
Program Rewitalizacji Gminy Huszlew na lata 2018-2023

**GMINA HUSZLEW
POWIAT ŁOSICKI
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA HUSZLEW
WYKONAWCA OPRACOWANIA	WESTMOR CONSULTING JOANNA KASZUBSKA

HUSZLEW 2017

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Metodyka opracowania <i>Programu Rewitalizacji (PR) Gminy Huszlew</i>	7
3. Opis powiązań <i>PR Gminy Huszlew</i> z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	9
4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	10
4.1. Ogólne informacje o gminie	12
4.2. Sfera społeczna.....	13
4.3. Sfera gospodarcza.....	34
4.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna.....	44
4.6. Podsumowanie.....	49
5. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego.....	51
6. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizowanego.....	63
6.1. Metodyka wyboru obszaru rewitalizowanego	63
6.2. Obszar rewitalizacji gminy.....	64
6.3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	67
7. Planowany efekt rewitalizacji – wizja obszaru rewitalizacji po rewitalizacji.....	75
8. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych	78
9. Projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne	80
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji.....	98
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	107

12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	119
13. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji	126
14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu	131
15. Spis tabel	142
16. Spis rysunków	143
17. Spis wykresów.....	143

Wykaz skrótów

PR – Program Rewitalizacji

LSR – Lokalna Strategia Rozwoju

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

FS – Fundusz Spójności

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

UE – Unia Europejska

RPO – Regionalny Program Operacyjny

RPO WM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

SLGD TDB – Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Tygiel Doliny Bugu

SRG – Strategia Rozwoju Gminy

SZOOP – Szczegółowy opis osi priorytetowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

1. Wstęp

Problemy społeczno-gospodarcze, które są wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Podejmowane przez Samorzady działania kierowane są m.in. na walkę z bezrobociem, uzależnieniami, patologiami. W związku z powyższym, dużego znaczenia zaczęło nabierać planowanie, opracowywanie i realizowanie kompleksowych i wieloletnich Programów Rewitalizacyjnych, mających na celu rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów występujących szczególnie na zdegradowanych obszarach.

Zgodnie z definicją rewitalizacji umieszczoną w art. 2. ust. 1 ustawy o rewitalizacji (Dz. U z 2017 poz. 1023 z późn. zm.): *„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonych w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”*.

Program Rewitalizacji Gminy Huszlew (zwany dalej: PR Gminy Huszlew) został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 poz. 1875). Jest to spójny, strategiczny dokument, zawierający wieloletni program działań, których celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego i stworzenie odpowiednich warunków do ich rozwoju.

Rewitalizacja to nie tylko odbudowa, renowacja czy też przywracanie stanu pierwotnego lub minimum stanu używalności określonego obiektu lub terenu, lecz przede wszystkim dążenie do przywrócenia ożywienia społeczno-gospodarczego danego regionu. Rewitalizacja jest procesem kompleksowym oraz długotrwałym, w związku z czym dotyczy wybranych obszarów zamieszkałych przez grupę społeczną dotkniętą określonymi problemami. Wyznaczone w jej ramach działania, muszą być konsekwentnie realizowane przez władze Gminy. Tylko takie podejście wpłynie na osiągnięcie wyznaczonych celów i pobudzi rozwój społeczno-gospodarczy Gminy.

Rewitalizacja ma umożliwić na obszarach zdegradowanych tworzenie warunków lokalnych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym także podniesienie kwalifikacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem działań obejmujących:

- zachęcanie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej generujących miejsca pracy poprzez budowę i przebudowę infrastruktury (drog, budynków,

parkingów) aby dostosować się do działalności i potrzeb nowych przedsiębiorstw, przy równoczesnej trosce o ochronę stanu środowiska naturalnego warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczo-społeczny;

- współpracę różnych środowisk i instytucji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, poprawy bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości;
- aktywizację organizacji kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych dla rozwoju czy usprawnienia ich działalności poprzez remont lub przebudowę obiektów pełniących funkcje zaplecza turystycznego lub kulturalnego;
- poprawę estetyki przestrzeni publicznej;
- porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zabudowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem;
- rewaloryzację obiektów infrastruktury społecznej oraz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym.

Program Rewitalizacji (PR) to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę Gminy, wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturalnej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Źródło: Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Warszawa 2016

Program Rewitalizacji powinien charakteryzować się następującymi cechami:

➤ **KOMPLEKSOWOŚĆ**

- działania całościowe i wielowymiarowe, uwzględniające aspekty: społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe,
- włączenie środków z EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych.

➤ **KONCENTRACJA**

- koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach gminy gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.

➤ **KOMPLEMENTARNOŚĆ**

- wzajemne oddziaływanie między projektami rewitalizacyjnymi,
- powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy,
- efektywny system zarządzania projektami rewitalizacyjnymi (współdziałanie instytucji, spójność procedur, itp.),

➤ **PARTYCYPACJA**

- nierozzerwalnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo mieszkańców we współdecydowaniu,
- musi mieć realny charakter,
- stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania.

Program Rewitalizacji, podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (opiniowaniu przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i wyłożeniu do konsultacji społecznych na 21 dni w przypadku stwierdzenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko), a następnie przyjmowany jest uchwałą Rady Gminy.

PR Gminy Huszlew jest dokumentem planistycznym, określającym cele i programy działań, przy założeniu, że znamionuje się on „żywym” charakterem oraz możliwością aktualizacji. Stanowi on m.in. podstawę do ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

2. Metodyka opracowania *Programu Rewitalizacji (PR) Gminy Huszlew*

PR Gminy Huszlew został opracowany zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym. Program spełnia wymogi Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego.

Dokument został opracowany we współpracy z pracownikami Urzędu Gminy w Huszlewie.

Przygotowanie **PR Gminy Huszlew** obejmowało następujące etapy:

1. Diagnoza stanu obecnego Gminy Huszlew – analiza i ocena potrzeb Gminy na podstawie obecnie panującej sytuacji społeczno-gospodarczej;
2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego – wskazanie obszaru Gminy znajdującego się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk;
3. Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego – wskazanie obszaru zdegradowanego, na którym podjęte zostaną działania rewitalizacyjne;
4. Wyznaczenie wizji obszaru rewitalizowanego – określenie wizerunku Gminy Huszlew w perspektywie na kilkanaście następnych lat;

5. Sformułowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych – określenie priorytetowych działalności i kierunków rozwoju Gminy w celu wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego;
6. Opracowanie harmonogramu realizacji *Programu Rewitalizacji* i określenie źródeł jego finansowania;
7. Przedstawienie sposobów monitorowania i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych;
8. Przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z udziałem społeczeństwa.

Na poszczególnych etapach opracowywania **PR Gminy Huszlew** zapewniono wszystkim interesariuszom możliwość partycypacji w jego przygotowaniu. Konsultacje społeczne miały na celu poznanie potrzeb społeczeństwa oraz oczekiwań interesariuszy wobec opracowywanego dokumentu. Zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych obejmowało również uczestnictwo w określaniu identyfikacji przedsięwzięć rozwojowych (wywiady z mieszkańcami, udział w spotkaniach konsultacyjnych).

Prace związane z opracowaniem **PR Gminy Huszlew**, realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu, aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona odbiorców. Zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych przebiegało na etapie uzgadniania zapisów dokumentu strategicznego, m.in. w zakresie identyfikacji przedsięwzięć rozwojowych (wywiady z mieszkańcami, udział w spotkaniach konsultacyjnych).

PR jest narzędziem służącym do planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych form aktywności w zakresie rewitalizacji. Jego przyjęcie odbywa się poprzez podjęcie uchwały przez samorząd gminny na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy o samorządzie gminnym. Etapem finalnym, kończącym prace nad dokumentem, będzie uchwalenie **PR Gminy Huszlew** przez Radę Gminy Huszlew.

3. Opis powiązań *PR Gminy Huszlew* z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań. Zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z roku 2014 – PR ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych, tworzących ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań.

PR Gminy Huszlew zawiera:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania, tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne,
- system monitorowania zmiany i skuteczności działania.

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatnich lat wpłynęły na degradację środowiska i na występujące problemy społeczne i gospodarcze. Narodowy Plan Rewitalizacji to główny scalający dokument rządowy określający całościowo tytułowy plan rewitalizacji, jego cele i mechanizmy działania. **PR Gminy Huszlew** uwzględnia w swoich zapisach jego założenia, w związku z czym, jest zgodny z ww. dokumentem. Dokumenty mają na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych i zniwelowanie występujących na terenie negatywnych zjawisk.

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU 2014-2020 STOWARZYSZENIE „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA – TYGIEL DOLINY BUGU”

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr Z/XXXVIII/81/17 Zarządu Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Bugu” z dnia 1.08.2017 r.

Obszar Stowarzyszenia obejmuje swym zasięgiem 25 gmin, leżących w czterech powiatach, należących do województwa podlaskiego i mazowieckiego. Gmina Huszlew należy do LGD z terenu województwa mazowieckiego.

Zdiagnozowane na terenie Gminy problemy społeczne to brak kompleksowej oferty edukacyjnej, opiekuńczo – wychowawczej, profilaktycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, brak zorganizowania czasu wolnego w świetlicach i brak oferty w świetlicach dla dzieci, młodzieży i osób powyżej 50 roku życia, niedostateczna oferta edukacyjna (zajęcia dodatkowe), kulturalna i sportowa dla młodzieży, niska aktywność i chęć zaangażowania wolontarystycznego, niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym, niewystarczające i niepowszechne zaangażowanie w lokalne przedsięwzięcia, brak współpracy, woli tworzenia partnerstwa na rzecz szerokiego porozumienia i współpracy przedsiębiorców, agroturystów, samorządów, rolników

W LSR wyznaczono następujące cele ogólne:

Cel ogólny 1: Podniesienie aktywności mieszkańców i integracja pokoleń na rzecz kapitału społecznego SLGD TDB do 2023 r.;

Cel ogólny 2: Poprawa jakości życia i atrakcyjności obszaru SLGD TDB poprzez inwestycje kierowane przez społeczność do 2023 r.;

Cel ogólny 3: Rozwój lokalnego rynku pracy poprzez wzmocnienie przedsiębiorczości powiązań kooperacyjnych i promocji obszaru SLGD TDB do 2023 r.

Założenia **PR Gminy Huszlew na lata 2018-2023**, a także kierunki działań oraz projekty wpłyną na realizację wyznaczonych celów LSR SLGD TDB. Powyższe dokumenty są więc ze sobą zgodne. Wyznaczone cele szczegółowe kształtują określone kierunki działań. Najbardziej tożsamymi kierunkami z procesem rewitalizacji jest: wsparcie potencjału dzieci i młodzieży ich otoczenia oraz seniorów na rzecz aktywności społecznej i wykształcenia, rozwój aktywności mieszkańców w organizacyjnych społecznych na obszarze SLGD TDB, poprawa infrastruktury ogólnodostępnej na rzecz jakości życia i włącznie aspołecznego mieszkańców, wsparcie grup defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Zgodnie z *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego*, do analizy w ujęciach przestrzennym, społecznym i gospodarczym oraz środowiskowym jednostkami są miejskie jednostki urbanistyczne. Ich brak nie wyklucza jednak innych możliwości wskazania obszarów zdegradowanych. Możliwe jest wskazanie innego typu jednostek np. sołectw. Uwzględniając fakt, że wyznaczone do analizy jednostki powinny być wyznaczone w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym, na terenie

Gminy Huszlew do diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych jako typ jednostki przyjęto sołectwa. Poniżej przedstawiono mapę Gminy Huszlew z zaznaczeniem poszczególnych miejscowości sołeckich.

Rysunek 1. Mapa podziału Gminy Huszlew na sołectwa (mapa podziału obszarów referencyjnych)

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych na terenie Gminy Huszlew została opracowana na podstawie dostępnych informacji, dokumentów i opracowań o charakterze diagnostyczno-strategicznym, a przede wszystkim na podstawie danych statystycznych zgromadzonych na potrzeby niniejszego dokumentu. Jest ona niezbędna do zweryfikowania istniejącej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy, delimitacji obszaru rewitalizacji oraz określenia celów i potrzeb działań rewitalizacyjnych.

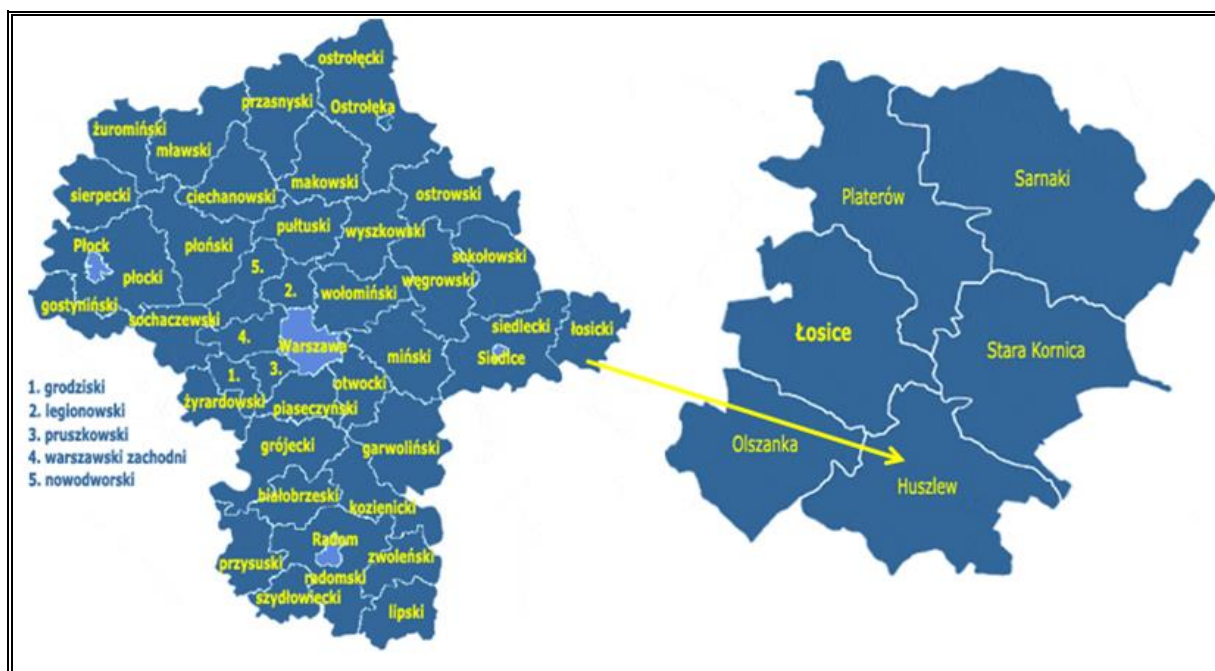
W celu ukazania znaczących dla obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej cech opisywanej Gminy Huszlew, przedstawiono je na tle powiatu łosickiego oraz województwa mazowieckiego. Diagnoza stanu wyjściowego obejmuje swym zakresem zagadnienia społecznego i gospodarczego rozwoju Gminy Huszlew w latach 2012-2017 (oraz w przypadku dostępności danych za rok 2018).

Przeprowadzona analiza obejmuje pięć sfer: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Wyniki analizy obrazują obecną sytuację panującą w całej Gminie Huszlew.

4.1. Ogólne informacje o gminie

Gmina Huszlew jest gminą wiejską, położoną we wschodniej części województwa mazowieckiego w powiecie łosickim. Siedzibą władz Gminy jest miejscowość Huszlew.

Rysunek 2. Położenie Gminy Huszlew na terenie powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego

Źródło: <http://www.gminy.pl>

Gmina Huszlew sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- gminą Biała Podlaska (powiat bialski, województwo lubelskie),
- gminą Leśna Podlaska (powiat bialski, województwo lubelskie),
- gminą Łosice (powiat łosicki, województwo mazowieckie),
- gminą Międzyrzec Podlaski (powiat bialski, województwo lubelskie),
- gminą Olszanka (powiat łosicki, województwo mazowieckie),
- gminą Stara Kornica (powiat łosicki, województwo mazowieckie).

Wewnętrzny podział administracyjny Gminy Huszlew wyznacza 25 jednostki sołeckie, do których należą: Bachorza, Dziadkowskie, Dziadkowskie Folwark, Felin, Harachwosty, Huszlew, Juniewiczze, Kopce, Kownaty, Krasna, Krasna – kolonia, Krzywośnity, Liwki Szlacheckie, Liwki Włościańskie, Ławy, Makarówka, Mostów, Nieznanki, Sewerynów, Siliwonki, Waśkowólka, Władysławów, Wygoda, Zienie, Żurawiółka.

4.2. Sfera społeczna

CHARAKTERYSTYKA LUDNOŚCI

Zgodnie z danymi GUS, na koniec roku 2017 Gminę Huszlew zamieszkiwało 2 841 mieszkańców, co stanowiło 9,07% ludności powiatu łosickiego i 0,05% ludności województwa mazowieckiego. W analizowanym okresie liczba ludności na terenie Gminy spadła o ok. 4,63%. Jest to zjawisko zgodne z tendencją na terenie powiatu. W województwie mazowieckim odnotowano natomiast wzrost liczby ludności.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2017

Wyszczególnienie		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina Huszlew	RAZEM	2 979	2 939	2 932	2 896	2 874	2 841
	Mężczyźni	1 507	1 493	1 496	1 473	1 473	1 460
	Kobiety	1 472	1 446	1 436	1 423	1 401	1 381
powiat łosicki	RAZEM	32 308	32 101	31 973	31 775	31 544	31 335
	Mężczyźni	16 115	16 021	15 942	15 837	15 718	15 603
	Kobiety	16 193	16 080	16 031	15 938	15 826	15 732
województwo mazowieckie	RAZEM	5 301 760	5 316 840	5 334 511	5 349 114	5 365 898	5 384 617
	Mężczyźni	2 536 666	2 543 762	2 552 091	2 559 241	2 566 910	2 576 174
	Kobiety	2 765 094	2 773 078	2 782 420	2 789 873	2 798 988	2 808 443

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Struktura ze względu na płeć mieszkańców Gminy wskazuje na przewagę liczby mężczyzn nad kobietami (w 2017 r. – 51,39% mężczyzn). Na terenie województwa i powiatu sytuacja kształtowała się odwrotnie.

W poniższej tabeli przedstawiono aktualną liczbę ludności mieszkańców Gminy w podziale na sołectwa i ich udział w ogólnej liczbie ludności Gminy.

Tabela 2. Liczba ludności na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew w 2018 roku

Sołectwa	Liczba ludności	Udział liczby ludności w ludności ogółem obszaru Gminy
Bachorza	62	2,15%
Dziadkowskie	176	6,11%
Dziadkowskie Folwark	79	2,74%
Felin	63	2,19%
Harachwosty	110	3,82%
Huszlew	465	16,13%
Juniewiczze	128	4,44%
Kopce	144	5,00%
Kownaty	147	5,10%

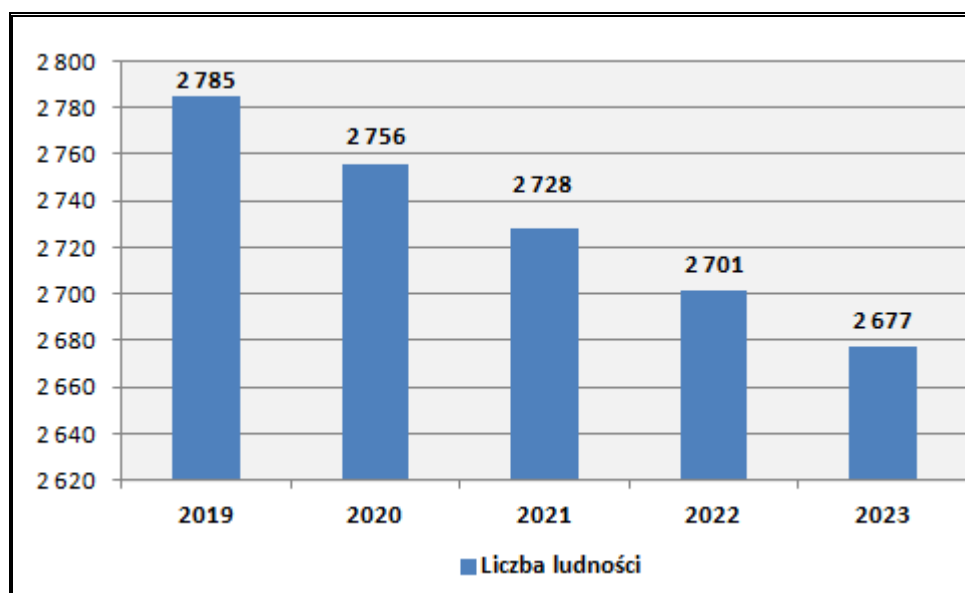
Sołectwa	Liczba ludności	Udział liczby ludności w ludności ogółem obszaru Gminy
Krasna	100	3,47%
Krasna Kol.	29	1,01%
Krzywośnity	159	5,52%
Liwki Szlacheckie	98	3,40%
Liwki Włociańskie	67	2,32%
Ławy	87	3,02%
Makarówka	293	10,17%
Mostów	188	6,52%
Nieznanki	39	1,35%
Sewerynów	16	0,56%
Siliwonki	71	2,46%
Waśkowółka	62	2,15%
Władysławów	53	1,84%
Wygoda	36	1,25%
Zienie	87	3,02%
Żurawłówka	123	4,27%
RAZEM GMINA	2 882	100,00%

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Huszlew

Najbardziej zaludnionymi sołectwami na terenie Gminy Huszlew są: Huszlew, Makarówka, Mostów oraz Dziadkowskie.

Zgodnie z prognozami GUS-u dla Gminy Huszlew, w kolejnych latach przewiduje się, że liczba ludności będzie spadać. Na poniższym wykresie przedstawiono szacowaną liczbę ludności Gminy Huszlew w latach 2019-2023.

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Huszlew w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030

Spadek liczby ludności oraz jej struktura wiekowa przekłada się negatywnie na rozwój społeczno – gospodarczy Gminy. Jedną z przyczyn mającą wpływ na wyludnianie się mieszkańców są niedostateczne jakości warunki zamieszkania na danym terenie. W związku z tym, prowadzenie odpowiednich działań rewitalizacyjnych w Gminie stanowi potencjał do zapewnienia poprawy sytuacji i warunków życia mieszkańców.

Ze względu na strukturę populacji Gminy Huszlew najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym – 57,1% ogólnej liczby ludności w 2017 roku. W latach 2012-2017 na terenie Gminy zaobserwowano spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym o 0,9 pp. i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o 1,5 pp. Tendencja ta również odnosi się do takiej samej sytuacji na terenie powiatu i województwa. Świadczy to o zjawisku starzenia się społeczeństwa lokalnego, co w efekcie ma niekorzystny wpływ na przyszłą sytuację demograficzną Gminy, potwierdzająca się w zaprezentowanej powyżej prognozie ludności na kolejne lata. Sukcesywny wzrost liczebności osób starszych, prawdopodobnie pociągnie za sobą nasilenie się problemów społecznych, powodując. wzrost wydatków w zakresie opieki społecznej. Ponadto negatywną sytuację wzmacnia spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy o 0,5 pp., na terenie powiatu o 1,4 pp., a na terenie województwa o 2,8 pp.

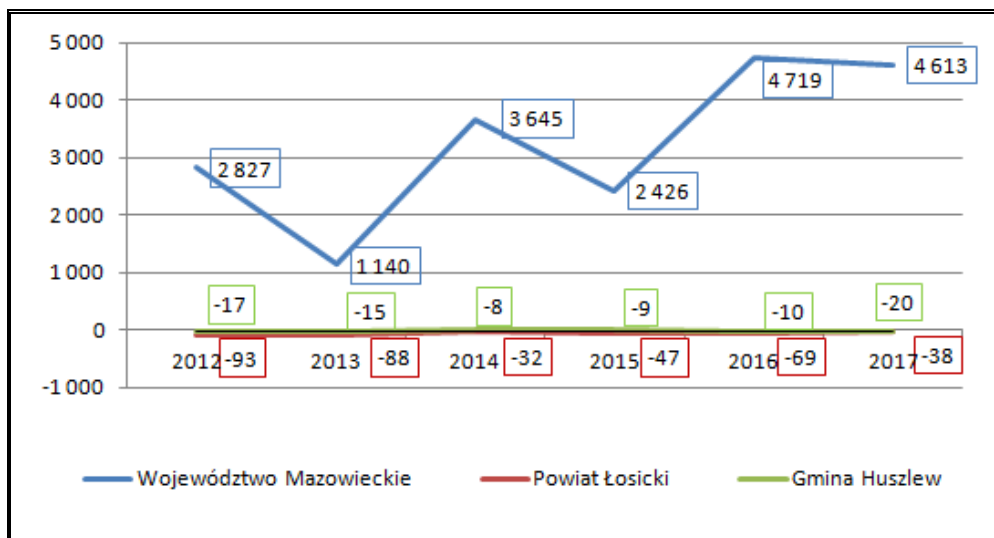
Tabela 3. Ludność Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w latach 2012-2017

Wyszczególnienie		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla Gminy							
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,0	19,3	19,5	19,7	19,2	19,1
w wieku produkcyjnym	%	57,6	57,9	57,8	57,1	57,1	57,1
w wieku poprodukcyjnym	%	22,3	22,8	22,7	23,2	23,7	23,8
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla powiatu							
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,0	18,6	18,4	18,4	18,3	18,3
w wieku produkcyjnym	%	61,4	61,5	61,5	61,0	60,5	60,0
w wieku poprodukcyjnym	%	19,5	19,8	20,2	20,7	21,2	21,7
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla województwa							
w wieku przedprodukcyjnym	%	18,6	18,5	18,5	18,6	18,7	18,9
w wieku produkcyjnym	%	62,9	62,4	62,0	61,4	60,7	60,1
w wieku poprodukcyjnym	%	18,6	19,0	19,5	20,0	20,6	21,0

Źródło: Dane GUS, Bank danych lokalnych

W analizowanych latach na terenie Gminy Huszlew wskaźnik przyrostu naturalnego przyjmował wartości ujemne. W 2017 roku wyniósł on – 20 osób. Ujemna wartość przyrostu naturalnego świadczy o przewadze liczby zgonów nad liczbą urodzeń na danym terenie w danym roku kalendarzowym. Na terenie powiatu wartość wskaźnika kształtowała się na niekorzystnym ujemnym poziomie. Odwrotna sytuacja miała miejsce w województwie, gdzie wskaźnik ten w analizowanych latach przyjmował wartości dodatnie. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się przyrostu naturalnego Gminy na tle powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2017.

Wykres 2. Kształtowanie się przyrostu naturalnego dla Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w lata 2012-2017

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik migracji wewnętrznych na obszarze Gminy w analizowanych latach przyjmował wartości ujemne, co świadczy o większej liczbie wymeldowań niż zameldowań na tym terenie. Jest to kolejna przyczyna spadku liczby mieszkańców dla Gminy. Taka sama sytuacja wystąpiła na terenie powiatu łosickiego. Na terenie województwa natomiast, wskaźnik ten przez cały przedstawiony okres przyjmował wartości dodatnie.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego, województwa mazowieckiego w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina	-20	-5	-8	-23	-15	-11
powiat	-176	-154	-137	-159	-149	-148
województwo	12 802	13 457	13 141	12 385	11 167	12 029

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Wymienione powyżej zjawiska w zakresie demografii jak wskazywano wpływają negatywnie na sytuację na obszarze Gminy pod względem małej siły roboczej oraz malejącego przyrostu naturalnego mających największy wpływ na sytuację społeczno – gospodarczą. Aby Gmina mogła się rozwijać, musi przede wszystkim podejmować działania zmierzające do dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin) oraz dostosowywania panujących warunków do potrzeb osób starszych.

W dalszej części rozdziału przedstawiono problemy jakie występują na terenie obszaru Gminy oraz w jej poszczególnych jednostkach – sołectwach. Problemy te są związane z opisaną powyżej negatywną sytuacją demograficzną dotyczącą całą Gminę Huszlew.

RYNEK PRACY

Do końca 2013 roku sytuacja na rynku pracy w Gminie Huszlew kształtowała się niekorzystnie, gdyż liczba osób bez pracy w analizowanych latach rosła. W latach 2014-2017 odnotowano spadek liczby bezrobotnych. W 2017 roku bezrobotni stanowili 5,3% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Podobna tendencja na rynku pracy zauważalna jest również na terenie powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego. Wskaźnik udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy był, niższy w powiecie łosickim, natomiast wyższy niż w województwie mazowieckim.

Tabela 5. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Huszlew na tle powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2017

Wyszczególnienie			2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
ogółem	osoba	Gmina	145	152	129	122	102	86
		Powiat	1 950	1 907	1 810	1 611	1 308	992
		Województwo	271 927	283 196	249 777	216 527	188 910	154 068
mężczyźni	osoba	Gmina	88	99	84	69	58	46
		Powiat	88	99	84	69	58	493
		Województwo	141 904	149 396	130 268	111 843	95 107	72 250
kobiety	osoba	Gmina	57	53	45	53	44	40
		Powiat	857	849	798	712	613	499
		Województwo	130 023	133 800	119 509	104 684	93 803	78 818
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci								
ogółem	%	Gmina	8,4	8,9	7,6	7,4	6,2	5,3
		Powiat	9,8	9,7	9,2	8,3	6,9	5,3
		Województwo	8,2	8,5	7,6	6,6	5,8	4,8
mężczyźni	%	Gmina	9,0	10,2	8,8	7,4	6,3	5,0
		Powiat	10,0	9,7	9,4	8,4	6,6	4,7
		Województwo	8,2	8,7	7,6	6,5	5,6	4,4
kobiety	%	Gmina	7,7	7,3	6,1	7,4	6,1	5,7
		Powiat	9,6	9,6	9,0	8,2	7,2	5,9
		Województwo	8,1	8,4	7,6	6,7	6,0	5,1

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Według danych pozyskanych od Powiatowego Urzędu Pracy w Łosicach, poniżej przedstawiono stan liczby bezrobotnych na terenie poszczególnych sołectw w Gminie Huszlew. W 2018 roku zarejestrowane były aż 72 osoby bezrobotne. Osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 33,33% osób bezrobotnych. Spośród osób bez pracy prawo do zasiłku miało 11 mieszkańców. Ponadto wśród osób bezrobotnych w Gminie są osoby niepełnosprawne – 2 mieszkańców i bezrobotni absolwenci – 9 mieszkańców.

Tabela 6. Charakterystyka liczby bezrobotnych w 2018 r. na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew

Sołectwa	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Bachorza	1	0	0	0	0
Dziadkowskie	1	0	1	0	0
Dziadkowskie Folwark	4	1	1	4	0
Felin	2	0	0	2	0
Harachwosty	4	0	1	0	0
Huszlew	16	0	7	2	1
Juniewiczze	1	0	0	0	0
Kopce	2	0	0	0	0
Kownaty	6	1	2	0	1
Krasna	3	0	1	1	0
Krasna Kol.	1	0	0	0	0
Krzywośnity	4	0	1	0	0
Liwki Szlacheckie	4	1	1	1	0
Liwki Włociańskie	1	0	1	0	0
Ławy	4	0	1	1	0
Makarówka	6	1	2	0	0
Mostów	2	0	1	0	0
Nieznanki	0	0	0	0	0
Sewerynów	0	0	0	0	0
Siliwonki	1	0	1	0	0
Waśkowólka	4	0	2	0	0
Władysławów	0	0	0	0	0

Sołectwa	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Wygoda	0	0	0	0	0
Zienie	4	1	1	0	0
Żurawłówka	1	0	0	0	0
RAZEM	72	5	24	11	2

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Łosicach

Na podstawie danych przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Łosicach, przeanalizowano sytuację na terenie sołectw Gminy Huszlew, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością średnią dla całej Gminy. Wskaźnik ten posłużył do wyznaczenia w kolejnej części *Programu Rewitalizacji* obszaru zdegradowanego, a następnie na jego podstawie obszaru do rewitalizacji.

Tabela 7. Wskaźniki społeczne - bezrobocie

Sołectwa	Udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	Udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze
Bachorza	1,61%	0,00%
Dziadkowskie	0,57%	100,00%
Dziadkowskie Folwark	5,06%	25,00%
Felin	3,17%	0,00%
Harachwosty	3,64%	25,00%
Huszlew	3,44%	43,75%
Juniewiczze	0,78%	0,00%
Kopce	1,39%	0,00%
Kownaty	4,08%	33,33%
Krasna	3,00%	33,33%
Krasna Kol.	3,45%	0,00%
Krzywośnity	2,52%	25,00%
Liwki Szlacheckie	4,08%	25,00%
Liwki Włociańskie	1,49%	100,00%
Ławy	4,60%	25,00%
Makarówka	2,05%	33,33%
Mostów	1,06%	50,00%
Nieznanki	0,00%	0,00%
Sewerynów	0,00%	0,00%
Siliwonki	1,41%	100,00%
Waśkowółka	6,45%	50,00%
Władysławów	0,00%	0,00%
Wygoda	0,00%	0,00%
Zienie	4,60%	25,00%
Żurawłówka	0,81%	0,00%
RAZEM GMINA	2,50%	33,33%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności Urzędu Gminy Huszlew i Powiatowego Urzędu Pracy w Łosicach

W zakresie bezrobocia wyznaczono dwa wskaźniki. Pierwszy przedstawia wskaźnik liczby osób bezrobotnych do ludności ogółem na danym obszarze, a drugi charakteryzuje zjawisko długotrwałego bezrobocia wśród ogółu liczby osób bezrobotnych na danym obszarze. Wskaźniki są niekorzystne dla danego obszaru kiedy przyjmują wartość wyższą niż średnia dla Gminy.

Największy udział bezrobotnych w ludności ogółem na terenie poszczególnego sołectwa występuje w jednostkach: Dziadkowskie Folwark, Felin, Harachwosty, Huszlew, Kownaty,

Krasna, Krasna Kol., Krzywośnity, Liwki Szlacheckie, Ławy, Mostów, Siliwonki, Waśkowólka, Zienie. Na tych obszarach wskaźnik kształtował się powyżej 2,5% udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców danego terenu.

Bardzo istotnym problemem jest zjawisko długotrwałego bezrobocia, gdyż grupę tych osób najtrudniej zaktywizować i znaleźć dla nich ofertę pracy. Grupa ta ma również większe problemy z powrotem na rynek pracy oraz z czasem zaczyna zanikać u nich motywacja do rozwoju i poszukiwania pracy. Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem na terenie poszczególnych sołectw, przyjmuje wartości niekorzystne, tj. powyżej 33,33% dla sołectw: Dziadkowskie, Huszlew, Liwki Włociańskie, Mostów, Siliwonki, Waśkowólka.

Bezrobocie na terenie Gminy ma wiele przyczyn i jest zjawiskiem złożonym. Podstawową jego przyczyną jest ograniczona liczba miejsc pracy u miejscowych pracodawców oraz rolniczy charakter Gminy (użytki rolne stanowią ok. 80,11% jej obszaru). Skutkiem tego jest również wspomniany wcześniej spadek liczby ludności ze względu na migrację ludności do innych jednostek na terenie kraju ale również poza granicę Polski.

Wpływ na wysoki odsetek tego zjawiska mają także czynniki wewnętrzne, czyli niskie kwalifikacje, brak wykształcenia, wyuczona bezradność często „dziedziczona” po rodzicach. Sytuacja materialna mieszkańców zmusza ich bardzo często do pracy „na czarno” lub do wyjazdów za granicę. Wiele osób z tego grona korzysta z różnych form pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Bezrobocie coraz częściej dotyka ludzi młodych. Wielu z nich m.in. z powodu zakończenia edukacji na wczesnym etapie nie znajduje pracy. Trzeba też zauważyć, że dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy nie do końca odzwierciedlają faktyczną sytuację w sferze bezrobocia na terenie Gminy. Oprócz faktycznie stwierdzonej liczby osób bezrobotnych, wiele jest osób, które nie są zarejestrowane. Należy zaznaczyć, że brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości, uzależnień, **wykluczenia społecznego**), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie efektów bezrobocia w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków Gminy na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej Gminy. Konieczne jest zatem podejmowanie działań, zmierzających do ograniczenia bezrobocia (szkolenia, staże, praktyki itp.).

Szczególne negatywne konsekwencje społeczno – gospodarcze wywołuje zjawisko długotrwałego bezrobocia. Osoby z tej grupy mają największy problem ze znalezieniem zatrudnienia i często ich sytuacja z roku na rok pogarsza się, co oddziałując na sytuację całej rodziny wpływając na jej izolację społeczną. W przypadku tym pojawia się zagrożenie

patologią społeczną. Osoby długotrwale bezrobotne te w znacznym stopniu stanowią beneficjentów pomocy społecznej.

EDUKACJA

Kształcenie młodych mieszkańców Gminy jest inwestycją w jej przyszły rozwój. Na terenie Gminy Huszlew funkcjonują następujące placówki oświatowe, tj.:

- Zespół Szkolno – Wychowawczy w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Mostowie.

W poniższej tabeli została przedstawiona ich dokładna charakterystyka edukacji publicznej na terenie Gminy Huszlew wg danych dostępnych w GUS.

Tabela 8. Charakterystyka edukacji publicznej na terenie Gminy Huszlew w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
szkoły podstawowe							
Ogółem	-	3	3	2	2	2	2
Uczniowie	-	171	167	172	198	167	209
Absolwenci	-	26	34	28	18	34	-
Współczynnik skolaryzacji brutto	%	91,94	93,82	83,09	85,34	81,86	86,01
gimnazja publiczne							
Ogółem	-	1	1	1	1	1	-
Uczniowie	-	107	112	96	85	83	51
Absolwenci	-	33	29	48	30	35	32
Współczynnik skolaryzacji brutto	%	98,17	94,92	96,97	100,00	96,51	96,23

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

W latach 2012-2014 liczba Szkół Podstawowych znajdujących się na terenie Gminy spadała. Liczba gimnazjów była natomiast stała – 1. Zgodnie z zatwierdzonymi zmianami w systemie edukacji, szkoły gimnazjalne będą powoli likwidowane. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. 2017 poz. 59) proces rekrutacji do gimnazjów zostanie wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpocznie się proces „wygaszania” szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie, którzy w roku szkolnym 2016/2017 ukończyli VI klasę szkoły podstawowej trafią do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjach zakończy edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019, w związku z czym 1 września 2019 roku gimnazja znikną.

Na przestrzeni lat 2012-2016 liczba uczniów Szkół Podstawowych spadła o ok. 2,34%, zaś w gimnazjach spadła o ok. 22,43%. W 2017 wzrosła liczba uczniów w Szkołach Podstawowych ze względu na reformę szkolnictwa i zlikwidowanie gimnazjum. Współczynnik skolaryzacji brutto rozumiany jest jako procentowy stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia. W 2017 roku w szkołach na terenie Gminy Huszlew wskaźnik ten przyjmował wartość niższą niż 100.

Wskaźnikiem mówiącym o sytuacji kryzysowej w sferze społecznej w zakresie edukacji są wyniki uczniów w sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych.

W poniższych tabelach przedstawiono wyniki egzaminów uczniów ze szkół podstawowych, znajdujących się na terenie Gminy Huszlew. Rezultaty uczniów zostały również przedstawione, na tle średniej dla województwa mazowieckiego. W związku z reformą szkolnictwa przedstawiono wyniki ostatniego sprawdzianu szóstoklasistów, który miał miejsce w roku 2016 roku.

Tabela 9. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach działających na danym obszarze) wg danych na rok 2016

Wyszczególnienie	Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanym przez daną szkołę
Zespół Szkolno-Wychowawczy w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie	52,4%
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Mostowie	49,1%
Województwo mazowieckie	66,1%
Wskaźnik	
Sołectwa	Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanym przez daną szkołę poniżej średniej dla województwa
Bachorza	TAK
Dziadkowskie	TAK
Dziadkowskie Folwark	TAK
Felin	TAK
Harachwosty	TAK
Huszlew	TAK
Juniewiczze	TAK
Kopce	TAK
Kownaty	TAK
Krasna	TAK
Krasna Kol.	TAK
Krzywośnity	TAK
Liwki Szlacheckie	TAK
Liwki Włościańskie	TAK

Wyszczególnienie	Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanych przez daną szkołę
Ławy	TAK
Makarówka	TAK
Mostów	TAK
Nieznanki	TAK
Sewerynów	TAK
Siliwonki	TAK
Waśkowólka	TAK
Władysławów	TAK
Wygoda	TAK
Zienie	TAK
Żurawówka	TAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OKE Warszawa danych z OKE Warszawa
(<http://bip.oke.waw.pl>) oraz Urzędu Gminy Huszlew

Średni wynik dla województwa mazowieckiego był wyższy niż wynik uzyskany w Szkołach Podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy Huszlew. Jest to zjawisko negatywne, które świadczy o niedostatecznej efektywności i skuteczności nauczania.

W poniższej tabeli zostały scharakteryzowane wyniki z egzaminów kończących naukę w gimnazjum w roku 2018.

Tabela 10. Wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w 2018 roku

Wyszczególnienie	Liczba zdających	Wynik średni w %	Liczba zdających	Wynik średni w %
Część humanistyczna	Język polski		Historia i wiedza o społeczeństwie	
Zespół Szkolno-Wychowawczy w Huszlewie Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Huszlewie	18	61%	18	47%
Powiat	294	63%	294	55%
Województwo	49 192	70%	49 195	61%
Część matematyczno-przyrodnicza	Matematyka		Przedmioty przyrodnicze	
Zespół Szkolno-Wychowawczy w Huszlewie Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Huszlewie	18	47%	18	43%
Powiat	294	48%	294	51%
Województwo	49 173	55%	49 177	59%
Język angielski	Poziom podstawowy		Poziom rozszerzony	

Wyszczególnienie	Liczba zdających	Wynik średni w %	Liczba zdających	Wynik średni w %
Zespół Szkolno-Wychowawczy w Huszlewie Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Huszlewie	6	51%	6	22%
Powiat	236	59%	236	41%
Województwo	44 669	72%	44 336	57%
Język rosyjski	Poziom podstawowy		Poziom rozszerzony	
Zespół Szkolno-Wychowawczy w Huszlewie Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Huszlewie	12	56%	12	24%
Powiat	57	62%	38	31%
Województwo	1 519	60%	297	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OKE Warszawa (<http://bip.oke.waw.pl>)

Na podstawie powyższych informacji można zauważyć, że wyniki egzaminów gimnazjalnych gimnazjalistów z Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Huszlewie w 2018 w stosunku do średniej w powiecie i województwie kształtowały się poniżej wartości dla powiatu oraz dla województwa. Świadczy to o sytuacji niekorzystnej oraz braku odpowiedniej jakości edukacji na terenie Gminy Huszlew, w tym braku odpowiedniej ilości dodatkowych zajęć i stosowania nowych form ich prowadzenia, które wpłynęłyby na wzrost zainteresowania uczniów oraz ich ambicji.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Jednostką realizującą zadania w zakresie pomocy społecznej na terenie Gminy Huszlew jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, pomagając rodzinom oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 11. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego, województwa mazowieckiego w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina	127	131	137	144	149	143
Powiat	1 069	1 114	1 091	1 070	1 078	1 001
Województwo	138 731	142 069	135 621	130 310	123 075	115 122

Źródło: Dane z GUS

Powyższa tabela przedstawia liczbę gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na obszarze Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego

w latach 2012-2017. Zgodnie z danymi GUS, na terenie Gminy i powiatu w analizowanych latach liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wzrosła o ok.12,60%. Odmienny trend zaobserwowano na terenie powiatu i województwa mazowieckiego, gdzie liczba ta spadła kolejno o 6,36% i o ok. 17,02%. Analizując powyższą sytuację należy stwierdzić, że na terenie Gminy kształtowała się ona dużo mniej korzystnie niż na terenie województwa i powiatu.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach Gminy Huszlew, również w podziale wg różnych przyczyn. Dane te pochodzą z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlew i są bardziej miarodajne niż dane z GUS. W związku z tym, przy analizie sytuacji na terenie Gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego posłużono się danymi z poniższej tabeli.

Tabela 12. Charakterystyka liczby bezrobotnych w 2018 r. na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew

Sołectwa	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: ubóstwa	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: niepełnosprawności	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: bezrobocia	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby
Bachorza	15	3	17	15	0	0	0
Dziadkowskie	46	13	32	46	3	0	8
Dziadkowskie Folwark	9	2	11	9	0	0	0
Felin	5	1	7	5	0	0	0
Harachwosty	18	5	15	17	1	0	1
Huszlew	76	25	66	64	3	2	8
Juniewiczze	21	5	16	20	0	0	1
Kopce	22	6	21	22	0	0	0
Kownaty	25	7	24	24	2	2	1
Krasna	20	7	14	20	5	1	1
Krasna Kol.	1	1	1	1	0	0	0
Krzywośnity	7	1	11	7	0	0	0
Liwki Szlacheckie	2	2	7	2	1	0	0
Liwki Włościańskie	2	2	7	2	1	1	1
Ławy	18	5	11	17	0	0	1
Makarówka	23	10	25	21	8	2	7
Mostów	39	9	25	35	4	0	0
Nieznanki	0	0	9	0	0	0	0
Sewerynów	1	1	0	1	1	0	0

Sołectwa	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: ubóstwa	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: niepełnosprawności	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: bezrobocia	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby
Siliwonki	10	2	7	10	0	0	0
Waśkowólka	2	1	3	2	0	0	0
Władysławów	19	4	11	19	0	0	0
Wygoda	9	2	7	9	0	0	0
Zienie	7	1	7	7	0	0	0
Żurawłówka	14	3	14	13	0	0	1
RAZEM	411	118	368	388	29	8	30

Źródło: Dane z GOPS w Huszlewie

Zgodnie z danymi zawartymi w powyższej tabeli, w 2018 roku na terenie Gminy Huszlew, 411 mieszkańców z gospodarstw domowych korzystało z pomocy społecznej. Zasiłek rodziny na dzieci do lat 17 otrzymało 368 rodzin, 388 osób było objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, 29 z powodu niepełnosprawności, 8 z powodu bezrobocia. Ponadto pomoc świadczona była również osobą z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Dane wskazują na dużą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Huszlew, co jest zjawiskiem niekorzystnym dla całej społeczności, ponieważ wpływa na zaburzenia funkcjonowania Gminy w środowisku lokalnym. Najwięcej gospodarstw domowych korzystało z pomocy społecznej z sołectw Huszlew, Dziadkowskie i Makarówka.

Na podstawie powyższych danych przeanalizowano sytuację na terenie sołectw, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością przeciętną dla Gminy.

Tabela 13. Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej

Sfera społeczna				
WYSZCZEGÓLNIENIE	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwalej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
Bachorza	24,18%	24,19%	0,00%	0,00%
Dziadkowskie	26,14%	26,14%	1,70%	4,55%
Dziadkowskie Folwark	11,39%	11,39%	0,00%	0,00%
Felin	7,94%	7,94%	0,00%	0,00%
Harachwosty	16,36%	15,45%	0,91%	0,91%
Huszelew	16,34%	13,76%	0,65%	1,72%
Juniewiczze	16,41%	15,63%	0,00%	0,78%
Kopce	15,28%	15,28%	0,00%	0,00%
Kownaty	17,01%	16,33%	1,36%	0,68%
Krasna	20,00%	20,00%	5,00%	1,00%
Krasna Kol.	3,45%	3,45%	0,00%	0,00%
Krzywośnity	4,40%	4,40%	0,00%	0,00%
Liwki Szlacheckie	2,04%	2,04%	1,02%	0,00%
Liwki Włociańskie	2,99%	2,99%	1,49%	1,49%
Ławy	20,69%	19,54%	0,00%	1,15%
Makarówka	7,85%	7,17%	2,73%	2,39%
Mostów	20,74%	18,62%	2,13%	0,00%
Nieznanki	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Sewerynow	6,25%	6,25%	6,25%	0,00%
Siliwonki	14,08%	14,08%	0,00%	0,00%
Waśkowółka	3,23%	3,23%	0,00%	0,00%
Władysławów	35,85%	35,85%	0,00%	0,00%
Wygoda	25,00%	25,00%	0,00%	0,00%
Zienie	8,05%	8,05%	0,00%	0,00%
Żurawłówka	11,38%	10,57%	0,00%	0,81%
GMINA	14,26%	13,46%	1,01%	1,04%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Huszelew i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszelewie

Największa udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej występuje w sołectwach Bachorza, Dziadkowskie, Harachwosty, Huszlew, Juniewiczze, Kopce, Kownaty, Krasna, Ławy, Mostów, Władysławów, Wygoda. Wartości wskaźnika przewyższają wartość wyznaczoną dla całej Gminy Huszlew, tj. powyżej 14,26% mieszkańców danego obszaru. Powyższe sołectwa, gdzie występuje sytuacja kryzysowa w ww. zakresie stanowią w 48% wszystkich sołectw Gminy,

Na liczbę beneficjentów pomocy społecznej wpływ mają zjawisko bezrobocia oraz ubóstwa, które wpływają negatywnie na procesy społeczno-gospodarcze oraz generują nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy. Osoby takie borykają się również z problemem wykluczenia społecznego.

Sołectwami, gdzie odnotowano wzmożony udział korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem ze względu na zjawisko ubóstwa są: Bachorza, Dziadkowskie, Harachwosty, Huszlew, Juniewiczze, Kopce, Kownaty, Krasna, Ławy, Mostów, Siliwonki, Władysławów, Wygoda. Na obszarach tych wskaźnik przyjmuje wartość powyżej 13,46% mieszkańców danego obszaru.

Ważnym problemem jest również świadczenie pomocy dla osób niepełnosprawnych oraz osób chorych, gdyż borykają się oni codziennie z nowymi wyzwaniami. W sołectwach: Dziadkowskie, Kownaty, Krasna, Liwki Szlacheckie, Liwki Włościańskie, Makarówka, Mostów, Sewerynów udział korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności kształtował się powyżej 1,01% mieszkańców danego obszaru, natomiast udział osób korzystających z pomocy z powodu długotrwałej choroby w mieszkańcach ogółem danego obszaru przyjmował wartość ujemną (poniżej 1,04%) dla mieszkańców sołectw: Dziadkowskie, Huszlew, Liwki Włościańskie, Ławy oraz Makarówka.

Rozwiązania dla beneficjentów pomocy społecznej wymagają kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. W związku z występowaniem na terenie Gminy osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych niezbędny rozwój działalności z zakresu opieki zdrowotnej i socjalnej, który w chwili obecnej nie jest na wystarczającym poziomie. Problemem dla tych osób są również bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej, potęgujące zjawisko wykluczenia społecznego i izolacji tej grupy osób.

Problemy społeczne oraz niski poziom świadomości społecznej wpływa na niechęć do udziału w życiu społecznym i kulturowym, a pogłębiająca się patologia, niewydolność wychowawcza rodzin i bieda, powodują że niezbędne jest prowadzenie przez Gminę działań wspierających mieszkańców. Możliwe jest to m.in. przez stworzenie odpowiednich miejsc

aktywizacji społeczności, a także poprzez realizację różnych projektów i organizację imprez, które pobudzać będą rozwój kulturalno-społeczny. Prowadzenie działań wspierających rodziny pozwoli na zminimalizowanie lub całkowitą eliminację istniejących na terenie Gminy problemów społecznych.

W kolejnej tabeli przedstawiono sytuację popełnionych przestępstw kryminalnych na terenie Gminy Huszlew w 2016 roku.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNO-OBYWATELSKA

Aktywność społeczna – obywatelska związana jest z udziałem w publicznej działalności mieszkańców. Służy podejmowaniu działań przede wszystkim na rzecz rozwoju lokalnego. Poniżej przedstawiono frekwencje – udział mieszkańców Gminy Huszlew w Wyborach Samorządowych w 2014 roku oraz w Wyborach do Sejmu i Senatu z 2015 r.

Tabela 14. Aktywność społeczno-obywatelska w wyborach

Wyszczególnienie		Wybory Samorządowe	Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej	Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Obwód nr 1	Liczba uprawionych (osoby)	756	722	722
	Liczba wydanych kart (szt.)	455	375	375
	Frekwencja (%)	60,19	51,94	51,94
Obwód nr 2	Liczba uprawionych (osoby)	569	553	553
	Liczba wydanych kart (szt.)	299	220	220
	Frekwencja (%)	52,55	39,78	39,78
Obwód nr 3	Liczba uprawionych (osoby)	448	440	440
	Liczba wydanych kart (szt.)	246	246	246
	Frekwencja (%)	54,91	55,91	55,91
Obwód nr 4	Liczba uprawionych (osoby)	609	604	604
	Liczba wydanych kart (szt.)	272	265	265
	Frekwencja (%)	44,66	43,87	43,87
Woj.	Liczba	4 190 807	4 402 322	4 402 322

Wyszczególnienie		Wybory Samorządowe	Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej	Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
mazowieckie	uprawnionych (osoby)			
	Liczba wydanych kart (szt.)	214 0156	2 584 601	2 584 069
	Frekwencja (%)	51,07	58,71%	58,70%

Źródło: <https://pkw.gov.pl/>

Numery obwodu głosowania i miejscowości wchodzące w ich skład:

1. Huszlew, Krzywośnity, Liwki Włościańskie, Juniewiczze, Liwki Szlacheckie;
2. Bachorza, Zienie, Felin, Ławy, Sewerynów, Makarówka, Władysławów;
3. Mostów, Kopce, Nieznanki, Siliwonki, Harachwosty;
4. Kownaty, Wygoda, Żurawłówka, Krasna, Krasna – Kolonia, Waśkowółka, Dziadkowskie, Dziadkowskie – Folwark.

Analizując powyższą sytuację, trzeba stwierdzić, że aktywność społeczno-obywatelska, uwidaczniająca się w wyborach nie jest zadowalająca wśród części mieszkańców Gminy. Porównując udział osób uczestniczących w ostatnich wyborach samorządowych frekwencja w okręgu 4 kształtowała się dużo poniżej średniej dla województwa. Przy wyborach do sejmu i senatu, frekwencja we wszystkich obwodach była niższa od średniej dla województwa. Skutkiem tego może być zjawisko wykluczenia społecznego, zniechęcenie, brak wiary w możliwość zmiany swojej sytuacji, apatia spowodowana dotychczasowym poziomem życia obywatela.

W związku z powyższym, niezbędne jest podjęcie odpowiednich działań uświadamiających mieszkańców, że im większy jest poziom aktywności społecznej i im więcej obywateli jest zaangażowanych w życie publiczne, tym demokracja i społeczeństwo obywatelskie są dojrzsze i sprawniejsze.

Kolejnym elementem, który wpływa na aktywność społeczno-obywatelską jest aktywność organizacji pozarządowych i stowarzyszeń. Poniżej przedstawiono funkcjonujące stowarzyszenia z terenu Gminy Huszlew.

Tabela 15. Stowarzyszenia na terenie Gminy Huszlew

Nazwa	Miejscowość
CHRZEŚCJAŃSKIE STOWARZYSZENIE SPORTOWE "BONUM"	KRASNA
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W HUSZLEWIE	HUSZLEW
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MAKAROWCE	MAKAROWKA
STOWARZYSZENIE ROZWOJU WSI MOSTÓW	MOSTÓW

Nazwa	Miejscowość
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MOSTOWIE	MOSTÓW
STOWARZYSZENIE ZIEMI ŁOSICKIEJ Z SIEDZIBĄ W HUSZLEWIE	HUSZLEW
STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU WSI KRZYWOŚNITY	KRZYWOŚNITY
STOWARZYSZENIE KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH I MIESZKAŃCÓW MAKARÓWKI	MAKARÓWKA
STOWARZYSZENIE "MOSTOWIANKI"	MOSTÓW
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KOWNATACH	KOWNATY
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W DZIADKOWSKICH	DZIADKOWSKIE
STOWARZYSZENIE RODZIN ŻOŁNIERZY ODDZIAŁU PARTYZACYJNEGO 34PP. ARMII KRAJOWEJ DOWODZONEGO PRZEZ STEFANA WYRZYKOWSKIEGO PS "ZENON"	BACHORZA

Źródło: <https://ems.ms.gov.pl/>

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych oraz stowarzyszeń, może świadczyć w tym aspekcie o zaangażowaniu lokalnej społeczności w życie społeczne i kulturalne Gminy oraz kształtowaniu swojej tożsamości na gruncie lokalnej ojczyzny. Sprawna działalność i współpraca z takimi organizacjami daje możliwość skorzystania z wielu ofert spędzania wolnego czasu i aktywnego uczestnictwa w inicjatywach społeczno – kulturalnych lokalnej społeczności. W celu rozwiązania zdiagnozowanych problemów na terenie Gminy Huszlew, niezbędne jest pobudzanie aktywności społeczno-obywatelskiej mieszkańców i prowadzeniu wraz z organizacjami pozarządowymi ciekawych inicjatyw, które będą atrakcyjne dla społeczeństwa oraz wspierać będą ich rozwój.

4.3. Sfera gospodarcza

Na terenie Gminy Huszlew w 2018 roku funkcjonowało 139 podmiotów gospodarczych. W Gminie, podobnie jak w powiecie łosickim i województwie mazowieckim, przeważają podmioty prywatne. W 2018 stanowiły one 93,52% wszystkich podmiotów działających na obszarze Gminy (w powiecie 94,39%, w województwie 95,33%). W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki ogółem na terenie Gminy rosła do roku 2014 (wzrost o 6,47%), a następnie zaczęła znowu spadać. Wśród podmiotów sektora prywatnego największy udział zarówno w Gminie jak i w powiecie oraz województwie miały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy stanowiły w 2018 roku 5,95% podmiotów powiatu i 0,02% podmiotów województwa.

Tabela 16. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2018

Wyszczególnienie	Obszar	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON								
Ogółem	Gmina	139	140	148	147	145	145	139
	Powiat	196	2 231	2 282	2 308	2 304	2 285	2 337
	województwo	699 212	724 997	742 172	766 030	788 008	809 369	816 423
sektor publiczny								
Sektor publiczny ogółem	Gmina	9	9	9	9	9	8	8
	Powiat	124	120	122	123	120	104	107
	województwo	12 945	12 942	12 832	12 881	13 077	12 327	12 063
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	Gmina	7	7	7	7	7	6	6
	Powiat	105	101	102	102	99	83	85
	województwo	8 272	8 230	8 151	8 094	8 075	7 242	7 126
Sektor prywatny								
Sektor prywatny ogółem	Gmina	130	131	139	138	135	136	130
	Powiat	2 072	2 111	2 160	2 179	2 174	2 166	2 206
	województwo	686 267	712 055	728 806	740 534	756 810	774 978	778 286

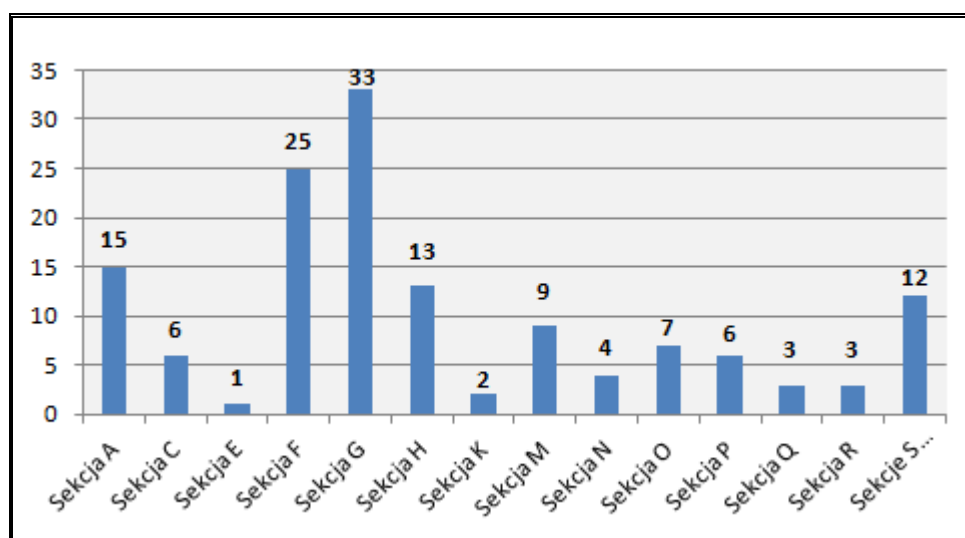
Wyszczególnienie	Obszar	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Gmina	102	102	110	109	104	104	101
	Powiat	1 724	1 752	1 787	1 798	1 784	1 776	1 838
	województwo	482 381	493 319	496 480	503 036	506 488	514 006	535 586
Spółki handlowe	Gmina	3	4	4	4	4	4	4
	Powiat	69	77	79	79	80	82	71
	województwo	104 161	116 260	126 659	129 876	140 530	149 301	133 261
Spółdzielnie	Gmina	3	3	3	3	3	3	2
	Powiat	31	33	33	32	32	31	24
	województwo	3 110	3 116	3 121	3 117	3 131	3 131	1 834
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Gmina	13	13	14	14	16	17	14
	Powiat	99	101	107	113	120	123	111
	województwo	13 871	14 454	15 014	15 676	16 408	17 105	15 914

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Niewielka liczba podmiotów gospodarczych zmusza mieszkańców, przede wszystkim młodych ludzi, do poszukiwania pracy w większych miejscowościach i miastach, a także za granicą. Ma to swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w saldzie migracji, ale także w ujemnym przyroście naturalnym (oba wskaźniki przyjmowały wartości ujemne dla Gminy Huszlew).

Biorąc pod uwagę liczbę przedsiębiorców w sektorze prywatnym według sekcji PKD 2007 funkcjonujących na terenie Gminy Huszlew w 2018 roku, można zauważyć, że największa ilość podmiotów działa w sekcji handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (23,74%), budownictwo (17,99%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo (10,79%).

Wykres 3. Podmioty według sekcji PKD 2007 na terenie Gminy Huszlew w 2018 roku

Źródło: Dane GUS, Działalności Bazy Wiedzy

Legenda:

Sekcja	Opis
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja	Opis
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S i T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

W poniższych tabelach przedstawiono charakterystykę podmiotów wg klas wielkości. Na terenie Gminy Huszlew przeważają podmioty gospodarcze o wielkości od 0-9 zatrudnionych. Wartość podmiotów gospodarczych wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym jest niższa od wartości dla powiatu i województwa.

Tabela 17. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w 2018 roku

Wyszczególnienie	0-9	10-49	50-249	Powyżej 250	Ogółem
<i>Podmioty gospodarcze wg klas wielkości</i>					
Gmina Huszlew	132	7	0	0	139
powiat łosicki	2 238	86	11	2	2 337
województwo mazowieckie	786 375	24 132	4 871	1 045	816 423

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 18. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2017 roku

Wyszczególnienie	0-9	10-49	50-249	Powyżej 250	Ogółem
<i>Podmioty gospodarcze wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>					
Gmina Huszlew	850,3	43,1	0,00	0,00	893,4
powiat łosicki	1 163,1	45,7	4,8	1,1	1 214,7
województwo mazowieckie	2 401,3	80,9	15,8	3,3	2 501,4

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

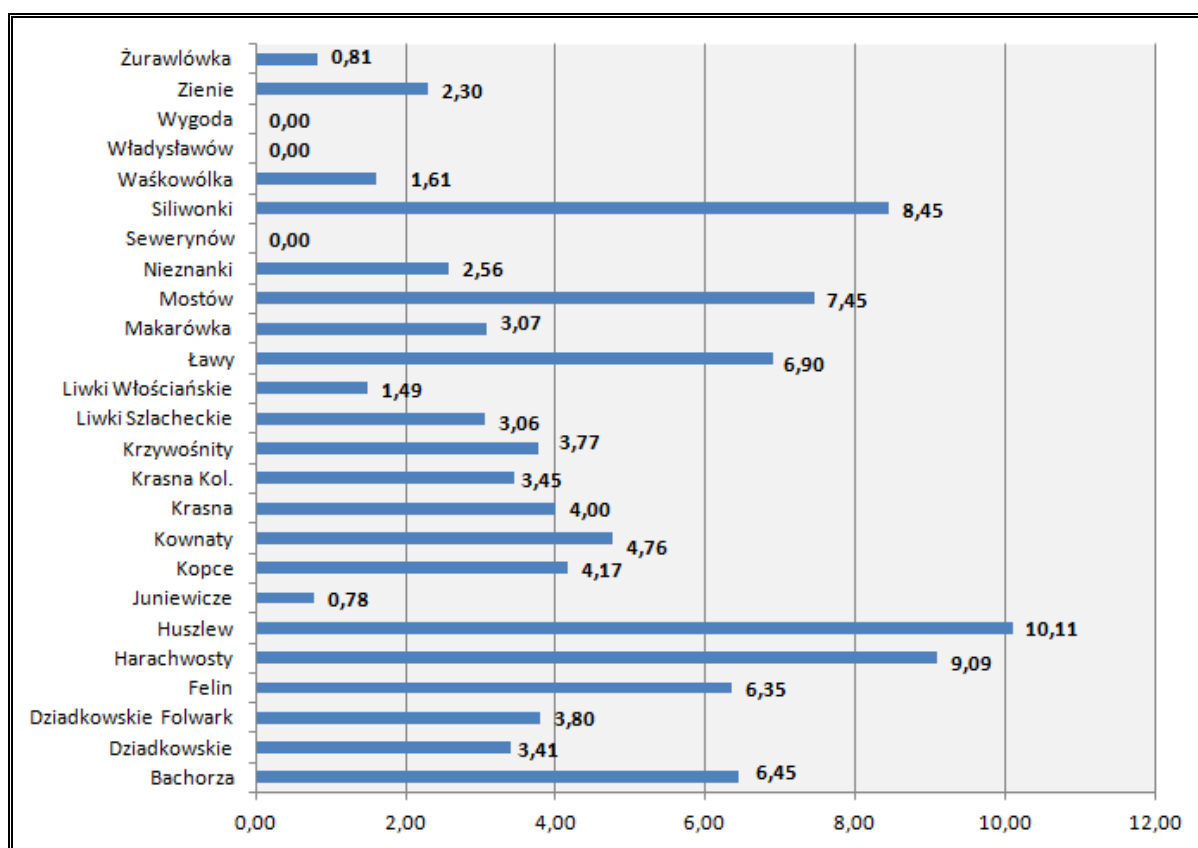
Na obszarze Gminy funkcjonują podmioty gospodarcze obejmujące tradycyjne podstawowe świadczenia w zakresie handlu, rzemiosła i usług. Ze względu na to, że na obszarach wiejskich ich liczba skoncentrowana jest wokół miejscowości gminnych, w ramach niniejszego wskaźnika nie wzięto pod uwagę liczby oraz kondycji podmiotów gospodarczych na poziomie poszczególnych sołectw, gdyż ze specyfiki obszarów wiejskich wynika, że Huszlew jako miejscowość gminna jest najlepiej usytuowany w tym zakresie. Ponadto, należy wskazać, że ze względu na stosunkowo niedaleką odległość od Łosic, czy nawet

Siedlec, to te miejsca przyciągają na swój teren podmioty gospodarcze, dla których duże miasto jest bardziej atrakcyjne niż tereny wiejskiej Gminy. W dużej mierze to właśnie w tych miastach mieszkańcy Gminy Huszlew właśnie w tych miejscach znajdują zatrudnienie.

Na terenie Gminy funkcjonują natomiast małe przedsiębiorstwa działające w oparciu o wpis do ewidencji oraz kilka średnich firmy rodzinnych, które zatrudniają niewiele osób spoza rodziny. **Na terenie Gminy brak przedsiębiorstw zatrudniających więcej niż 50 osób.**

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew. Tak jak wskazywano powyżej, najwięcej podmiotów działa na terenie miejscowości Huszlew – która stanowi siedzibę władz Gminy.

Wykres 4. Podmioty gospodarcze na 100 mieszkańców danego obszaru w poszczególnych sołectwach Gminy Huszlew w roku 2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Huszlewie

Na terenie Gminy Huszlew brak aktywności gospodarczej występuje na terenie sołectw: Wygoda, Zienie, Sewerynówka, a bardzo niska i niska aktywność charakteryzuje obszary sołectw, gdzie wskaźniki przyjmą wartość poniżej :4,96. Udział liczby podmiotów gospodarczych w liczbie ogółem mieszkańców na obszarze powiatu kształtował się w roku 2017 na poziomie 7,29. Świadczy to stosunkowo małej liczbie podmiotów znajdujących się na terenie Gminy, w stosunku do wartości dla powiatu. Jak wspomniano wcześniej mieszkańcy są zmuszeni opuszczać Gminę, bądź znajdować zatrudnienie poza miejscem

zamieszkania. Zjawisko to wpływa często na ograniczoną aktywność w sprawy lokalne mieszkańców, ich przywiązanie z miejscem zamieszkania. Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych w dużej części jednostek Gminy (18 sołectw) jest główną przyczyną powstawania bezrobocia, które z kolei pociąga za sobą wiele negatywnych zjawisk w sferze społecznej (ubóstwo, dysfunkcje społeczne, duża liczba beneficjentów pomocy społecznej).

4.4. Sfera środowiskowa

WALORY PRZYRODNICZE

Gmina położona jest na wysoczyźnie morenowej o słabo urozmaiconej rzeźbie terenu. Obszary leśne na terenie Gminy nie są rozmieszczone równomiernie. Większą lesistością odznacza się północna i południowa jej część, a dominującym gatunkiem drzew jest sosna.

Ponadto, na terenie Gminy brak jest większych zbiorników wodnych, czy też szerokich dobrze wykształconych dolin rzecznych. Wobec tego, fauna jest tu stosunkowo uboga.

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Huszlew na lata 2009-2013

Na terenie Gminy Huszlew nie występują obszarowe formy ochrony przyrody.

Rysunek 3. Gmina Huszlew na tle obszarów chronionych

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Zgodnie z danymi przedstawionymi w poniższej tabeli, liczba zebranych w ciągu roku **zmieszanych** odpadów w latach 2015-2016 na terenie Gminy Huszlew spadała. **W roku 2017** nastąpił jej ponowny wzrost, jednak wartości i wskaźniki nie przewyższają wartości z roku 2015. Wpływ na ilość odpadów ma prowadzona polityka gospodarowania odpadami oraz uświadamianie ekologiczne mieszkańców. **Wszystkie odpady zmieszane** z Gminy Huszlew, stanowiły w 2018 roku 4,87% liczby odpadów zebranych w powiecie i 0,01% odpadów zebranych w województwie, natomiast odpady z gospodarstw domowych stanowiły: ok. 4,60 odpadów w powiecie oraz 0,01 odpadów w województwie.

Tabela 19. Charakterystyka zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w Gminie Huszlew, powiecie łosickim i województwie mazowieckim

Wyszczególnienie	Lata	ogółem	ogółem na 1 mieszkańca	z gospodarstw domowych	odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca
		T	kg	T	kg
Gmina	2015	260,36	89,4	221,42	76,0
	2016	139,56	48,4	91,70	31,8
	2017	159,52	55,8	106,71	37,3
Powiat	2015	3 325,56	104,3	2 578,24	80,8
	2016	3 005,96	95,0	2 191,25	69,3
	2017	3 275,06	104,1	2 321,53	73,8
Województwo	2015	1 244 424,02	233,0	1 083 134,78	202,8
	2016	1 294 791,10	241,7	1 115 082,74	208,2
	2017	1 305 572,37	243,0	1 133 855,65	211,0

Źródło: Dane z GUS, Działowe Bazy Wiedzy

W 2017 r. WIOŚ w Warszawie przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza w województwie mazowieckim. Klasyfikację stanu powietrza dla tego obszaru wykonuje się w 4 strefach: aglomeracji warszawskiej, mieście Radom, mieście Płock i w strefie mazowieckiej. **Gmina Huszlew należy do strefy mazowieckiej.**

Tabela 20. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia wg jednolitych kryteriów w skali kraju, zgodnych z kryteriami UE.

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
Strefa mazowiecka	PL1404	A	A	C	A	A	A	D2	A	A	A	C	C1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim za rok 2017

Roczna ocena jakości powietrza za 2017 r. w strefie mazowieckiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne, dla których istnieje obowiązek wykonania Programu Ochrony Powietrza (POP; kryterium ochrona zdrowia) – pył PM10 (24-h, rok), pył PM2,5 (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia) – B(a)P (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia) - pył PM2,5 (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia) - ozon O₃ (max 8-h).

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy mazowieckiej były dotrzymane. Wg dokumentacji obszarów przekroczeń dopuszczalnych, docelowych i celu długoterminowego wyznaczonych na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim za 2017 r., na terenie Gminy Huszlew odnotowano przekroczenia ozonu (długoterm.) w powietrzu atmosferycznym.

W związku z powyższą sytuacją niezbędne jest prowadzenie działań, mających na celu poprawę istniejącego stanu powietrza atmosferycznego i likwidację niskiej emisji.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2017, WIOŚ Warszawa

Tabela 21. Ocena stanu JCWP na terenie Gminy Huszlew

Lp.	Nazwa powiatu	Nazwa Gminy	TERYT	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
6936	łosicki	Huszlew	141001_2	RW2000172664189	Piszcanka	zagrożona
6937	łosicki	Huszlew	141001_2	RW200017266449	Krzywula	zagrożona
6938	łosicki	Huszlew	141001_2	RW2000172664649	Klukówka od źródeł do Dopływu spod Walimia	zagrożona

Lp.	Nazwa powiatu	Nazwa Gminy	TERYT	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
6939	łosicki	Huszelew	141001_2	RW200019266469	Klukówka od Dopływu spod Walimia do ujścia	zagrożona
6940	łosicki	Huszelew	141001_2	RW200023266454	Więzienny Rów b	zagrożona
6941	łosicki	Huszelew	141001_2	RW2000232665899	Toczna do ujścia	zagrożona

Źródło: www.kzgw.gov.pl

Dane na temat stanu środowiska w poszczególnych sołectwach nie są szczegółowo dostępne, dlatego pod uwagę wzięto dane charakterystyczne dla całej Gminy Huszelew. W zakresie sfery środowiskowej przeanalizowano stan jednolitych części wód powierzchniowych i zjawisko występowania niskiej emisji. Zgodnie z danymi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy charakteryzują się złym stanem, co zadecydowało o stwierdzeniu stanu kryzysowego na terenie wszystkich sołectw. Ponadto, na podstawie badań wykonanych przez WIOŚ w Warszawie dotyczących stanu powietrza, uznano, że na terenie Gminy występuje problem niskiej emisji, co zadecydowało o stwierdzeniu stanu kryzysowego na terenie wszystkich sołectw.

Tabela 22. Wskaźniki środowiskowe

Sołectwa	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP na terenie Gminy
Bachorza	TAK	ZŁY
Dziadkowskie	TAK	ZŁY
Dziadkowskie Folwark	TAK	ZŁY
Felin	TAK	ZŁY
Harachwosty	TAK	ZŁY
Huszelew	TAK	ZŁY
Juniewiczze	TAK	ZŁY
Kopce	TAK	ZŁY
Kownaty	TAK	ZŁY
Krasna	TAK	ZŁY
Krasna Kol.	TAK	ZŁY
Krzywośnity	TAK	ZŁY
Liwki Szlacheckie	TAK	ZŁY
Liwki Włościańskie	TAK	ZŁY
Ławy	TAK	ZŁY
Makarówka	TAK	ZŁY

Sołectwa	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP na terenie Gminy
Mostów	TAK	ZŁY
Nieznanki	TAK	ZŁY
Sewerynów	TAK	ZŁY
Siliwonki	TAK	ZŁY
Waśkowółka	TAK	ZŁY
Władysławów	TAK	ZŁY
Wygoda	TAK	ZŁY
Zienie	TAK	ZŁY
Żurawłówka	TAK	ZŁY

Źródło: Opracowanie własne

Jakość środowiska naturalnego ma szczególne znaczenie w kontekście zdrowia, a także atrakcyjności mieszkaniowej i rekreacyjnej danego obszaru. Zdiagnozowane problemy: w zakresie środowiska, wymagają podjęcia odpowiednich kroków zmierzające do ograniczenia niskiej emisji oraz poprawy stanu wód powierzchniowych. Na poprawę jakości powietrza z pewnością wpłyną działania termomodernizacyjne, jak również edukacja ekologiczna mieszkańców.

4.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU

Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni należy rozumieć jako ukształtowanie, tworzące harmonijną całość i uwzględniające uporządkowane uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Ośrodkiem administracyjnym i rozwoju Gminy jest miejscowość Huszlew. Struktura osadnicza na terenie Gminy charakteryzuje się w znacznym stopniu typem zabudowy rozproszonej. Zabudowa mieszkalno-usługowa wykształciła się w większych i bardziej skupionych rejonach.

Tabela 23. Struktura gruntów na terenie Gminy Huszlew na tle powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Gmina	powiat	województwo
użytki rolne	ha	9 430	55 407	2 403 643
<i>grunty orne</i>	<i>ha</i>	7 282	40 116	1 690 325
<i>Sady</i>	<i>ha</i>	365	2 376	85 240
<i>łąki trwałe</i>	<i>ha</i>	997	6 869	278 339
<i>pastwiska trwałe</i>	<i>ha</i>	459	3 686	246 901
<i>grunty rolne zabudowane</i>	<i>ha</i>	270	1 985	80 074

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Gmina	powiat	województwo
<i>grunty pod rowami i stawami</i>	<i>ha</i>	<i>57</i>	<i>375</i>	<i>22 764</i>
las i grunty leśne	ha	1 940	18 279	869 536
grunty pod wodami	ha	22	471	41 923
grunty zabudowane i zurbanizowane	ha	331	2 569	198 689
pozostałe grunty i nieużytki	ha	48	519	42 056
Razem	ha	11 771	77 245	3 555 847

Źródło: Dane z GUS, Bank Danych Lokalnych

Całkowita powierzchnia Gminy stanowi 15,24% powierzchni powiatu łosickiego i 0,34% powierzchni województwa mazowieckiego. W strukturze użytkowania gruntów na terenie Gminy Huszlew przeważają użytki rolne (80,12% powierzchni Gminy), w tym największy udział mają grunty orne. Tereny i grunty leśne stanowią 10,62% powierzchni tych terenów w granicach powiatu.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie powierzchni wszystkich sołectw wchodzących w skład Gminy Huszlew. **Największy obszar zajmuje sołectwo Huszlew (13,53%), Makarówka (8,35%) oraz Mostów (7,61%), natomiast najmniejszymi sołectwami są Nieznanki (0,86%) i Wygoda (0,93%).**

Tabela 24. Powierzchnia sołectw wchodzących w skład Gminy Huszlew

Sołectwo	Powierzchnia sołectwa [ha]
Bachorza	259
Dziadkowskie	586
Dziadkowskie Folwark	356
Felin	315
Harachwosty	314
Huszlew	1 594
Juniewiczze	473
Kopce	617
Kownaty	587
Krasna	459
Krasna Kol.	454
Krzywośnity	734
Liwki Szlacheckie	234
Liwki Włościańskie	245
Ławy	162
Makówka	983
Mostów	896

Sołectwo	Powierzchnia sołectwa [ha]
Nieznanki	101
Sewerynów	316
Siliwonki	247
Waśkowólka	205
Władysławów	653
Wygoda	110
Zienie	308
Żurawłówka	564
Gmina Huszlew	11 772

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Huszlew

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Odpowiedni stan infrastruktury drogowej i około-drogowej jest niezbędny do zapewnienia bezpieczeństwa poruszania się mieszkańców na terenie Gminy. Brak podstawowej infrastruktury stanowi dużą uciążliwość dla ludności.

Układ komunikacyjny na terenie Gminy Huszlew jest dobrze rozwinięty i zapewnia dobre połączenia z ośrodkami zewnętrznymi i wszystkimi miejscowościami leżącymi na terenie Gminy. Najważniejszym połączeniem komunikacyjnym dla Gminy jest droga krajowa nr 19 relacji Kuźnica Białostocka – Białystok – Siemiatycze – Łosice – Lublin – Rzeszów oraz drogi powiatowe. Na terenie tym przebiega ok. 55 km dróg gminnych, w tym 10 km o nawierzchni twardej i 3,5 km o nawierzchni twardej ulepszonej.

INFRASTRUKTURA GAZOWA I CIEPŁOWNICZA

Gmina Huszlew obecnie nie posiada systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy, ani dostępu do gazociągów wysokiego lub średniego ciśnienia. Ponadto nie funkcjonuje również system sieci ciepłowniczej. Powodem jest rolniczy charakter Gminy oraz typ zabudowy rozproszonej, powodującej ograniczenia w układzie i trasie przewodów nośników ciepła. W związku z tym, gospodarstwa domowe, instytucje oraz podmioty gospodarcze w gaz ziemny do celów energetycznych oraz grzewczych zaopatrują się we własnym zakresie z lokalnych kotłowni lub pieców zasilanych głównie paliwem stałym lub ciekłym.

Do celów grzewczych najczęściej wykorzystywane są takie paliwa jak węgiel kamienny, drewno i odpady drzewne. Mniej liczną grupę stanowią odbiorcy wykorzystujący do ogrzewania olej opałowy, gaz płynny i energię elektryczną, co wynika z wyższych kosztów zużywania tych paliw.

Ma to związek z występowaniem na terenie Gminy Huszlew niskiej emisji, ze względu na fakt, że duża liczba mieszkańców ze względu na koszty spala w swoich gospodarstwach węgiel kamienny, który często jest niedostatecznej jakości oraz odpady drzewne.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA BUDYNKÓW

Znaczący problem w sferze technicznej dotyczy **budynków użyteczności publicznej, które znajdują się w złym stanie technicznym, dodatkowo negatywnie oddziałując na środowisko naturalne i na chęć korzystania z ich usług.** Jednym z poważnych problemów jest niedostateczny stan techniczny Ośrodka Zdrowia w Huszlewie. Trudy i niedogodności użytkowania budynku przez pacjentów wpływają na ich niechęć do korzystania z niego i zaniedbanie swojej sytuacji zdrowotnej. W szczególności problem ten ma wpływa na konsekwencje sytuacji osób starszych. **Niedostosowany obiekt dla wszystkich osób, w tym niepełnosprawnych pogłębia zły stan zdrowia pacjentów i wpływa na niedostateczność prawidłowego świadczenia funkcji przez Ośrodek Zdrowia.**

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat liczby budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele publiczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) na terenie poszczególnych sołectw. Dane te posłużyły do obliczenia wskaźnika w sferze technicznej dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Huszlew.

Tabela 25. Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze

Sołectwa	Liczba budynków użyteczności publicznej/obiektów wykorzystywanych na cele publiczne społeczne	Liczba budynków publicznych w niedostatecznym stanie technicznym w tym wymagających termomodernizacji	Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze
Bachorza	0	0	0,00%
Dziadkowskie	2	0	0,00%
Dziadkowskie Folwark	1	0	0,00%
Felin	0	0	0,00%
Harachwosty	1	0	0,00%
Huszlew	7	2	28,57%
Juniewiczze	0	0	0,00%
Kopce	1	0	0,00%
Kownaty	1	0	0,00%
Krasna	1	0	0,00%
Krasna Kol.	0	0	0,00%
Krzywośnity	1	0	0,00%

Sołectwa	Liczba budynków użyteczności publicznej/obiektów wykorzystywanych na cele społeczne	Liczba budynków publicznych w niedostatecznym stanie technicznym w tym wymagających termomodernizacji	Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze
Liwki Szlacheckie	2	0	0,00%
Liwki Włociańskie	0	0	0,00%
Ławy	0	0	0,00%
Makarówka	3	0	0,00%
Mostów	3	0	0,00%
Nieznanki	0	0	0,00%
Sewerynów	0	0	0,00%
Siliwonki	0	0	0,00%
Waśkowółka	0	0	0,00%
Władysławów	0	0	0,00%
Wygoda	0	0	0,00%
Zienie	0	0	0,00%
Żurawłówka	1	0	0,00%
RAZEM GMINA	24	2	8,33%

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Huszlewie

Obszarem, gdzie wskaźnik udziału budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze przyjmuje wartość niekorzystna jest sołectwo Huszlew. Do budynków tych należy budynek Ośrodka Zdrowia oraz Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie. Konieczne jest w nich przeprowadzenie odpowiednich prac modernizacyjnych wpływających na ich lepszy stan techniczny, użytkowy oraz wzrost efektywności energetycznej.

POZOSTAŁA INFRASTRUKTURA PUBLICZNA

Występujące na terenie Gminy przestrzenie publiczne nie są wcale lub wystarczająco zagospodarowane, co w kolejnych latach może wpłynąć na zagrożenie ich zaniedbania bądź degradacji. Obszary te są niezwykle ważne dla prowadzenia procesów rewitalizacji, gdyż często poprzez ich odpowiednie przystosowanie stają się miejscami budowania relacji społecznych oraz integracji społeczności lokalnej. Są więc ważnym czynnikiem wzmacniania kapitału społecznego.

4.6. Podsumowanie

W niniejszym podrozdziale przedstawiono informacje dotyczące kluczowych potencjałów i barier rewitalizacji obszarów Gminy Huszlew w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Ich uszczegółowienie w zakresie obszaru rewitalizacji zostało przedstawione w podrozdziale 6.3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.

Zjawisko kryzysowe	Skala problemów	Potencjał obszaru	Barieri
Wysoki udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	<p>Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala problemów jest wysoka występuje w sołectwach (wg największej intensywności): Waśkowółka, Dziadkowskie Folwark, Ławy, Zienie, Kownaty, Harachwosty, Krasna, Liwki Szlacheckie, Kol., Huszlew, Felin, Krasna, Krzywośnity.</p> <p>Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pojawiają się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną, Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne Dobre warunki do prowadzenia agroturystyki Niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich 	<ul style="list-style-type: none"> Brak włączenia w życie społeczności części mieszkańców obszarów zdegradowanych Bierność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi Międzypokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dysfunkcjami społecznymi <ul style="list-style-type: none"> Rolniczy charakter Gminy, Niewielka liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy
Wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze	<p>Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala problemów jest wysoka występuje w sołectwach (wg największej intensywności): Dziadkowskie, Liwki Włosciańskie, Siliwonki, Mostów, Waśkowółka, Mostów, Huszlew.</p> <p>Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.</p>		
Niski poziom kształcenia uwidaczniający się w wynikach ze sprawdzianu szóstoklasistów poniżej średniej dla województwa	<p>Problem o wysokiej skali występuje we wszystkich sołectwach Gminy. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów, ale również wyniki egzaminu gimnazjalnego wypadły w szkołach poniżej średniej województwa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pojawiają się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną, 	<ul style="list-style-type: none"> Brak włączenia w życie społeczności części mieszkańców obszarów zdegradowanych Międzypokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dysfunkcjami społecznymi; Niewłaściwe warunki do wychowywania dzieci
Wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	<p>Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala problemów jest wysoka występuje w sołectwach (wg największej intensywności): Władysławów, Dziadkowskie, Wygoda, Bachorza, Mostów, Ławy, Krasna, Kownaty, Juniewiczze, Harachwosty, Huszlew, Kopce.</p> <p>Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pojawiają się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną, Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne Dobre warunki do prowadzenia agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> Brak włączenia w życie społeczności części mieszkańców obszarów zdegradowanych Bierność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi Międzypokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców i zachowań w
Wysoki udział osób objętych pomocą z	<p>Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala</p>		

powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	problemów jest wysoka występuje w sołectwach (wg największej intensywności): Władysławów, Dziadkowskie, Wygoda, Bachorza, Krasna, Ławy, Mostów, Kownaty, Juniewiczze, Harachwosty, Kopce, Siliwonki, Huszlew. Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.	<ul style="list-style-type: none"> Niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich 	<p>rodzinach z dysfunkcjami społecznymi</p> <ul style="list-style-type: none"> Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia Niedostosowana infrastruktura do potrzeb osób chorych i niepełnosprawnych, Brak dostatecznej oferty pobudzającej aktywność mieszkańców, w tym ogólnodostępnych terenów integrujących mieszkańców.
Wysoki udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala problemów jest wysoka występuje w sołectwach (wg największej intensywności): Sewerynów, Krasna, Makarówka, Mostów, Dziadkowskie, Liwki Włociańskie, Kownaty, Liwki Szlacheckie. Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.		
Wysoki udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala problemów jest wysoka występuje w sołectwach (wg największej intensywności): Dziadkowskie, Makarówka, Huszlew, Liwki Włociańskie, Ławy. Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.		
Występowanie zjawiska niskiej emisji	Negatywne zjawisko niskiej emisji przyjmuje wysoką skalę dla: wszystkich sołectw na terenie Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, Dofinansowania na termomodernizację, wymianę urządzeń grzewczych, wykorzystanie oze, Angażowanie się władz Gminy w ww. projekty 	<ul style="list-style-type: none"> Brak dostatecznych środków finansowych mieszkańców na wymianę piecy, przeprowadzenie termomodernizacji
Słaby stan JCWP na terenie Gminy	Skala problemu wysoka we wszystkich sołectwach Gminy.		<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna świadomość mieszkańców dot. ich działalności na stan jcwp
Wysoki udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze	Duże nasilenie zjawisk kryzysowych, gdzie skala problemów jest wysoka występuje w sołectwie Huszlew. Na pozostałym obszarze Gminy niskie nasilenie problemu.	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, Dofinansowania na modernizację budynków, termomodernizację, Angażowanie się władz Gminy w ww. projekty 	<ul style="list-style-type: none"> Brak wystarczających środków finansowych

Źródło: Opracowanie własne

Wykorzystanie istniejących potencjałów Gminy może przyczynić się do ograniczenia najpoważniejszych problemów na terenie Gminy Huszlew, tj. bezrobocia i skali osób korzystających z pomocy społecznej. Odpowiednio zaplanowane działania stymulujące aktywność i rozwój mieszkańców będą miały pozytywny wpływ na możliwość znalezienia pracy oraz ożywienie Gminy w sferze gospodarczej. Działania mające na celu poprawę sfery społecznej na terenie Gminy w dalszej perspektywie przyczynią się do zwiększenia dochodów własnych Gminy, a tym samym do zwiększenia jej możliwości inwestycyjnych (zarówno w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, a także technicznej i przestrzenno funkcjonalnej).

Wszystkie ww. obszary są ze sobą ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich nawarstwianie się i utrwalanie w pozostałych. Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy. Niemniejsze znaczenie mają problemy w sferze technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Niedostateczna infrastruktura techniczna nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwość rozwoju.

5. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego

Definicje stanu kryzysowego i obszaru zdegradowanego

Występowanie stanu kryzysowego spowodowane jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych takich jak: bezrobocie, ubóstwo, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Negatywne zjawiska społeczne współwystępują z negatywnymi zjawiskami w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

W celu przeprowadzenia procesu rewitalizacji, na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego należy wyznaczyć obszar zdegradowany, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z tych podobszarów.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych, określają obszar zdegradowany, jako obszar na którym występuje stan kryzysowy. Stan kryzysowy jest to stan, który spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, które współwystępują z negatywnymi zjawiskami w co najmniej w jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Huszlew, posłużono się wskaźnikami ilościowymi i jakościowymi, które najwierniej oddają istotę problemów.

Analizie poddane zostały wszystkie sołectwa wchodzące w skład Gminy Huszlew, co zapewniło porównywalność wyników. Obszary zdegradowane zostały wyznaczone w oparciu o przedstawione w poniższych tabelach wskaźniki.

Tabela 26. Wskaźniki degradacji dla Gminy Huszlew

Wskaźniki społeczne	
WS1	Udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze
WS2	Udział osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące bez pracy) w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze
WS3	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
WS4	Udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
WS5	Udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
WS6	Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
WS7	Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanym przez daną szkołę poniżej średniej dla województwa
Wskaźniki środowiskowe	
WSR1	Występowanie zjawiska niskiej emisji
WSR2	Stan JCWP na terenie Gminy
WT1	Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze

Pierwszym etapem wyznaczania obszaru zdegradowanego było zdiagnozowanie sytuacji kryzysowej we wszystkich sołectwach Gminy Huszlew na podstawie wyników wyżej wymienionych wskaźników. Degradacją charakteryzują się jednostki dla których poszczególne wskaźniki przyjmują wartość mniej korzystną od Gminy. Dokładna ilościowa i jakościowa charakterystyka wskaźników została przedstawiona w Rozdziale 4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorczą charakterystykę występowania analizowanych negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na terenie Gminy Huszlew.

Kolorem czerwonym w tabeli wskazano negatywne odchylenia analizowanych wskaźników od wartości dla Gminy Huszlew. W sołectwach tych występuje sytuacja kryzysowa pod względem rozpatrywanego wskaźnika i charakteryzującego go problemu.

Tabela 27. Charakterystyka występowania negatywnych zjawisk na terenie Gminy Huszlew

Sołectwo	Udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	Udział osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące bez pracy) w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanym przez daną szkołę poniżej średniej dla województwa	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP na terenie Gminy	Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze
Bachorza										
Dziadkowskie										
Dziadkowskie Folwark										
Felin										
Harachwosty										
Huszlew										
Juniewiczze										
Kopce										
Kownaty										
Krasna										
Krasna Kol.										
Krzywośnity										
Liwki Szlacheckie										
Liwki Włościańskie										
Ławy										
Makarówka										
Mostów										
Nieznanki										
Sewerynów										

Sołectwo	Udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	Udział osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące bez pracy) w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanych przez daną szkołę poniżej średniej dla województwa	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP na terenie Gminy	Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze
Siliwonki										
Waśkowółka										
Władysławów										
Wygoda										
Zienie										
Żurawłówka										

Legenda:

Wskaźnik przyjmuje wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy	Wskaźnik przyjmuje wartość bardziej korzystną niż średnia dla Gminy
--	---

Kolejnym etapem, przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego była dokładna analiza powyższej tabeli i natężenia występujących sytuacji kryzysowych. Na jej podstawie, należy zauważyć, że we wszystkich sołectwach odnotowano problemy w sferze społecznej, jak również dodatkowo w sferze środowiskowej i technicznej – na tej podstawie każdy z obszarów mógł zostać potencjalnie uznany za zdegradowany. Dlatego też kolejnym krokiem było zsumowanie liczby wskaźników, które przyjmują wartości mniej korzystne niż średnia dla Gminy Huszlew, a następnie liczbę tę odniesiono do średniej liczby negatywnych wskaźników dla wszystkich sołectw. Sołectwa w których odnotowano liczbę negatywnych wskaźników powyżej średniej liczby negatywnych wskaźników dla Gminy Huszlew, zaliczono do obszaru zdegradowanego. Niniejsze zależności prezentuje poniższa tabela.

Tabela 28. Podsumowanie wskaźników

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej
Bachorza	5
Dziadkowskie	8
Dziadkowskie Folwark	4
Felin	5
Harachwosty	6
Huszlew	9
Juniewiczze	5
Kopce	5
Kownaty	7
Krasna	7
Krasna Kol.	4
Krzywośnity	4
Liwki Szlacheckie	5
Liwki Włościańskie	6
Lawy	7
Makarówka	5
Mostów	7
Nieznanki	3
Sewerynów	4
Siliwonki	5
Waśkowółka	5
Władysławów	5
Wygoda	5
Zienie	4

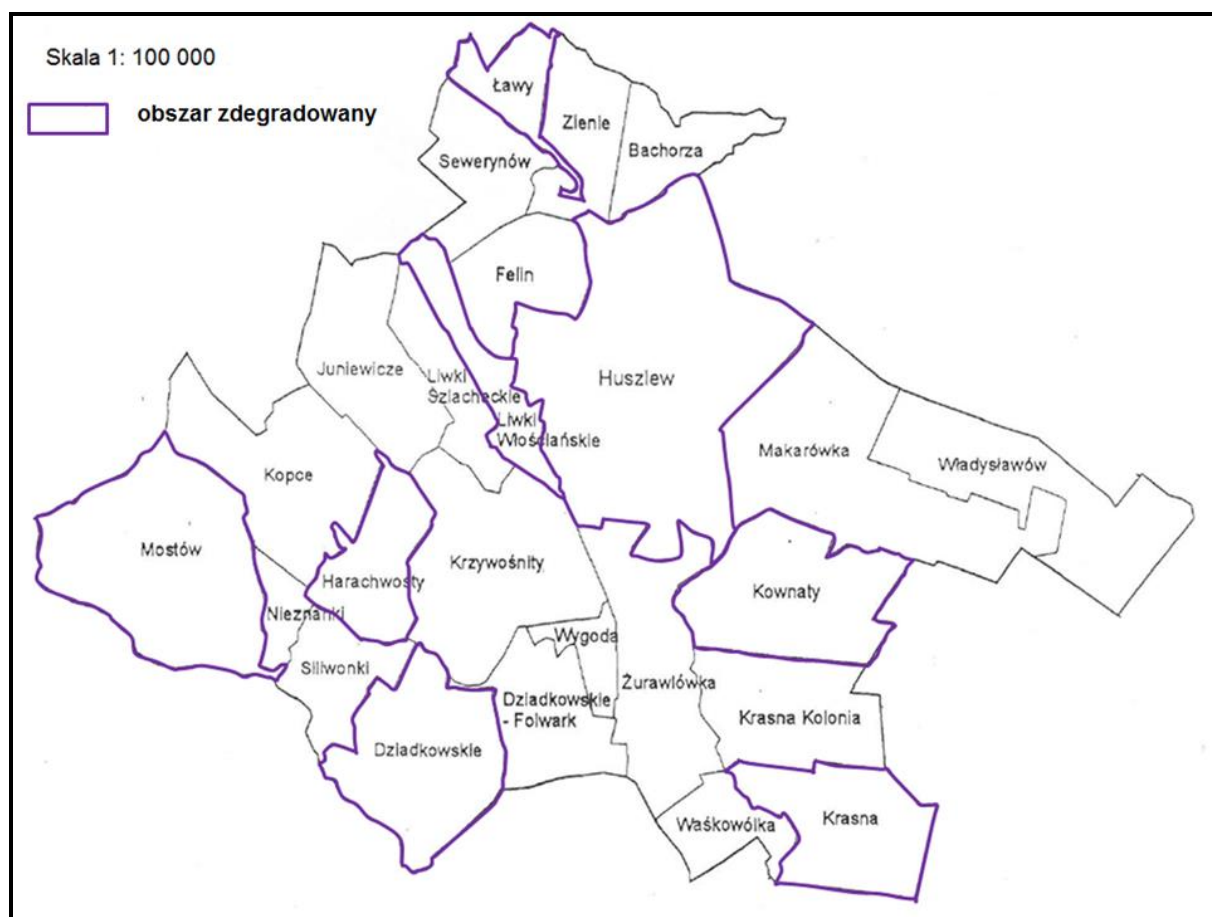
WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej
Żurawówka	3
Gmina Huszlew	5,32

Wskaźnik przyjmuje wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy (powyżej wartości średniej)

Na podstawie przeprowadzonej analizy, obszarem zdegradowanym zdecydowano objąć sołectwa: Dziadkowskie, Harachwosty, Huszlew, Kownaty, Krasna, Liwki Włościańskie, Ławy, Mostów. Obszary te charakteryzują się wzmożoną koncentracją negatywnych zjawisk. Zdiagnozowane zostały tutaj odchylenia od wartości średniej wyznaczonej dla Gminy.

Położenie i granice obszaru zostało przedstawione na schematycznym rysunku. Obszar zdegradowany stanowi podstawę do wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Rysunek 4. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Huszlew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Huszlew

Charakterystyka obszaru zdegradowanego:

Sołectwo Dziadkowskie: położone jest w południowej części Gminy Huszlew i zajmuje powierzchnię 586 ha, co stanowi 4,98% powierzchni całej Gminy. Sołectwo zamieszkuje 6,11% ludności Gminy.

Na obszarze tym występują zjawiska problemowe w zakresie dużego udziału liczby beneficjentów pomocy społecznej. Na podstawie przeprowadzonej analizy zdiagnozowano stan kryzysowy w każdym z badanych powodów udzielenia świadczeń. Na terenie sołectwa występują wzmożone problemy w zakresie ubóstwa, niepełnosprawności oraz z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Ponadto we wszystkich sołectwach poziom kształcenia mierzony wynikiem z egzaminów zewnętrznych kształtuje się poniżej średniej dla województwa, co również stanowi istotny problemem, mający wpływ na przyszłość mieszkańców tego obszaru. W sołectwie zarejestrowane są osoby bezrobotne oraz osoby długotrwale bezrobotne.

W pozostałych sferach zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp, co ma niekorzystny wpływ na stan środowiska na tym terenie.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- funkcjonujący budynek użyteczności publicznej – świetlica wiejska, która mogłaby stanowić miejsce prowadzenia działań rewitalizacyjnych. W chwili obecnej nie jest jednak ona odpowiednio wyposażona, więc należałoby dokonać jej doposażenia w celu efektywnego prowadzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aby jej wykorzystanie miało pozytywny wpływ na zdiagnozowane w sferze społecznej problemy.
- funkcjonowanie organizacji społecznych oraz pojawiające się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną,
- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich.

Sołectwo Harachwosty: obszar zamieszkuje 110 mieszkańców, co stanowi 3,82% całej ludności Gminy. Powierzchnia sołectwa wynosi 314 ha.

Na obszarze tym zdiagnozowano zjawiska kryzysowe w zakresie uzależnienia od pomocy społecznej. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w mieszkańcach ogółem obszaru przyjmuje wskaźnik wyższy niż średnia dla Gminy. Przede wszystkim do osób tych należą mieszkańcy borykający się z problemem ubóstwa.

Ponadto tak jak we wszystkich sołectwach poziom kształcenia mierzony wynikami z egzaminów zewnętrznych kształtuje się poniżej średniej dla województwa, co również stanowi istotny problemem, mający wpływ na przyszłość mieszkańców tego obszaru. W sołectwie występuje duży udział liczby osób bezrobotnych do ludności ogółem na tym obszarze, brak jednak zdiagnozowanego wzmożonego problemu bezrobocia długotrwałego, co wskazuje, że osoby zarejestrowane jako bezrobotne aktywnie poszukuje pracy.

W pozostałych sferach zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp, co ma niekorzystny wpływ na stan środowiska na tym terenie.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- aktywność gospodarcza mieszkańców (mieszkańcy trudnią się tutaj produkcją rolniczą),
- funkcjonujący budynek użyteczności publicznej – świetlica wiejska, która mogłaby stanowić miejsce prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jej wykorzystanie miałoby pozytywny wpływ na zdiagnozowane w sferze społecznej problemy,
- aktywność gospodarcza mieszkańców wyższa niż w innych sołectwach na terenie Gminy.

Sołectwo Huszlew: jest centrum lokalnym życia społeczno – gospodarczego na terenie Gminy Huszlew. Zamieszkuje go największa liczba ludności, która stanowi 16,13% wszystkich mieszkańców Gminy. Powierzchnia obszaru wynosi 1 594 ha.

W sołectwie tym zdiagnozowane zostały zjawiska kryzysowe w obszarze pomocy społecznej, bezrobocia, edukacji oraz w sferze środowiskowej i technicznej.

Występuje tu duża liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, w tym korzystających ze świadczeń z powodu wzmożonego problemu ubóstwa oraz ciężkiej bądź długotrwałej choroby.

Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób na tym obszarze również przyjmuje wartości niekorzystne, powyżej średniej wartości dla Gminy. Problem ten wzmaga występowanie bezrobocia długotrwałego, którego zjawisko jest jeszcze trudniejsze do rozwiązania i ma bardziej niebezpieczne konsekwencje dla mieszkańców i gospodarki Gminy.

Ponadto tak jak we wszystkich sołectwach poziom kształcenia mierzony wynikami z egzaminów zewnętrznych kształtują się poniżej średniej dla województwa, co świadczy o sytuacji negatywnej w tym obszarze.

W sferze środowiskowej zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp. Natomiast w sferze technicznej dużym problemem na obszarze sołectwa jest udział

budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne, które znajdują się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze. Budynki, które są w niezadowalającym stanie funkcjonalnym i technicznym pełnią bardzo ważną rolę dla mieszkańców całej Gminy. Należą do nich budynek Ośrodka Zdrowia oraz Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- sołectwo Huszlew jest największym sołectwem w Gminie i stanowi siedzibę jego władz. Obszar ten ma najwyższy potencjał rozwojowy, gdyż znajduje się tu centrum Gminy, czyli centrum świadczenia usług społeczno - kulturalnych i jest to miejsce integrujące społeczność lokalną. Podejmowane działania w tym sołectwie ze względu na pełnioną przez niego funkcję oprócz bezpośredniego oddziaływania na swój obszar przekładają się również na pośrednie oddziaływania na pozostałe obszary.
- występowanie terenów publicznych, które posiadają potencjał rozwojowy dla aktywności i integracji mieszkańców.
- funkcjonowanie organizacji społecznych oraz pojawiające się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną,
- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich.

Sołectwo Kownaty: zamieszkuje je 147 mieszkańców, co stanowi 5,10% ogólnej liczby ludności Gminy. Sołectwo sąsiaduje z sołectwem Huszlew i zajmuje powierzchnię 587 ha.

Na obszarze tym zdiagnozowano sytuację kryzysową pod względem dużej liczby beneficjentów pomocy społecznej, w tym osób ubogich i niepełnosprawnych. Występuje tutaj również zjawisko bezrobocia, które kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla Gminy. Pozytywnym jednak aspektem jest fakt, że nie zdiagnozowano tutaj wzmożonego zjawiska długotrwałego bezrobocia.

Tak jak w pozostałych sołectwach wyniki z egzaminów zewnętrznych kształtują się poniżej średniej dla województwa, co również stanowi istotny problemem i wpływa na występowanie zjawiska kryzysowego w obszarze edukacji. W pozostałych sferach zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp, co ma niekorzystny wpływ na stan środowiska na tym terenie.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- bliskie położenie obok głównego ośrodka stanowiącego centrum Gminy Huszlew – sołectwa Huszlew, w tym dobra komunikacja do funkcjonującego na terenie Gminy

ośrodka edukacyjnego (Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie) i pozostałych usług publicznych,

- funkcjonowanie organizacji społecznych oraz pojawiające się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną,
- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich.

Sołectwo Krasna: posiada powierzchnię 459 ha i zamieszkiwane jest przez 100 osób (3,47% ludności Gminy).

Na obszarze tym występują te same zjawiska kryzysowe, które zostały wymienione przy opisywaniu sytuacji w sołectwie Kownaty.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- funkcjonowanie organizacji społecznych oraz pojawiające się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną,
- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich.

Sołectwo Liwki Włosciańskie: sąsiaduje z sołectwem Huszlew. Zamieszkiwane jest przez 67 mieszkańców, a jego powierzchnia wynosi 245 ha.

Tak jak w pozostałych sołectwach wyniki z egzaminów zewnętrznych kształtują się poniżej średniej dla województwa, co również stanowi w obszarze edukacji. W pozostałych sferach zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp, co ma niekorzystny wpływ na stan środowiska na tym terenie.

Sytuacja kryzysowa ma miejsce również w zakresie długotrwałego bezrobocia oraz w zakresie dużego udziału liczby beneficjentów pomocy społecznej korzystających z niej z powodu niepełnosprawności oraz ciężkiej lub długotrwałej choroby. Może to wynikać z faktu, że na obszarze tym występują również duży udział osób starszych w ludności ogółem.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- bliskie położenie obok głównego ośrodka stanowiącego centrum Gminy Huszlew – sołectwa Huszlew, w tym dobra komunikacja do funkcjonującego na terenie Gminy ośrodka edukacyjnego (Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie) oraz pozostałych usług publicznych,

- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich.

Sołectwo Ławy: położone jest w północnej części Gminy, a jego powierzchnia wynosi 162 ha. Zamieszkuje je 87 osób, spośród których ponad 20% mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. Oprócz ogólnego dużego udziału liczby beneficjentów pomocy społecznej, są to również osoby korzystające z pomocy z powodu ubóstwa i ciężkiej lub długotrwałej choroby. Kolejnym problemem jest występowanie na tym obszarze dużego odsetku osób bezrobotnych.

Tak jak w pozostałych sołectwach wyniki z egzaminów zewnętrznych kształtują się poniżej średniej dla województwa, co świadczy o występowaniu zjawiska kryzysowego w obszarze edukacji. W pozostałych sferach zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp, co ma niekorzystny wpływ na stan środowiska na tym terenie.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich.

Sołectwo Mostów: zamieszkuje 188 osób, a jego powierzchnia wynosi 896 ha.

Mieszkańcy tego obszaru borykają się z problemem długotrwałego bezrobocia oraz charakteryzuje ich wysoki udział korzystania z pomocy społecznej, w tym z powodu ubóstwa oraz niepełnoprawności.

Jak we wszystkich sołectwach wyniki z egzaminów zewnętrznych kształtują się poniżej średniej dla województwa - zjawisko kryzysowe w obszarze edukacji. W pozostałych sferach zdiagnozowano problemy w zakresie niskiej emisji oraz złego stanu jcwp, co ma niekorzystny wpływ na stan środowiska na tym terenie.

Do potencjałów tego obszaru zaliczyć można:

- istniejące warunki do prowadzenia agroturystyki oraz niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół miast i obszarów miejskich;
- funkcjonujący budynek użyteczności publicznej – świetlica wiejska, która mogłaby stanowić miejsce prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jej wykorzystanie miałoby pozytywny wpływ na zdiagnozowane w sferze społecznej problemy.
- funkcjonowanie organizacji społecznych oraz pojawiające się pojedyncze osoby z inicjatywą społeczną.

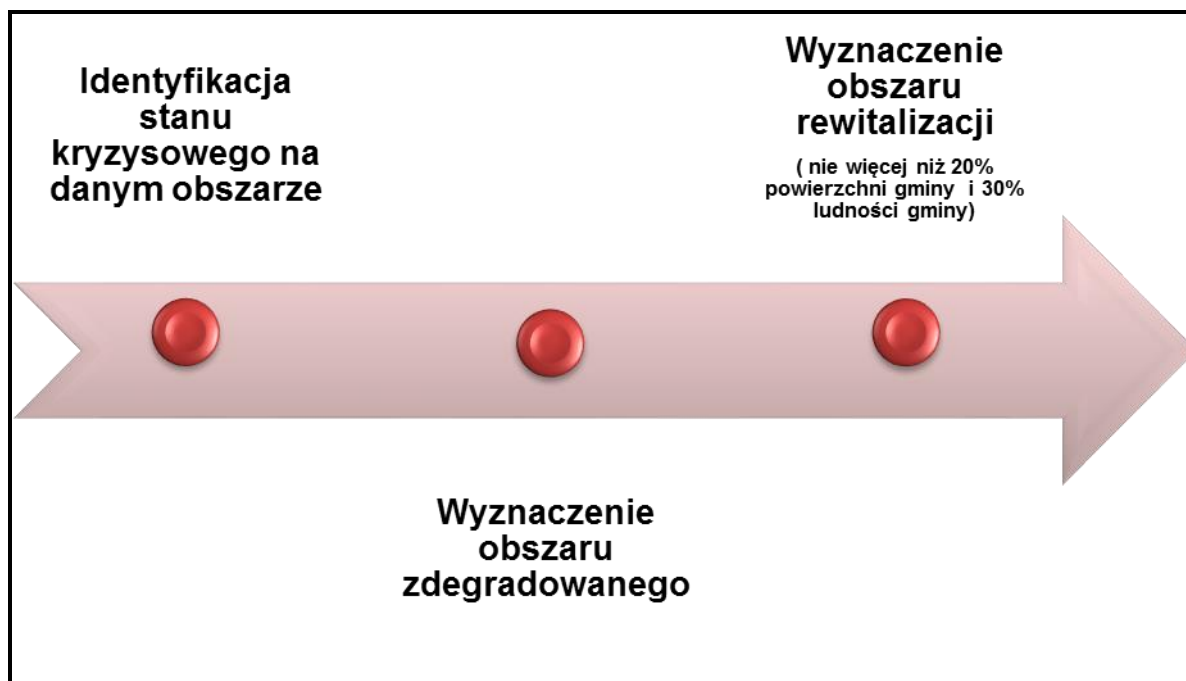
6. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizowanego

6.1. Metodyka wyboru obszaru rewitalizowanego

Obszar rewitalizowany został wybrany na podstawie analizy, która oparta została na:

- zapisie w ustawie o rewitalizacji dotyczącego wielkości i charakterze obszaru rewitalizacji;
- informacjach zebranych z przeprowadzonych konsultacji społecznych, w której udział wzięły wszystkie grupy interesariuszy;
- identyfikacji występujących na terenie Gminy Huszlew problemów i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Rysunek 5. Schemat wyboru obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy o rewitalizacji

Na podstawie diagnozy stanu obecnego Gminy, analizy czynników i zjawisk kryzysowych występujących na przedmiotowym obszarze oraz wyznaczonego obszaru zdegradowanego, dokonano wyboru obszarów, które zostaną poddane rewitalizacji. Na jego wybór duży wpływ miały przeprowadzone w Gminie konsultacje społeczne z mieszkańcami, które uzasadniają potrzebę podjęcia niezbędnych działań rewitalizacyjnych. Powierzchnia wyznaczona jako obszar przeznaczony do podjęcia działań rewitalizacyjnych charakteryzuje się szczególnym stopniem degradacji.

6.2. Obszar rewitalizacji gminy

Zgodnie z *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego*, po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy wskazać obszar do rewitalizacji. Obszar wskazany do rewitalizacji powinien obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego.

Należy jednak pamiętać, iż obszar do rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych, pokazujących najbardziej intensywną degradację. Bardzo ważne jest uchwycenie wskaźników jakościowych oraz powiązań funkcjonalnych obszarów. Dlatego też w ramach opracowywania PR zadbano o przeprowadzenie szeroko zakrojonych konsultacji społecznych.

Zgodnie z definicją, obszar rewitalizacji może obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić działania rewitalizacyjne. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe, powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę obszarów zdegradowanych i intensywności występujących na ich terenie zjawisk kryzysowych.

Tabela 29. Podsumowanie wskaźników obszaru zdegradowanego

Sołectwo	Liczba negatywnych odchyleń (zjawisk kryzysowych)
Dziadkowskie	8
Harachwosty	6
Huszlew	9
Kownaty	7
Krasna	7
Liwki Włociańskie	6
Ławy	7
Mostów	7

Źródło: Opracowanie własne

Obszarami zdegradowanymi, gdzie w największym stopniu występuje sytuacja kryzysowa są sołectwa Huszlew i Dziadkowskie. Na terenie tym, zaobserwowano najwięcej odchyleń wskaźników degradacji od wartości średniej dla Gminy.

W związku z powyższym, na podstawie analizy wskaźnika degradacji, a także konsultacji z mieszkańcami Gminy, interesariuszami **PR Gminy Huszlew**, pracownikami Urzędu Gminy

oraz władzami Gminy Huszlew, dokonano wyboru obszarów rewitalizowanych, na których podjęte zostaną działania rewitalizacyjne. Obszary te w największym stopniu wymagają interwencji w zakresie zmniejszenia stanu kryzysowego i ograniczenia wszelkich związanych z nim niekorzystnych zjawisk. Obszary, które zostaną poddane rewitalizacji na terenie Gminy Huszlew to:

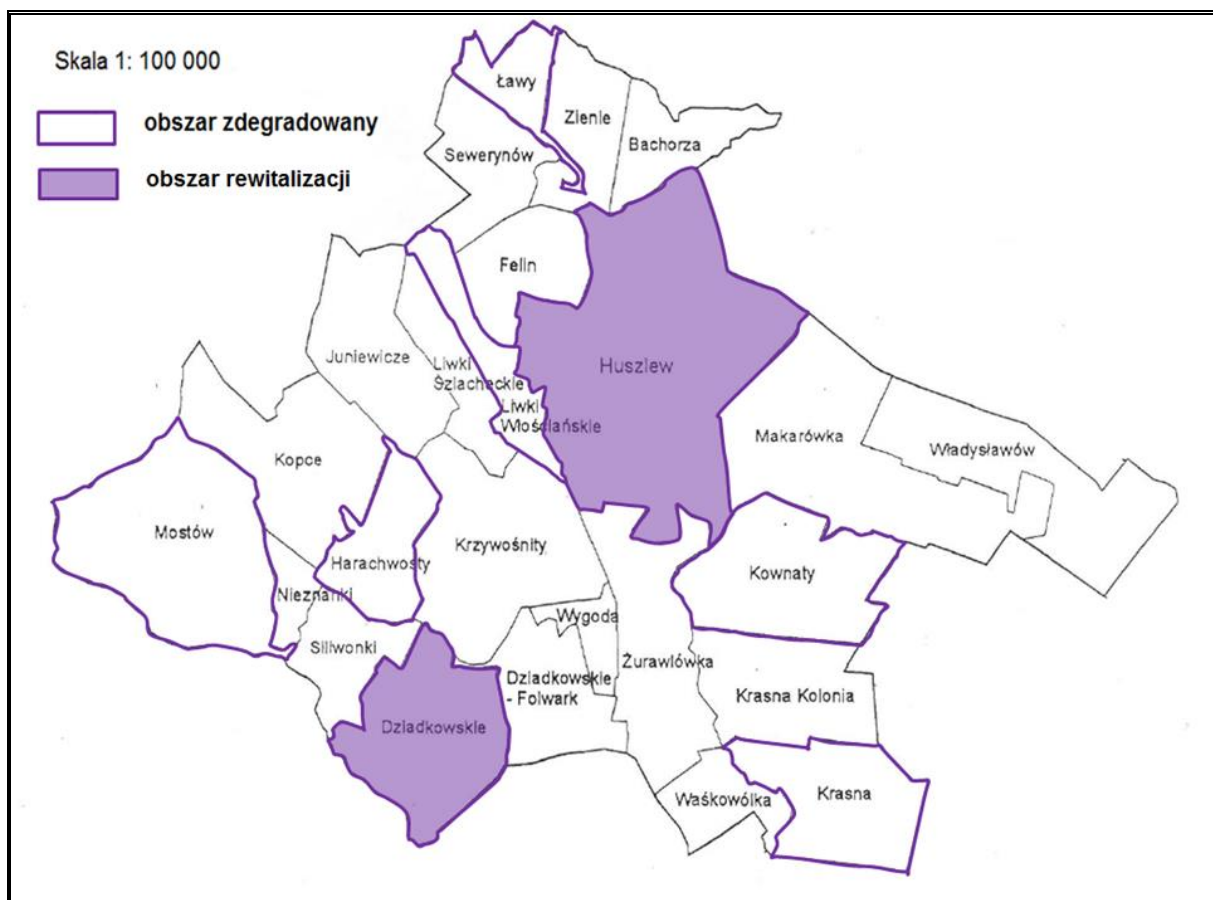
- sołectwo Huszlew,
- sołectwo Dziadkowskie

Tabela 30. Obszar rewitalizacji

Podobszar	Liczba ludności	Udział % liczby ludności podobszaru w liczbie ludności na terenie Gminy	Powierzchnia ha	Udział % liczby ludności podobszaru w liczbie ludności na terenie Gminy
Huszlew	465	16,13%	1 594	13,54%
Dziadkowskie	176	6,11%	586	4,98%
RAZEM	641	22,24%	2 180	18,52%

Poniżej przedstawiono mapę rewitalizowanego obszaru.

Rysunek 6. Obszary objęte rewitalizacją na terenie Gminy Huszlew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Huszlew

Powierzchnia rewitalizowanego obszaru wynosi: 2 180 ha, co stanowi 18,52% ogólnej powierzchni Gminy, natomiast zamieszkiwany jest **przez 641 mieszkańców, co stanowi 22,24%** całej ludności Gminy Huszlew. W związku z powyższym, spełnione zostały wymagania dotyczące obszaru rewitalizacji określone w ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. oraz *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. **Przedmiotowe obszary mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.**

Obszary wyznaczone do rewitalizacji zostały określone na podstawie wskaźników przedstawionych w Rozdziale 5. Kluczowym aspektem do podjęcia decyzji były również wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych na terenie Gminy.

Obszar sołectwa Huszlew, stanowi strefę działalności administracyjnej i usługowej. Ma również duże znaczenie dla rozwoju Gminy, pełni bowiem funkcję centro twórczą, gdzie odnotowano największą liczbę konfliktów rozwojowych, które prowadzą do jego degradacji technicznej i kumulacji problemów społeczno-gospodarczych. Na obszarze sołectwa Działkowskie występują liczne problemy społeczne wpływające na konieczność podjęcia

odpowiednich działań, mających na celu stymulowanie rozwoju gospodarczego mieszkańców oraz ich aktywizację.

6.3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Na podstawie analizy wskaźnikowej przedstawionej w poprzednich rozdziałach dokonano wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizowanego ze szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Poniżej dokonano szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizowanego w strefie społecznej, gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Zasięg i skala występujących problemów w każdej ze stref dotyczy głównie rewitalizowanych sołectw, jednakże skutki ich występowania mogą również przenosić się i oddziaływać na sytuację całej Gminy Huszlew. Wszystkie zidentyfikowane problemy charakteryzują się większym natężeniem na terenie rewitalizowanym niż wyznaczona średnia dla Gminy.

Obszar rewitalizacji sołectwo Huszlew

Sołectwo Huszlew zajmuje powierzchnię 1 594 ha i zamieszkane jest przez 465 osób. Jest to największe sołectwo pod względem powierzchni, a także zaludnienia.

Poniższa tabela prezentuje analizowane wskaźniki, charakteryzujące sołectwo Huszlew:

Tabela 31. Wskaźniki charakteryzujące sołectwo Huszlew

Wskaźnik	Huszlew	Gmina
<i>Spoleczne</i>		
Udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	3,44%	2,50%
Udział osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące bez pracy) w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze	43,75%	33,33%
Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	16,34%	14,26%
Udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	13,76%	13,46%
Udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	0,65%	1,01%
Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	1,72%	1,04%
Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanym przez daną szkołę poniżej wyniku dla województwa	TAK	-
<i>Środowiskowe</i>		
Występowanie zjawiska niskiej emisji	TAK	-
Stan JCWP rzeczne na terenie Gminy	ZŁY	-
<i>Techniczne</i>		

Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze

28,57%

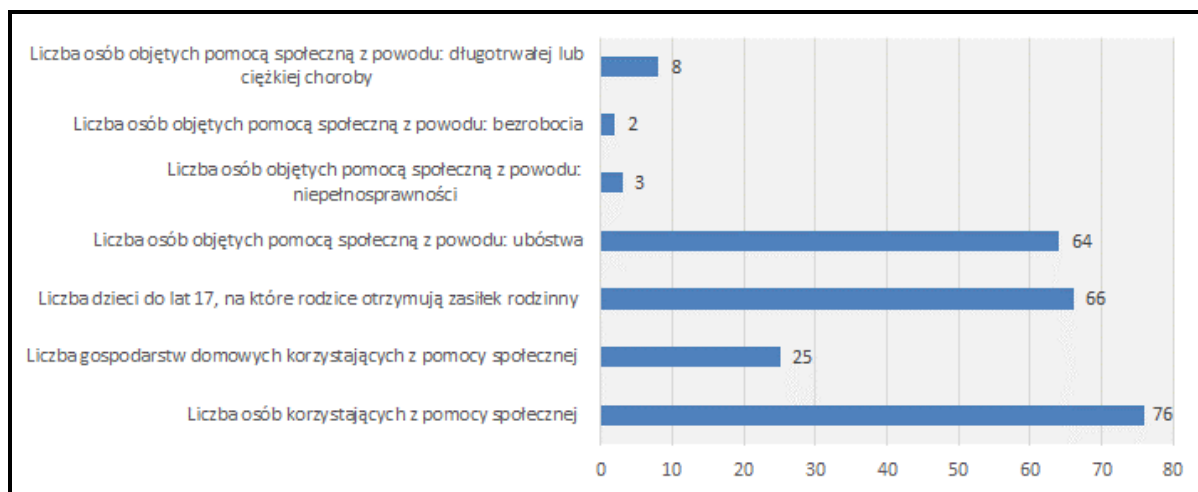
8,33%

Źródło: Opracowanie własne

SFERA SPOŁECZNA

Zgodnie z tendencją w Gminie ze względu na strukturę populacji, najliczniejszą grupę na analizowanym terenie stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym, następnie w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym. W obecnej chwili na świecie następują znaczące zmiany demograficzne, które spowodowane są m.in. stale postępującym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, w związku z tym, w kolejnych latach należy spodziewać się, że zjawisko to będzie się dalej pogłębiało. Starzejące się społeczeństwo wpływa na nasilenie się problemów społecznych oraz przede wszystkim wzrost wydatków Gminy w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej.

Wykres 5. Charakterystyka pomocy społecznej na terenie sołectwa Huszlew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Huszlewie

Na powyższym wykresie przedstawiono charakterystykę pomocy społecznej na terenie sołectwa Huszlew (dane rok 2018). Najwięcej mieszkańców korzysta ze środowiskowej pomocy z powodu ubóstwa. Duża liczba beneficjentów otrzymuje również zasiłek rodzinny dla dzieci do lat 17. Wpływ na to ma między innymi występujące na tym terenie bezrobocie, które kształtuje się powyżej średniej wyznaczonej dla Gminy. Duże znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy m.in. ze względu na uzależnienie pobierania świadczeń z pomocy społecznej.

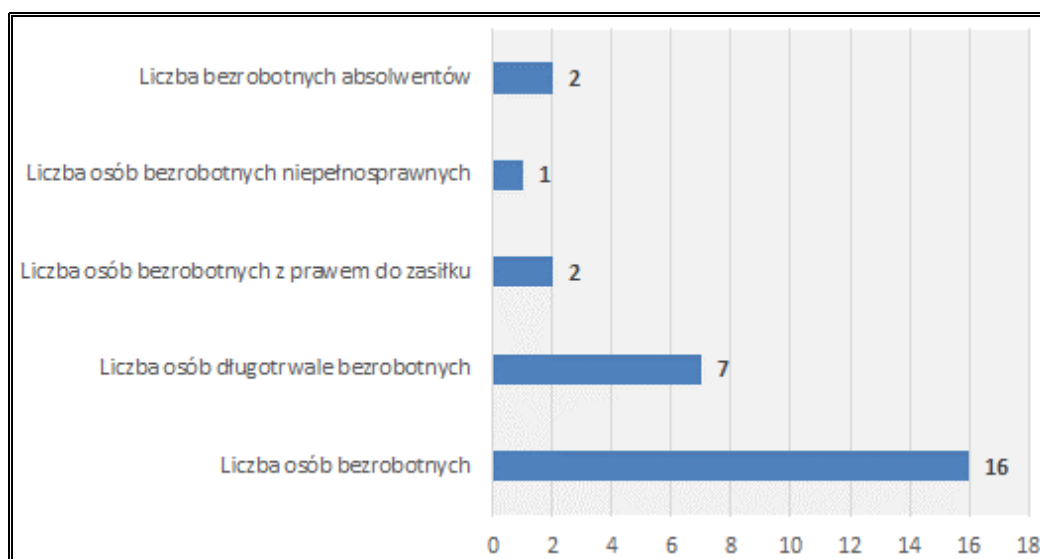
Bezrobocie jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych: tj. ubóstwa, dysfunkcji społecznych, przestępczości, uzależnień, czy nawet zjawisk patologicznych. Na terenie sołectwa Huszlew występuje bezrobocie, które wpływa na pogłębienie się sytuacji

kryzysowej. Wobec powyższego, skutki powyższego zjawiska przekładają się na konsekwencje z którymi musi się zmagać całe społeczeństwo lokalne.

Ponadto wśród beneficjentów pomocy społecznej znajdują się osoby niepełnosprawne i osoby zmagające się z ciężką lub długotrwałą chorobą. Do osób tych należą również osoby starsze. W porównaniu do innych sołectw liczba tych osób jest jedną z największych w Gminie. Mieszkańcy Ci wymagają większej dbałości o zdrowie, wobec czego zapewnienie odpowiedniej jakości świadczonych usług w tym zakresie w funkcjonalnym i dostępnym miejscu jest jednym z priorytetów kierowanej do nich pomocy. Niestety w związku z tym, iż nie stanowią oni silnej politycznie jak i ekonomicznie grupy społecznej ich potrzeby są marginalizowane. Istotnym elementem ograniczeń dla ww. grup osób są występujące na terenie sołectwa bariery architektoniczne utrudniające użytkowanie części obiektów publicznych. W związku z tym, niezbędne jest podjęcie określonych działań, które będą miały na celu poprawę dostępu do dobrej jakości usług zdrowotnych oraz ich integrację ze społeczeństwem.

Na poniższym wykresie przedstawiono charakterystykę osób bezrobotnych na terenie sołectwa Huszlew (dane rok 2018).

Wykres 6. Bezrobocie na terenie sołectwa Huszlew

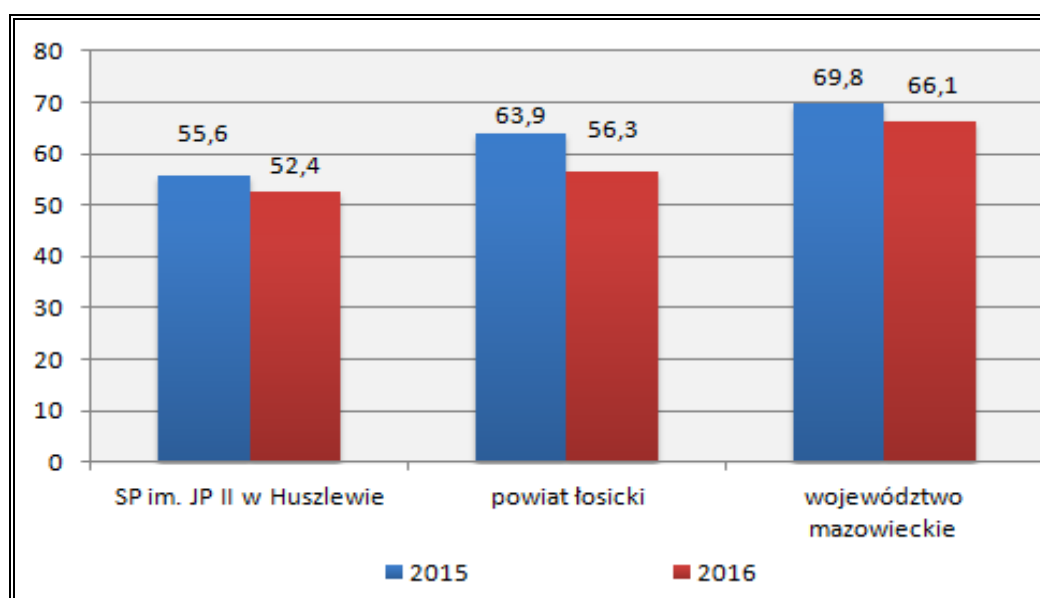
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Łosicach

Na terenie sołectwa występuje największa liczba osób bezrobotnych, wśród nich, aż 43,75% mieszkańców długotrwale bezrobotnych, co wpływa na pogłębianie się negatywnej sytuacji w tym zakresie. Grupę tych osób bardzo ciężko zaktywizować, gdyż zazwyczaj ich umiejętności i doświadczenie zawodowe powoduje, iż bardzo trudno znaleźć dla nich ofertę pracy. Stąd niezbędne jest prowadzenie w tym zakresie odpowiednich działań dotyczących szkoleń i nabywania przez nich kompetencji niezbędnych na rynku pracy. Kształtowanie się bezrobocia powyżej średniej wyznaczonej dla Gminy, wpływa negatywnie na dochody

mieszkańców i korzystanie przez z nich z pomocy społecznej. Duże znaczenie ma również niedopasowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy. Świadczy o tym, iż wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne występują absolwenci szkół wyższych.

Problem bezrobocia, z którym borykają się mieszkańcy wyznaczonych do rewitalizacji terenów jest jednym z najtrudniejszych do wyeliminowania problemów społecznych i gospodarczych. Powoduje on występowanie poważnych zaburzeń mających miejsce w środowisku i wpływa na występowanie dyskomfortu psychicznego. Bezrobocie wpływa na pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem wolnego czasu, a nawet izolację społeczną.

Wykres 7. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w rejonie obsługiwanym sołectwo Huszlew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Huszlewie i OKE Warszawa

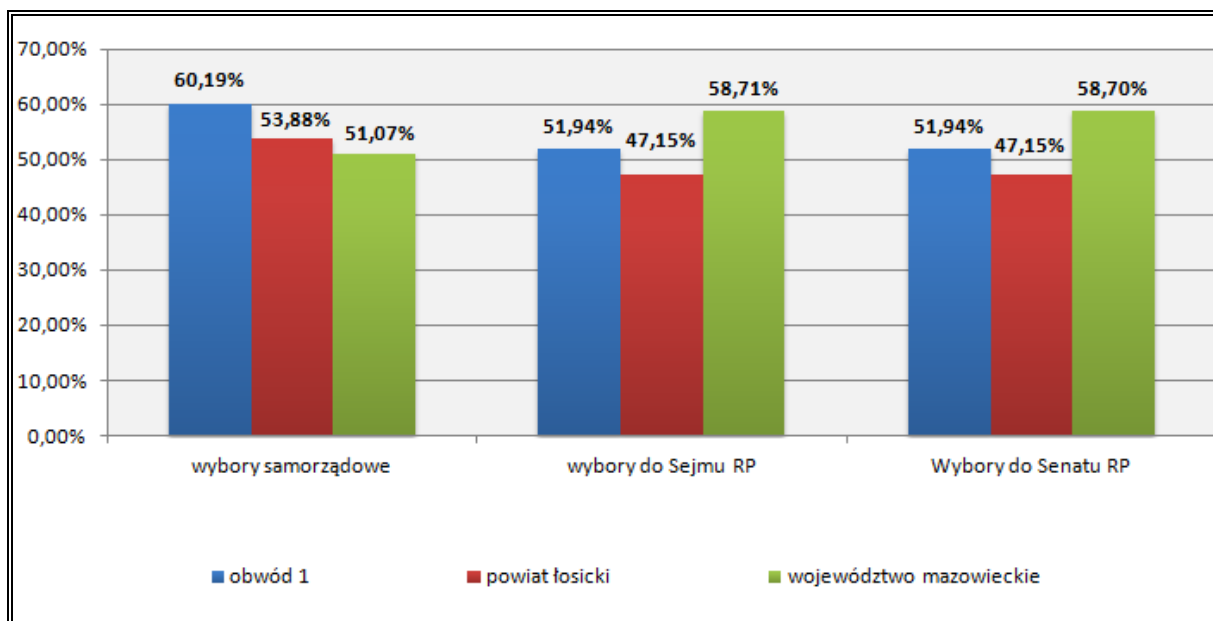
Na analizowaną powyżej część pierwszą egzaminu składały się przedmioty z języka polskiego i matematyki. Na podstawie powyższych wyników, można zauważyć, że poziom kształcenia w tej placówce odbiegał od średniej dla powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego, zarówno w roku 2015 jak i 2016. Ponadto również wyniki każdej części egzaminu gimnazjalnego kształtowały się poniżej średniej dla województwa i powiatu.

Świadczy to o niewystarczająco dostatecznym poziomie edukacji na terenie Gminy, bądź niedostatecznej ilości dodatkowych zajęć. W związku z tym, iż jest bardzo ważnym aspektem, wpływającym na budowanie w przyszłości wysokiej jakości życia i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, konieczne jest podjęcie w tym zakresie określonych działań.

Wcześniej wymienione problemy społeczne wpływają również na aktywność obywatelską mieszkańców. Najważniejszym wskaźnikiem aktywności społeczeństwa jest frekwencja wyborcza. W diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych przedstawiono charakterystykę uczestnictwa poszczególnych okręgów w wyborach samorządowych oraz do sejmiku i senatu.

Sołectwo Huszlew należy do obwodu nr 1. Na poniższym wykresie przedstawiono zestawienie ostatnich wyborów i frekwencje mieszkańców.

Wykres 8. Frekwencja wyborcza na terenie obwodu nr 1 Gminy Huszlew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z www.pkw.gov.pl

Aktywność obywatelska mieszkańców do którego okręgu należy sołectwo Huszlew, bardziej zaangażowani byli w wybory samorządowe niż w przypadku wyborów do Sejmu i Senatu.

Należy zaznaczyć, że na obszarze tym brakuje różnego rodzaju form organizacji czasu wolnego, zajęć dla różnych grup wiekowych, które pomogłyby w jeszcze większe zaangażowaniu w życie społeczne i ich integrację.

POZOSTAŁE STREFY

Analiza występowaniem problemów w pozostałych sferach, tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, pogłębia wskazane w sferze społecznej sytuacji kryzysowe. W związku z tym, iż sołectwo Huszlew stanowi centrum społeczno – usługowe całej Gminy (ośrodek władz Gminy) na jej terenie funkcjonuje najwięcej przedsiębiorców. Jednakże są to na ogół małe firmy rodzinne, które nie dają dużego zatrudnienia mieszkańcom. W związku z tym, osoby poszukujące pracy, albo wyprowadzają się z tego terenu (ujemne saldo migracji), albo dojeżdżają do pracy do większych zakładów zlokalizowanych w okolicach najbliższych miast.

Nawiązując do zjawisk w sferze społecznej uwiadcniają się tutaj potrzeby podnoszenia kwalifikacji mieszkańców, które wpłynęłyby na ożywienie gospodarcze na tym terenie, gdyż w chwili obecnej występują tu znaczne problemy społeczne, których odzwierciedleniem jest

duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z różnych powodów i sytuacji życiowych.

Na terenie sołectwa, występuje problem zanieczyszczenia powietrza. Jest ono powodowane wykorzystywaniem przez mieszkańców na cele grzewcze głównie takich paliw jak: węgiel kamienny, drewno czy odpady drzewne, które charakteryzują się wysokim stopniem emisji CO₂. Zjawisko to również ma pośredni wpływ na kolejny problem związany z niedostatecznym stanem jcw. Obszar sołectwa dotknięty jest problemami infrastrukturalnymi i przestrzennymi, do których należą m.in. niedostateczne wyposażenie i stan budynków użyteczności publicznej. Jak wskazywane było w poprzednich podrozdziałach stan funkcjonalny i techniczny jednych z dwóch najważniejszych obiektów publicznych wymaga poprawy – Ośrodek Zdrowia oraz Zespół Szkół. Powinny one zostać dostosowane do potrzeb wszystkich mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych.

Ważnym elementem jest również odpowiednia ilość urządzonych terenów rekreacyjnych, gdyż stanowią one miejsca integracji dla lokalnej społeczności i wpływające również na ich poprawę ich stanów psychofizycznych.

Obszar rewitalizacji sołectwo Dziadkowskie

Sołectwo Dziadkowskie zajmuje powierzchnię 586 ha i zamieszkiwane jest przez 176 osób.

Poniższa tabela prezentuje analizowane wskaźniki, charakteryzujące ww. sołectwo.

Tabela 32. Wskaźniki charakteryzujące sołectwo Dziadkowskie

Wskaźnik	Dziadkowskie	Gmina
<i>Spoleczne</i>		
Udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	0,57%	2,50%
Udział osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące bez pracy) w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze	100,00%	33,33%
Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	26,14%	14,26%
Udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	26,14%	13,46%
Udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	1,70%	1,01%
Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	4,55%	1,04%
Wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty w rejonie obsługiwanym przez daną szkołę poniżej wyniku dla województwa	TAK	-
<i>Środowiskowe</i>		
Występowanie zjawiska niskiej emisji	TAK	-
Stan JCWP rzeczne na terenie Gminy	ZŁY	-

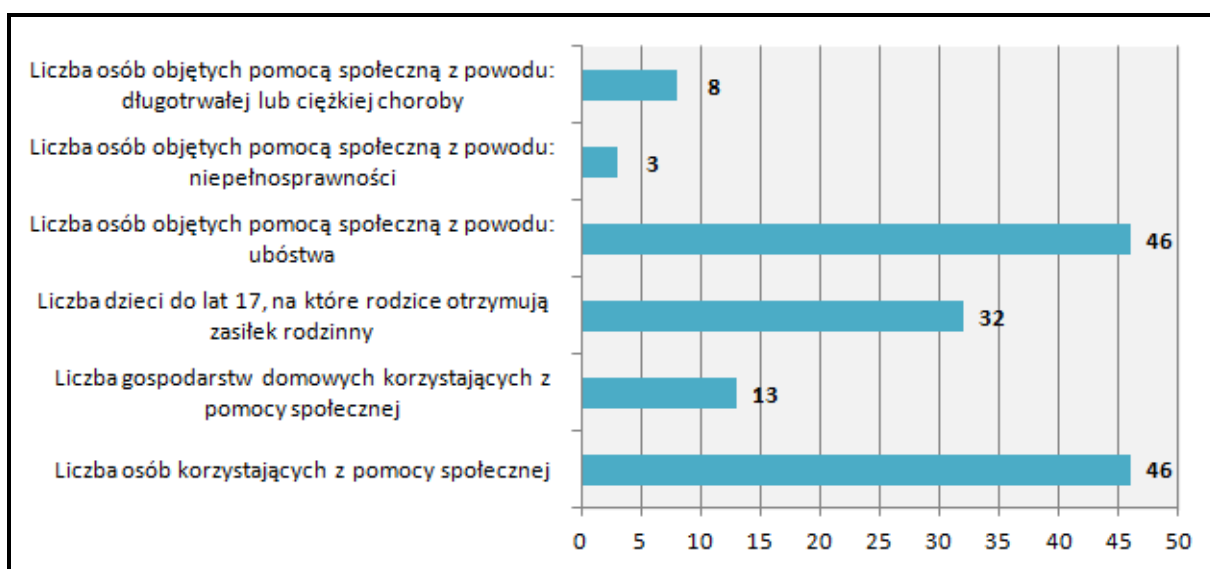
Techniczne		
Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze	0,00%	8,33%

Źródło: Opracowanie własne

SFERA SPOŁECZNA

Na terenie analizowanego sołectwa duży odsetek wśród mieszkańców stanowiły osoby korzystające z pomocy społecznej. Z jednej strony świadczy to o występujących problemach społecznych, a z drugiej strony może dowodzić o uzależnieniu od pomocy społecznej.

Wykres 9. Charakterystyka pomocy społecznej na terenie sołectwa Dziadkowskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Huszlewie

Na powyższym wykresie przedstawiono charakterystykę pomocy społecznej na terenie sołectwa Dziadkowskie (na rok 2018). Najwięcej mieszkańców korzysta ze środowiskowej pomocy z powodu ubóstwa, ale również dużo beneficjentów otrzymuje zasiłek na dzieci do lat 17. Ponadto wśród osób, którym udzielane są świadczenia są osoby długotrwale lub ciężko chore oraz niepełnosprawne. W porównaniu do innych sołectw liczba tych osób jest jedną z największych w Gminie. Tak jak w przypadku sołectwa Huszlew wśród osób tych, w związku z tendencją starzenia się społeczeństwa są też osoby starsze. Jedną z barier uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym Gminy i ich aktywizacji są postawione im bariery architektoniczne.

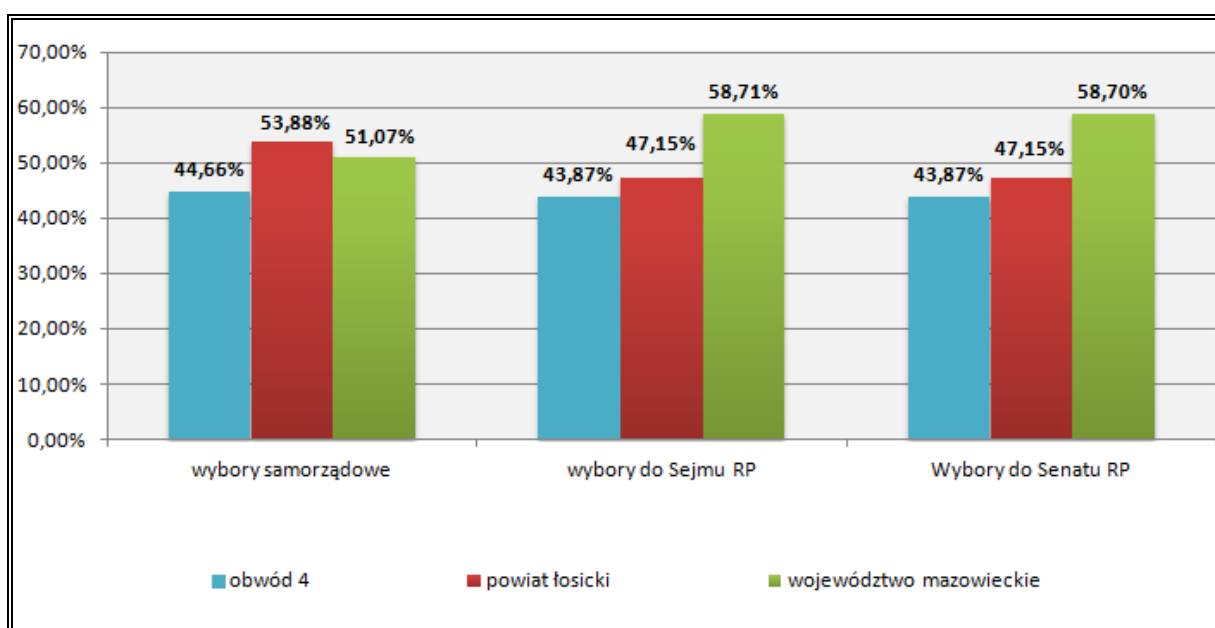
Pomimo tego, że na terenie Gminy w chwili obecnej nie występuje wzmożona liczba osób bezrobotnych, to ma miejsce wystąpienie zjawiska bezrobocia długotrwałego, które jest niebezpiecznym zjawiskiem. W połączeniu z zasięgiem osób korzystających z pomocy

społecznej może przybrać jeszcze bardziej negatywne skutki w postaci powielania rodzinnych wzorców bądź wyuczonej bezradności w sprawach życiowych.

Na terenie Gminy Huszlew funkcjonuje jedna Publiczna Szkoła Podstawowa, gdzie uczęszczają wszystkie dzieci z Gminy. Wobec powyższego, wyniki ze sprawdzianu szóstoklasistów, przedstawione przy diagnozie sołectwa Huszlew i ich analiza analogicznie odnoszą się również do sytuacji na terenie sołectwa Dziadkowskie.

Frekwencja wyborcza w obwodzie do którego należy analizowane, kształtowała się na niedostatecznym poziomie, świadcząc o małym zaangażowaniu i aktywności obywatelskiej mieszkańców.

Wykres 10. Frekwencja wyborcza na terenie obwodu 4 w Gminie Huszlew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z www.pkw.gov.pl

Aktywność obywatelska określa stopień zaangażowania mieszkańców w kształtowanie swojego otoczenia. W związku z powyższym, prowadzenie działań rewitalizacyjnych, mających na celu eliminację wykluczenia społecznego i podniesienie aktywności społecznej mieszkańców, wpłynie na aktywność obywatelską i pozwoli na podejmowanie jak najbardziej efektywnych decyzji dla całej Gminy Huszlew. Stworzenie miejsc publicznych, gdzie mieszkańcy będą mogli spędzić czas wpłynie na ich integrację i zachęcenie do udziału w życiu społecznym.

POZOSTAŁE STREFY

Na terenie sołectwa Dziadkowskie odnotowuje się niski stopień przedsiębiorczości, co wiąże się z występującymi problemami również w sferze społecznej. Wynika to przede wszystkim z tego, że na obszarach wiejskich podmioty gospodarcze głównie występują w miejscowościach, gdzie funkcjonują władze Gminy. Na terenie sołectwa, występuje problem niskiej emisji oraz złym stanem jcw, spowodowanych wykorzystywaniem przez

mieszkańców na cele grzewcze głównie takich paliw jak: węgiel kamienny, drewno czy odpady drzewne, które charakteryzują się wysokim stopniem emisji CO₂ i wpływają na zanieczyszczenia środowiska.

Potencjał jaki może stanowić w sołectwie Dziadkowskie przestrzeń publiczna i budynek użyteczności publicznej może zostać wykorzystany po dokonaniu ich odpowiedniego przystosowania, tj. wyposażenia budynku i zagospodarowania terenu na cele integracji mieszkańców.

7. Planowany efekt rewitalizacji – wizja obszaru rewitalizacji po rewitalizacji

Wizja wyznaczonego obszaru rewitalizacji po rewitalizacji jest stanem, do którego dążyć będzie Gmina poprzez określone kierunki działań. Wizja obrazuje przyszły wizerunek obszarów rewitalizowanych Gminy, który zostanie osiągnięty dzięki realizacji wyznaczonych celów strategicznych.

Z uwagi na występujące problemy, władze Gminy planują podjąć działania, zmierzające do rewitalizacji obszarów, na których zidentyfikowano najwięcej negatywnych zjawisk. Zdiagnozowane zjawiska kryzysowe, wymagają podjęcia natychmiastowych, odpowiednich działań, które będą ograniczały ich skalę i niwelowały skutki. Charakter potrzeb rewitalizacyjnych wynika z przedstawionej diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Głównymi problemami, które należy zniwelować są zdiagnozowane problemy społeczne tj. bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie mieszkańców od pomocy społecznej, wykluczenie społeczne, niski poziom edukacji.

Ponadto część infrastruktury społecznej nie zaspokaja w pełni potrzeb mieszkańców, jest w niedostatecznym stanie technicznym, nie jest dostosowana do prowadzenia działań oraz negatywnie wpływa na stan środowiska. W budynku świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie brakuje odpowiedniego wyposażenie. Nieuporządkowane przestrzenie publiczne nie zachęcają do spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu i integrację mieszkańców. Zagospodarowanie terenu i jego wyposażenie w odpowiedniej jakości infrastrukturę, jest jednym z istotnych warunków rozwoju gospodarczego i poprawy warunków bytowych ludności oraz ich sytuacji społecznej.

Na podstawie diagnozy stanu obszaru rewitalizacji, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz na podstawie konsultacji z mieszkańcami, sformułowano następującą wizję obszaru rewitalizacji po rewitalizacji – po przeprowadzeniu procesów i wdrożeniu zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w 2023 roku:

Wizja obszaru rewitalizacji po rewitalizacji

Obszar rewitalizacji zamieszkują osoby aktywne społecznie i zawodowo, Uczestnictwo w projektach i podniesienie kwalifikacji wpłynęło na rozwiązanie istniejących problemów - zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, beneficjentów pomocy społecznej (w tym osób ubogich, niepełnosprawnych, chorych). oraz na zjawisko wykluczenia społecznego. Działania skierowane dla uczniów i nauczycieli wpłynęły na poprawę ich wyników edukacyjnych i jakości edukacji.

Na obszarze znajdują się miejsca aktywności lokalnej i integracji dla wszystkich mieszkańców, które pozbawione zostały barier. Zapewniony jest również dostęp do funkcjonalnych obiektów użyteczności publicznej, świadczących wysokiej jakości usług w zakresie zdrowia i edukacji. Poprawa stanu technicznego przyczyniła się do kształtowania odpowiednich wzorców wśród mieszkańców i poprawy stanu środowiska.

Mieszkańcy wobec tego chętnie podejmują inicjatywy i uczestniczą w życiu społecznym, pielęgnując wzajemne kontakty międzyludzkie.

Realizacji założonych wizji odbędzie się poprzez przedstawione w dalszej części Programu przedsięwzięcia/projekty rewitalizacyjne. Planowane działania ukierunkowane są m.in. na rozwój mieszkańców ich pasji i zainteresowań, aktywizacji i zwiększaniu szans na rynku pracy osób bezrobotnych, poprawę poziomu edukacji, a także poprawy stanu podstawowej infrastruktury publicznej oraz stworzenie przyjaznych przestrzeni dla spotkań i integracji mieszkańców oraz zdrowego spędzania czasu wolnego.

Rewitalizacja obszaru wskazanego jako problemowy i pobudzenie aktywności jego środowisk lokalnych, poprzez stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego, prowadzić będzie do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie.

Efektem przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych będzie:

- aktywizacja mieszkańców pod względem zawodowym przyczyni się do zmniejszenia liczby osób bezrobotnych (w tym osób długotrwale bezrobotnych), co również będzie miało wpływ na zmniejszenie mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to również na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej.
- aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców wykluczonych społecznie – duża część z osób korzystających z pomocy społecznej narażona jest na wykluczenie

społeczne, dlatego działania z zakresu ich aktywizacji społecznej, umożliwiające integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami,.

- poprawa dostępu do obiektów użyteczności publicznej, przestrzeni rekreacyjnych i ich funkcjonalności oraz stanu technicznego - zaplanowane działania infrastrukturalne mają w pierwszej kolejności na celu zachęcenie i ułatwienie mieszkańcom udziału w planowanych projektach społecznych, przyczynią się również do poprawy estetyki przestrzeni publicznej i poprawy stanu środowiska. Tworzenie miejsc integracji społecznej będzie też wpływać na zwiększanie przywiązania mieszkańców do obszaru rewitalizacji i budowaniu tożsamości lokalnej. Ta sytuacja może mieć również wpływ na osiedlenie się nowych mieszkańców na tym terenie oraz pozyskanie nowych inwestorów, podmiotów gospodarczych, których przyciągnie atrakcyjna przestrzeń i aktywne społeczeństwo lokalne.
- zapewnienie mieszkańcom świadczenia dobrej jakości i w dobrych warunkach usług opieki zdrowotnej – wśród beneficjentów pomocy społecznej są osoby niepełnosprawne, chore oraz starsze. Modernizacja budynku Ośrodka Zdrowia jest priorytetowym elementem, który ma na celu poprawę stanu psychofizycznego mieszkańców, a co za tym idzie wpłynięcie na chęć uczestnictwa w kursach, spotkaniach, prowadzenia zdrowego trybu życia oraz poprawę ich zdrowia. Odpowiedni poziom jakości udzielania świadczeń zdrowotnych i promocja zdrowego stylu życia wpływa na aktywność mieszkańców we wszystkich sferach życia.
- ograniczenie niskiej emisji i poprawa stanu środowiska (w tym jakości wód) - wykonanie prac termomodernizacyjnych w budynkach publicznych przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej oraz ograniczenia emisji CO₂. Dbłość o dobrą jakość środowiska przyrodniczego, wpływa pozytywnie również na zdrowie mieszkańców danego obszaru. Ponadto działania takie są wzorem dla mieszkańców i pozytywnym bodźcem dla kształtowania postaw ekologicznych,
- zwiększenie kompetencji kluczowych wśród uczniów – poprzez poprawę jakości organizację zajęć dodatkowych.

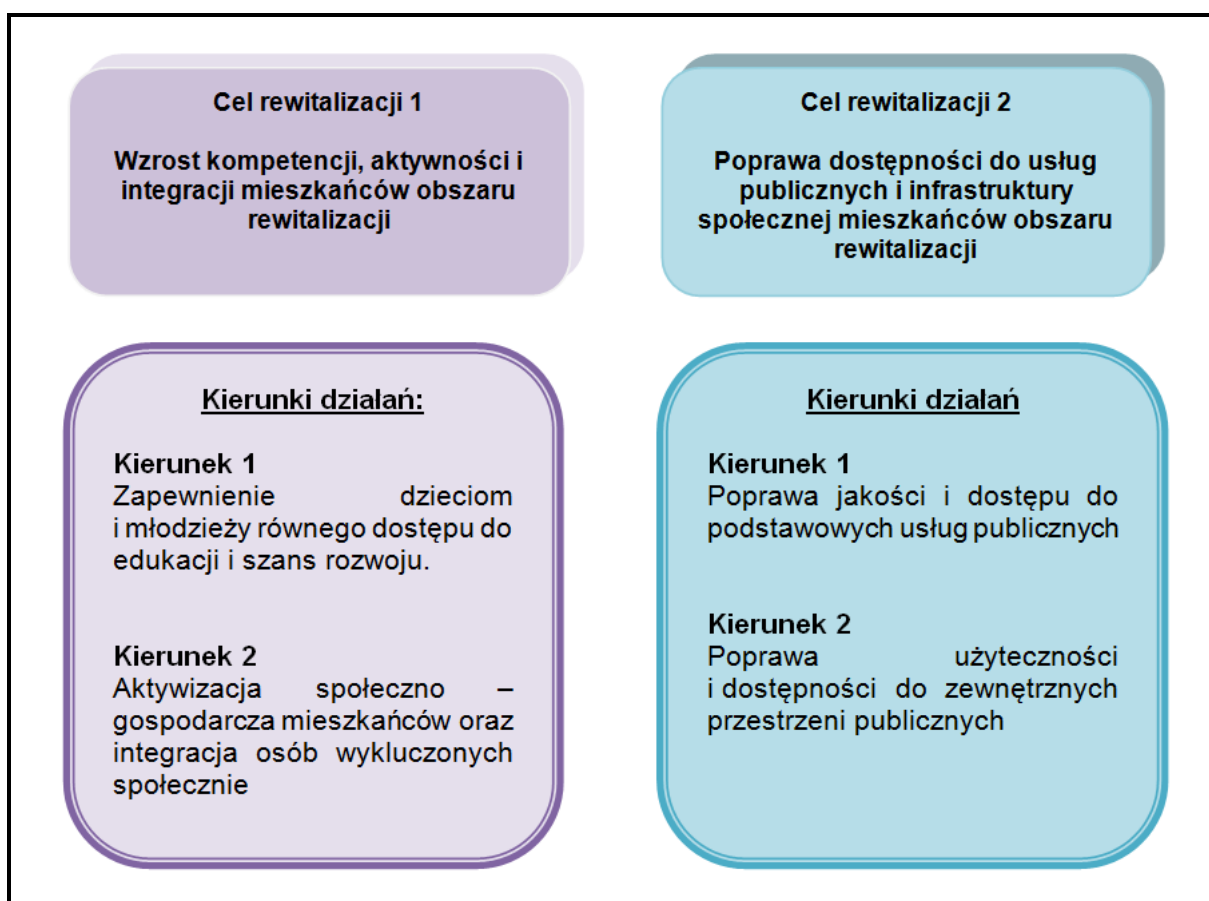
Zaplanowane działania spowodują wystąpienie efektu synergicznego, który wpłynie na poziom życia wszystkich mieszkańców Gminy Huszlew. W wyniku działań eliminujących negatywne zjawiska, które często również oddziałują i wychodzą poza granice obszaru rewitalizacji poprawi się wizerunek Gminy i wpłynie na jej „uzdrowienie” społeczne. Proces wdrażania wizji stanie się dalszym impulsem dla rozwoju Gminy. Organizacja zajęć, spotkań, wpłynie na stworzenie i nawiązanie wspólnotowych relacji. Stworzenie atrakcyjnych przestrzeni dla mieszkańców i dbałość o stan i estetykę podstawowej infrastruktury publicznej, przyczyni się do konkurencyjności sołectw dla turystów, ale także wpłynie na poprawę estetyki całego obszaru Gminy Huszlew.

8. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

Przedstawione w tym rozdziale cele rewitalizacyjne i kierunki działań, są odpowiedzią na wcześniej zdiagnozowane problemy i potrzeby. Zostały one przedstawione dla całego obszaru rewitalizacji. Na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji, tj. sołectwo Huszlew i Dziadkowskie występują podobne problemy w poszczególnych sferach.

Sformułowana wizja obszaru rewitalizacji zostanie zrealizowana przez dwa główne cele. Ich zadaniem jest ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizowanym. Spełnienie ich założeń będzie możliwe poprzez określenie kierunków działań. Następnie każdy z kierunków będzie realizowany za pomocą określonych przedsięwzięć. W tabeli poniżej przedstawiono cele rewitalizacji i kierunki działań.

Tabela 33. Cele strategiczne rewitalizacji i kierunki działań

Źródło: Opracowanie własne

Rewitalizacja w sposób kompleksowy przyczyni się do naprawy sytuacji na obszarach rewitalizowanych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Określone kierunki działań przyczynią się do usuwania przyczyn degradacji obszaru rewitalizowanego oraz stworzą warunki do jego zrównoważonego rozwoju.

CEL STRATEGICZNY REWITALIZACJI 1.

W ramach pierwszego celu zaplanowano dwa kierunki działań:

- Zapewnienie dzieciom i młodzieży równego dostępu do edukacji i szans rozwoju
- Aktywizacja społeczno – gospodarcza mieszkańców oraz integracja osób wykluczonych społecznie

Projekty zaplanowane w ramach powyższego celu przyczynią się przede wszystkim do wzrostu aktywności oraz integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dla osiągnięcia założonych rezultatów zorganizowane zostaną zajęcia i spotkania dla różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz osób wykluczonych społecznie. Zaplanowano bezpośrednie działania podnoszące kompetencje mieszkańców (szkolenia, kursy, dodatkowe zajęcia dla dzieci), podczas których również będzie kształtowana świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz zajęcia wpływające na budowanie trwałych relacji społecznych i integrację mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY REWITALIZACJI 2. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG PUBLICZNYCH I INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

W ramach drugiego celu strategicznego określono następujące kierunki działań:

- Poprawa jakości i dostępu do podstawowych usług publicznych,
- Poprawa użyteczności i dostępności do zewnętrznych przestrzeni publicznych.

Zaplanowane przedsięwzięcia w ramach celu strategicznego 2 obejmują inwestycje w infrastrukturę, których celem jest stworzenie bazy do prowadzenia projektów społecznych oraz poprawa jakości życia na obszarze rewitalizacji. Uwzględniono w nim dostosowanie infrastruktury publicznej do potrzeb mieszkańców oraz zagospodarowanie przestrzeni pod rozwój rekreacyjnej, mającej za zadanie stworzenie atrakcyjnej bazy, która będzie służyła mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Planowany efekt zostanie osiągnięty poprzez podjęcie zadań inwestycyjnych z zakresu termomodernizacji budynku szkoły oraz modernizacji Ośrodka Zdrowia w Huszlewie

Podstawowym elementem systemu monitoringu i oceny jest ustalenie wskaźników, które będą wykorzystywane do monitorowania postępów w zakresie osiągania celów i realizacji projektów, które zostały przedstawione w Rozdziale 14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu.

Proces rewitalizacji jest postępowaniem kompleksowym, opartym na skoordynowanych działaniach oraz na szczegółowej diagnozie poszczególnych obszarów. Ważnym aspektem

był udział przy jego tworzeniu mieszkańców i pozostałych interesariuszy, co pozwoliło na precyzyjne określenie celów rewitalizacji.

Reasumując należy stwierdzić, że planowany efekt rewitalizacji stanowi odpowiedź na przeprowadzona diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Natomiast cele wyznaczone do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji są adekwatne do potrzeb, a ich osiągnięcie spowoduje eliminację lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji.

9. Projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przeprowadzone działania społeczne i infrastrukturalne wpłyną na atrakcyjność tego terenu dla potencjalnych przedsiębiorców, co w przyszłości skutkować może ich rozwojem na tym obszarze. Na poprawę wizerunku Gminy wpłynie też zaangażowanie do procesu rewitalizacji instytucji publicznych i organizacji (m.in. prowadzenie szkoleń, spotkań wpłynie na poprawę wizerunku Gminy w oczach mieszkańców).

Realizacja **Programu Rewitalizacji (PR) Gminy Huszlew** oraz osiągnięcie założeń dokumentu będzie możliwe dzięki przeprowadzeniu szeregu projektów rewitalizacyjnych. Pozwolą one na wyprowadzenie obszaru rewitalizowanego ze stanu kryzysowego. Przewidziane do realizacji projekty opierają się w pierwszej kolejności na działaniach ze sfery społecznej, tzw. działaniach miękkich, ukierunkowanych głównie na aktywizację i integrację społeczno-zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Ich dopełnieniem będzie realizacja projektów infrastrukturalnych, czyli tzw. działań twardych, które wspomogą wykonanie działań miękkich i wpłyną na skuteczność ich działań. Inwestycje w infrastrukturę zaplanowane w dokumencie będą stanowiły narzędzie do zmian społeczno-gospodarczych na obszarach rewitalizowanych, a nie ich główny cel. Przyjęte podejście wpłynie w sposób kompleksowy na zapewnienie trwałych efektów prowadzonego procesu rewitalizacji oraz wpłynie na zrównoważony rozwój całej Gminy Huszlew.

Poniżej przedstawiony został wykaz projektów zaplanowanych do realizacji w ramach **PR dla Gminy Huszlew**. Projekty te stanowią odpowiedź na zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji problemy. Wszystkie projekty rewitalizacyjne realizowane będą w całości na obszarze rewitalizacji i nie wykraczają poza jego granice.

PROJEKTY GŁÓWNE	
PROJEKT 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - sołectwa: Huszlew i Dziadkowskie
Przewidywany termin realizacji	2020-2023
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew we współpracy z placówką oświatową.
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>Beneficjentem będą dzieci i młodzież z obszaru wyznaczonego do rewitalizacji. W odpowiedzi na wyniki ze sprawdzianów i egzaminów planuje się organizację dodatkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych dla ww. grupy osób w celu poprawy jakości nauczania w szkołach.</p> <p><u>Zakres zajęć będzie obejmował tematykę podnoszącą kompetencje matematyczno - przyrodnicze, językowe i komputerowe. Będą one wpływały na kształtowanie właściwych postaw i umiejętności. Zaplanowano działania z zakresu rozwijania umiejętności - zajęcia innowacyjne, dotyczące m.in. programowania, zajęcia eksperymentalne, stacje badawcze itp.</u></p> <p><u>Podczas prowadzonych zajęć będzie wykorzystywany zakupiony w ramach projektu niezbędny sprzęt, który pozwoli na łatwiejsze zrozumienie prezentowanych treści, a także będzie pobudzał kreatywność, innowacyjność oraz umiejętność pracy zespołowej. Ponadto, w związku z niskimi wynikami uczniów w zakresie części humanistycznej, planowane jest wprowadzenie zajęć służących wyrównywaniu ich szans, w tym zakresie. Zajęcia te przyjmą formę kreatywnych warsztatów teatralnych, gdzie dzieci będą mogły ćwiczyć sztukę wypowiedzi, pisanie tekstów itp. Taki rodzaj działań wpływa na szybsze przyswajanie wiedzy i jej rozwój. Planowane działanie wpłynie na osiągnięcie lepszych wyników w nauce i na egzaminach zewnętrznych, a także może przyczynić się do wpłynięcia w przyszłości na wybór kierunku drogi zawodowo-życiowej.</u></p> <p>Kadra nauczycielska również zostanie objęta działaniami. Nauczyciele zostaną przeszkoleni z zakresu wykorzystywania, użytkowania przy zaplanowanych zajęciach nowoczesnych narzędzi technologicznych. Ponadto, część nauczycieli będzie dzięki kursom doskonalila swoich umiejętności i kompetencje z zakresu nowych technik uczenia się i prowadzonych nowoczesnych zajęć dla uczniów. Obejmuje to także nauczycieli przedmiotów przyrodniczych i matematyki i doszkalania ich praktyki nauczania opartego na metodzie eksperymentu.</p> <p>Projekt ma na również na celu zagospodarowanie, urozmaicenie wolnego czasu dzieciom. Planowana jest organizacja zajęć edukacyjno – rekreacyjnych dla osób gł. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.</p> <p>Prowadzenie działań dla uczniów jest bardzo ważnym aspektem wpływającym na spadek liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Projekt będzie miał pozytywny wpływ na rozwój osobisty i podnoszenie umiejętności interpersonalnych dzieci i młodzieży i ich integrację.</p> <p>Projekt skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców obszarów rewitalizacji i przy rekrutacji do projektu w pierwszej kolejności będą włączane osoby z sołectwa Huszlew i sołectwa Dziadkowskie. Jednakże w przypadku dostępności miejsc z projektu będą</p>

	mogli skorzystać mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji.		
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	0 szt.	1 szt.
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	0 szt.	1 szt.
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	0 os	80 os
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	0 os	13 os
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	0 os	13 os
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	0 szt.	1 szt.
	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	0 szt.	1 szt.
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	0 os	80 os
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	0 os	13 os
Prognozowane rezultaty	<p>Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 1 Wzrost kompetencji, aktywności i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji i wyznaczonego w jego ramach kierunku działań nr 1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży równego dostępu do edukacji i szans rozwoju.</p> <p>Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu niskiego poziomu kształcenia uwidaczniający się w wynikach ze sprawdzianu szóstoklasistów poniżej średniej dla województwa. Wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich i wzrost jakości kształcenia oraz lepsze wyniki uzyskiwane przez uczniów Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie.</p> <p>Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.</p>		
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Listy obecności oraz dzienniki zajęć Certyfikaty potwierdzające uzyskane kwalifikacje Listy obecności na szkoleniach Faktury zakupu Wpisy do dzienników zajęć o wykorzystaniu sprzętu TiK, pomocy dydaktycznych Wyniki końcowe egzaminów Testy wiedzy przed i po realizacji projektu Raport z realizacji projektu na podstawie dokumentów o projekcie zebranych z Urzędu Gminy Huszlew 		

Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	RPO WM, Poddziałanie 10.1.1. Edukacja ogólna (w tym w szkołach zawodowych) Wsparcie kształcenia ogólnego oraz wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli (EFS) – 95% kosztów kwalifikowalnych Wkład własny Gminy – 5 % kosztów kwalifikowalnych: Całkowita wartość projektu: 960 000,00 zł
PROJEKT 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - sołectwa: Huszlew i Dziadkowskie
Przewidywany termin realizacji	2020-2023
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew we współpracy z różnymi instytucjami, tj. GOPS, biblioteki, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, itp.
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>Beneficjentem będą mieszkańcy terenu rewitalizacji, <u>korzystający z pomocy społecznej borykający się z problemem wykluczenia społecznego lub narażeni na jego wystąpienie.</u></p> <p>Celem projektu jest <u>pobudzenie aktywności mieszkańców</u> borykających się z problemami społecznymi <u>oraz ich integracja.</u></p> <p><u>W ramach projektu planowane są spotkania/ warsztaty o różnorodnej tematyce, edukacyjne, rozwijające zainteresowania mieszkańców, integrujące ich, wpływające na ich dobry stan psychofizyczny. Na zagospodarowanych obszarach rekreacyjnych prowadzone będą spotkania z mieszkańcami, warsztaty, zabawy tematyczne. Poruszane będą również tematy związane z ochroną środowiska i przyczynkiem się mieszkańców do jego poprawy. Ponadto w ramach projektu przewidziane są kursy zawodowe i terapia psychologiczna, w celu poprawy sytuacji w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Prowadzone także będą zajęcia z profilaktyki zdrowotnej, gdyż duża część z beneficjentów to osoby niepełnosprawne oraz chore. Ponadto w związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa dużą grupę stanowią również mieszkańcy starsi. Działanie ma na celu przekonanie mieszkańców do wykonywania regularnych badań. Dzięki temu istnieje możliwość wcześniejszego wykrycia chorób, lepszemu zapobiegnięciu negatywnym konsekwencjom i możliwości szybszego powrotu do zdrowia.</u></p> <p><u>Realizacja projektu uwzględnia tworzenie kół zainteresowań i trwałą odbudowę więzi społecznych wpływających na podejmowanie i realizację większej liczby inicjatyw lokalnych. W ramach projektu organizowane będą również zajęcia dla dzieci z nauki pływania oraz zajęcia sportowe. Wpłyną one na ich lepszą kondycję fizyczną ale i psychiczną. Aktywność i ruch wpływa na budowaniu relacji międzyludzkich, a umiejętności pływania na wzrost bezpieczeństwa. Projekt obejmuje rozwój umiejętności budowania pozytywnych relacji międzyludzkich oraz wspiera i zachęca do podejmowania inicjatyw oddolnych.</u></p> <p><u>Przedmiotowy projekt efektywnie zagospodaruje czas wolny mieszkańców, poprawi umiejętności ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, wpłynie na ich rozwój, a co za tym idzie ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych. Zagospodarowanie i urozmaicenie wolnego czasu społeczności oraz przede wszystkim włączenie ich w życie społeczne jest niezwykle istotnym elementem wpływającym na budowanie tożsamości lokalnej i wzajemną integrację.</u></p> <p><u>W chwili obecnej brak wystarczającej oferty umożliwiającej aktywność i rozwój mieszkańcom oraz poprawę ich kondycji</u></p>

	psychofizycznej. Projekt wpłynie na zahamowanie rozprzestrzeniającego się zjawiska wykluczenia z życia społecznego mieszkańców przede wszystkim tych, którzy korzystają z pomocy społecznej Stworzenie odpowiednich warunków życia i podjęcie działań prowadzących do poprawy sytuacji społecznej, edukacyjnej mieszkańców wpływa na przedłużenie im samodzielnego funkcjonowania w najbliższym środowisku.		
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	0 os	40 os
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 os	25 os
Prognozowane rezultaty	Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 1 Wzrost kompetencji, aktywności i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji i wyznaczonego w jego ramach kierunku działań 2. Aktywizacja społeczno – gospodarcza mieszkańców oraz integracja osób wykluczonych społecznie. Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu wykluczenia społecznego z jakim borykają się beneficjenci pomocy społecznej. Ich integracja i włączenie w życie społeczne, wpłynie na bardziej aktywną postawę, wzrost kompetencji i chęć poprawy swojej sytuacji życiowej. Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.		
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Listy obecności Ankiety ze spotkań Ankiety ewaluacyjne Obserwacja własna Raport z realizacji projektu na podstawie danych z Urzędu Gminy Huszlew oraz danych/rejestrów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie		
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	RPO WM, Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych społecznie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (EFS) – 95% kosztów kwalifikowanych Wkład własny Gminy – 5 % kosztów kwalifikowanych Budżet Państwa – 10% kosztów kwalifikowalnych Całkowita wartość projektu: 220 000,00		
PROJEKT 3			
Nazwa przedsięwzięcia	Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – sołectwo Huszlew i sołectwo Dziadkowskie		

Przewidywany termin realizacji	2020-2023		
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew/GOPS		
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie, poprzez organizację szkoleń i kursów. Uczestnicy projektu będą brali również udział w zajęciach z zakresu rozwoju kompetencji społecznych i umiejętności interpersonalnych. Jego realizacja wpłynie na zdobycie odpowiednich umiejętności oraz będzie miała na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców, wpływając na ich aktywność zawodową. Zakres kursów będzie rozwiązywał postawy i umiejętności niezbędne na rynku pracy.</p> <p>Przedmiotowy projekt ma na celu przede wszystkim wzrost liczby osób, które podejmą pracę zawodową. Nabycie nowych kwalifikacji i rozwój osobisty mieszkańców wpłynie na zmniejszenie liczby bezrobotnych i ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych.</p>		
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0 os	20 os
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 os	15 os
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0 os	10 os
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0 os	5 os
Prognozowane rezultaty	<p>Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 1 Wzrost kompetencji, aktywności i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji i wyznaczonego w jego ramach kierunku działań 2. Aktywizacja społeczno – gospodarcza mieszkańców oraz integracja osób wykluczonych społecznie.</p> <p>Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu wysokiego udziału osób bezrobotnych oraz osób długotrwale bezrobotnych, co przekłada się również na problem wysokiego udziału beneficjentów pomocy społecznej.</p> <p>Realizacja projektu ma na celu spadek liczby bezrobotnych na terenie rewitalizacji oraz ograniczenie uzależnienia mieszkańców od pomocy społecznej, tj. zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej.</p> <p>Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.</p>		
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Listy obecności Certyfikaty Ankiety ewaluacyjne Obserwacja własna 		

	<ul style="list-style-type: none"> Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Dane/rejestry z Powiatowego Urzędu Pracy Raport z realizacji projektu		
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	RPO WM, Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych społecznie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (EFS) – 95% kosztów kwalifikowalnych Wkład własny Gminy – 5 % kosztów kwalifikowalnych Całkowita wartość projektu: 200 000,00		
PROJEKT 4			
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszlewie		
Lokalizacja	sołectwo Huszlew		
Przewidywany termin realizacji	2019-2020		
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew		
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia zaplanowano modernizację Ośrodka Zdrowia w Huszlewie. Modernizacja ta obejmować będzie również działania z zakresu poprawy stanu technicznego budynku, w tym termomodernizację obiektu. Ponadto zostanie on dostosowany do wszystkich użytkowników w tym osób starszych i niepełnosprawnych. Prace adaptacyjne również mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa użytkownika obiektu.</p> <p>W chwili obecnej budynek jest w niedostatecznym stanie co ma wpływ na jego znaczną energochłonność. Wiąże się to również ze znaczną emisją zanieczyszczeń (przede wszystkim CO₂ i pyłów) do atmosfery.</p> <p>Budynek Ośrodka Zdrowia jest jednym z najważniejszych budynków użyteczności publicznej na terenie całej Gminy. W sołectwach objętych rewitalizacją zdiagnozowano duży odsetek korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności bądź chorób. W związku z tym, istotne jest zapewnienie odpowiedniego dostępu do tego obiektu ww. grupą i jego modernizacja. Ponadto występująca tendencja w Gminie dotycząca starzenia się społeczeństwa oddziałuje na wzrost potrzeb świadczenia usług zdrowotnych.</p> <p>Ponadto w budynku będą realizowane zajęcia dotyczące profilaktyki zdrowotnej mającej na celu ograniczenie występowania chorób, które często są wynikiem zaniedbania i braku reakcji w odpowiednim momencie – zgłoszenia się do lekarza. Promowane będą regularne badania dla możliwości wcześniejszego wykrycia chorób oraz szybszego powrotu do zdrowia.</p>		
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	0 szt.	1 szt.

	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	0 os	1 500 os.
	Ludność mieszkająca na obszarach objętych projektem rewitalizacyjnym	0 os	641 os.
Prognozowane rezultaty	<p>Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 2 Poprawa dostępności do usług publicznych i infrastruktury społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji i kierunku działań 1: poprawa jakości i dostępu do podstawowych usług publicznych</p> <p>Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu wysokiego udziału budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze.</p> <p>Realizacja projektu ma na celu poprawę dostępu do usług zdrowotnych – miejsca pełniące podstawowe funkcje w Gminie. W związku z występującymi problemami społecznymi niezbędne jest zapewnienie dobrej jakości infrastruktury zdrowotnej, gdzie mogą być realizowane projekty profilaktyczne dla mieszkańców z zakresu zdrowia. Ponadto zakres prac termomodernizacyjnych przyczyni się do wzrostu efektywności budynku oraz ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, ograniczając niską emisję na terenie sołectwa i Gminy.</p> <p>Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.</p>		
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew • Protokół zdawczo-odbiorczy • Raport z realizacji projektu 		
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	<p>RPO WM Działanie 6.1. Infrastruktura ochrony zdrowia: 80% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Wkład własny Gminy: 20% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Całkowita wartość projektu: 1,5 mln zł</p>		
Komplementarność z EFS	<p>Przedmiotowy projekt jest komplementarny z projektem społecznym (miękkimi) – projekt główny nr 2.</p> <p>Wśród beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano wzmogłą liczbę osób z niej korzystających z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. Wobec powyższego konieczne jest dostosowanie i zapewnienie odpowiedniego dostępu do budynku Ośrodka Zdrowia. Zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego i funkcjonalnego budynku wpłynie na bezpieczne i chętniejsze jego użytkowanie, w tym przede wszystkim korzystanie z pomocy i świadczeń zdrowotnych.</p> <p>Ponadto zgodnie z występującą tendencją starzenia się społeczeństwa wzmaga to konieczność działań zapewnienia odpowiedniej jakości i dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej. Podniesienie standardu i bezpieczeństwa świadczenia usług medycznych wpłynie na większe zaufanie mieszkańców do opieki zdrowotnej na tym obszarze. W ramach projektu nr 2 zaplanowano dla osób wykluczonych społecznie – beneficjentów pomocy społecznej prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych. Działania te będą promowane w przedmiotowym budynku Ośrodka Zdrowia, który zostanie poddany modernizacji. Likwidacja barier pozwoli na</p>		

	uczestnictwo wszystkich osób – przede wszystkim osobom niepełnosprawnym i chorym. Zaplanowane zajęcia dotyczące profilaktyki zdrowotnej, wpłyną na propagowanie zdrowego stylu życia, regularnych badań. Założenia te pozwolą w dużej mierze na pomoc pacjentom w zakresie ich samodzielnego funkcjonowania i korzystania z obiektu oraz możliwość wcześniejszego wykrycia chorób oraz szybszego powrotu do zdrowia. Będzie miało to pozytywny wpływ również na prawdopodobieństwo wystąpienia wykluczenia społecznego oraz możliwość spadku beneficjentów pomocy społecznej – osób niepełnosprawnych i chorych.		
PROJEKT 5			
Nazwa przedsięwzięcia	Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie		
Lokalizacja	Gmina Huszlew - sołectwo Dziadkowskie		
Przewidywany termin realizacji	2019-2020		
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew		
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<u>W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia zaplanowano doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie w celu prowadzenia zaplanowanych działań społecznych w ramach rewitalizacji. Stworzenie warunków do prowadzenia zaplanowanych projektów ze sfery społecznej z zakresu aktywizacji mieszkańców, integracji, edukacji, poszerzania zainteresowań itp. zwiększy ich atrakcyjność. Budynek zostanie doposażony w podstawowe wyposażenie, tj. m.in. w ławki, stoły i inne, a także sprzęty multimedialne oraz pomoce do zajęć</u> Zakupiony sprzęt będzie wykorzystywany przez mieszkańców obszaru rewitalizacji i usprawni przygotowanie i organizację pozostałych projektów. Ponadto działanie to wpłynie na podniesienie również standardu świadczonych usług kulturalnych. Funkcjonowanie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie stanowi potencjał, który odpowiednio wykorzystany poprzez doposażenie do prowadzenie projektów rewitalizacyjnych wpłynie na lepsze efekty realizacji projektu miękkiego nr 2 i nr 3.		
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	1 szt.
	Ludność mieszkająca na obszarach objętych projektem rewitalizacyjnym	0 os	176 os
	Udział projektu w odniesieniu obszaru objętego projektem rewitalizacji	0 %	0,001%
	Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	0 os.	80 os.
Prognozowane rezultaty	Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 2 Poprawa dostępności do usług publicznych i infrastruktury społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji i kierunku działań 1: poprawa jakości i dostępu do podstawowych usług publicznych Przedsięwzięcie ma na celu umożliwienie efektywnego prowadzenia działań społecznych na terenie sołectwa Dziadkowskie i		

	<p>wykorzystanie potencjału jaki stanowi obecność budynku użyteczności publicznej, który stanie się miejscem aktywizacji i integracji mieszkańców.</p> <p>Realizacja projektu ma na celu stworzenie miejsca do aktywizacji i integracji mieszkańców i możliwości prowadzenia zaplanowanych projektów społecznych w budynku: szkoleń, kursów, warsztatów, spotkań.</p> <p>Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.</p>
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew • Protokół zdawczo-odbiorczy • Raport z realizacji projektu • Listy obecności uczestników zajęć • Rejestr uczestników organizowanych wydarzeń
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	<p>RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych: 75% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Wkład własny Gminy 25% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Wartość całkowita projektu: 150 000,00 zł</p>
Komplementarność z EFS	<p>Przedmiotowy projekt jest komplementarny z projektem społecznym (miękkimi) – projekt główny 2,3.</p> <p>Projekt jest komplementarny względem projektów z EFS. Część projektów miękkich - zajęć dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego, będzie odbywała się w przedmiotowej świetlicy wiejskiej – projekty skierowane dla mieszkańców sołectwa Dziadkowskie. Budynek w chwili obecnej jest przebudowywany. Brakować mu jednak będzie odpowiedniego wyposażenia i sprzętu, który mogłyby być wykorzystywane do prowadzonych zajęć w ramach ww. projektów. W związku z tym, stanie się dobrym miejscem do efektywnej aktywizacji mieszkańców, a także miejscem integrującym lokalną społeczność. Wyposażenie i stworzenie dogodnych warunków prowadzenia zajęć w ramach projektu jest niezbędne do skuteczność przeprowadzenia zaplanowanych projektów miękkich i osiągnięcia założonych celów. Mieszkańcy chętniej zgłaszają swoje uczestnictwo w tego typu przedsięwzięcia, gdy warunki ku temu są bardziej komfortowe.</p>
PROJEKT 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa siłowni na świeżym powietrzu
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – sołectwo Huszlew i sołectwo Dziadkowskie
Przewidywany termin realizacji	2019-2020
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew
Zakres realizowanych zadań	W ramach przedmiotowego projektu planowana jest budowa siłowni zewnętrznych (na świeżym powietrzu). Stworzenie infrastruktury rekreacyjnej o elementy z których będą mogli korzystać starsze dzieci, młodzieży i dorośli, przede wszystkim osoby znajdujące się w

z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>trudnej sytuacji rodzinnej i materialnej, którzy nie mają możliwość korzystania z takich miejsc, znajdujących się poza Gminą Huszlew.</p> <p>Na terenie sołectwa Huszlew w związku z występowaniem dużej liczby ludności brak odpowiedniej ilości miejsc publicznych, zaspokajających ich potrzeby. Na terenie sołectwa Dziadkowskie brak jest infrastruktury publicznej i rekreacyjnej. W związku z tym, mieszkańcy obszaru rewitalizacji nie mają wcale, albo nie mają wystarczającej liczby atrakcyjnych miejsc do spędzania wolnego czasu i zachęcania do integracji społeczności.</p> <p>Projektowana infrastruktura stanowić będzie miejsce spotkań mieszkańców i poprawi ich kondycję fizyczną, oddziałując na prawdopodobieństwo wystąpienia ewentualnych chorób. Ruch jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na prawidłowy rozwój fizyczny i psychiczny mieszkańców w każdym wieku. Brak lub niska aktywność człowieka wpływa na większe narażenie na występowanie wielu chorób. Miejsca, gdzie aktywnie można będzie spędzić czas wolny, oddziałują pozytywnie na zdrowie psychofizyczne, co zmniejsza występowanie problemów społecznych. Zagospodarowanie czasu wolnego sprzyja kreatywności i aktywnym postawą. Obecnie jak wspomniano atrakcyjna oferta zagospodarowania czasu dla mieszkańców jest ograniczona. Organizacja miejsca do aktywnego spędzania czasu spowoduje spadek występujących problemów społecznych, które często są wynikiem braku perspektyw i zbyt dużej ilości niewykorzystanego czasu wolnego, z powodu braku odpowiednich ku temu warunków.</p>														
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	<table><thead><tr><th>Wskaźnik</th><th>Wartość bazowa</th><th>Wartość docelowa</th></tr></thead><tbody><tr><td>Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach</td><td>0 szt.</td><td>2 szt.</td></tr><tr><td>Liczba wspartej infrastruktury rekreacyjnej</td><td>0 szt.</td><td>2 szt.</td></tr><tr><td>Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury</td><td>0 os</td><td>641 os</td></tr></tbody></table>	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	2 szt.	Liczba wspartej infrastruktury rekreacyjnej	0 szt.	2 szt.	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury	0 os	641 os		
Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa													
Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	2 szt.													
Liczba wspartej infrastruktury rekreacyjnej	0 szt.	2 szt.													
Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury	0 os	641 os													
Prognozowane rezultaty	<p>Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 2 Poprawa dostępności do usług publicznych i infrastruktury społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji i kierunku działań 2: poprawa użyteczności i dostępności do zewnętrznych przestrzeni publicznych.</p> <p>Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu braku dostępu do atrakcyjnych przestrzeni publicznych ale przede wszystkim projekt nakierowany jest na aktywizację i integrację mieszkańców w takich miejscach.</p> <p>Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.</p>														
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Dane z Urzędu Gminy Huszlew</p> <p>Rejestr wejść</p> <p>Protokół zdawczo-odbiorczy</p> <p>Raport z realizacji projektu</p>														
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	<p>RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych: 75% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Wkład własny Gminy 25% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Wartość całkowita projektu: 200 000,00 zł</p>														

Komplementarność z EFS	<p>Przedmiotowy projekt jest komplementarny z projektem społecznym (miękkimi) – projekt główny nr 2.</p> <p>Projekt jest komplementarny względem projektów z EFS. Uatrakcyjnienie sołectw i rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej wpłynie na aktywność mieszkańców i poprawę ich kondycji psychofizycznej i zdrowotnej. Sport sprzyja dobremu samopoczuciu fizycznemu i psychicznemu, a także potęguje wpływ na integrację społeczną. Zainteresowanie aktywnością osób wykluczonych społecznie jest pozytywnym bodźcem, przyczyniającym się na ich powrót do społeczności. Miejsca takie sprzyjają budowaniu relacji społecznych i są ważnym czynnikiem wzmacniania kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. Tworzenie miejsc integracji wpływa na zwiększanie przywiązania mieszkańców do obszaru rewitalizacji i budowaniu tożsamości lokalnej.</p> <p>Zaplanowane działania, powiązane z projektami miękkimi wpływają na poszerzenie dotychczasowego zakresu działalności miejsca. W wyniku tego ograniczone zostaną problemy społeczne i gospodarcze, które spowodują zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Aktywność fizyczna ma na celu ograniczenie prawdopodobieństwa wystąpienia chorób i zmniejszenie tej liczby osób korzystających z pomocy społecznej.</p>
PROJEKT 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Stworzenie miejsca integracji i rekreacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji: sołectwo Huszlew i sołectwo Dziadkowskie
Przewidywany termin realizacji	2019-2020
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>W celu kompleksowego wdrożenia projektów związanych z integracją społeczną mieszkańców i zapobieganiem/minimalizacją wykluczenia społecznego, niezbędne jest odpowiednie dostosowanie miejsc spotkań dla mieszkańców w naturalnym otoczeniu, które będzie stymulować i wpływać na kontakty międzyludzkie.</p> <p>Miejsca takie sprzyjają również poprawy zdrowia i stanu psychofizycznego mieszkańców. Problemem na obszarze rewitalizacji sołectwa Dziadkowskie jest brak infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej. W sołectwie Huszlew również konieczne jest stworzenie takich atrakcyjnych terenów. Zagospodarowanie nieużytkowych terenów poprzez nadanie im nowych funkcji, poprawi jakość życia mieszkańców.</p> <p><u>Zakres projektu obejmuje budowę placu zabaw i zagospodarowanie terenu zielonego wokół o elementy małej architektury.</u></p> <p>Na obszarze tym prowadzone będą spotkania z mieszkańcami, warsztaty, zabawy tematyczne. Realizacja projektu spowoduje to uporządkowanie terenu i powstanie miejsca pełniącego funkcję spotkań mieszkańców. Projekt stanie się atrakcyjnym miejscem bezpiecznego ale i aktywnego spędzania wolnego czasu, rekreacji i wypoczynku. Skierowany jest on przede wszystkim do osób znajdujących się w trudnej sytuacji rodzinnej i materialnej, którzy nie mają możliwość korzystania z takich miejsc, znajdujących się poza Gminą Huszlew. Ponadto rozwój takiej infrastruktury wpłynie pozytywnie na negatywne zjawiska demograficzne, gdyż może stać się potencjalną zachętą do osiedlania się na tym obszarze ludności.</p> <p>Realizacja projektu ma na celu integrację mieszkańców i poprawę ich aktywności w życiu społecznym poprzez organizację atrakcyjnej oferty spędzania czasu dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od wieku.</p>

Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	2 szt.
	Liczba wybudowanych placów zabaw	0 szt.	2 szt.
	Liczba osób korzystająca z infrastruktury	0 os	641 os
Prognozowane rezultaty	Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 2 Poprawa dostępności do usług publicznych i infrastruktury społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji i kierunku działań 2: poprawa użyteczności i dostępności do zewnętrznych przestrzeni publicznych. Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu małej integracji mieszkańców oraz występowania zjawiska wykluczenia społecznego, szczególnie wśród beneficjentów pomocy społecznej. Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.		
Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Rejestr wejść Protokół zdawczo-odbiorczy Raport z realizacji projektu		
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	PROW (EFRROW) Poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w ramach LGD: 63,63% Wkład własny Gminy: 36,37% Wartość całkowita projektu: 500 000,00		
Komplementarność z EFS	Przedmiotowy projekt jest komplementarny z projektem społecznym (miękkimi) – projekt główny nr 2. Przez stworzenie miejsca spotkań w warunkach naturalnych, bardziej kształtują się kontakty międzyludzkie, wpływające na integrację mieszkańców. Dzieci będą mogły aktywnie spędzić wolny czas, podczas gdy pozostali mieszkańcy będą mogli odpocząć na zagospodarowanym terenie. Miejsce będzie stanowiło również element integracji międzypokoleniowej, gdyż realizowane będą tutaj będą spotkania z mieszkańcami, warsztaty, zabawy tematyczne. Przystosowanie terenu do celów budowania relacji społecznych oraz integracji społeczności lokalnej będzie ważnym czynnikiem wzmocnienia kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. Jednocześnie zwiększy się udział terenów zieleni na obszarze rewitalizacji i podniesie atrakcyjność przestrzeni publicznej, w wielu przypadkach cechującej się niskim standardem technicznym i estetycznym. Tworzenie miejsc integracji społecznej będzie też wpływać na zwiększanie przywiązania mieszkańców do obszaru rewitalizacji i budowaniu tożsamości lokalnej.		
PROJEKT 8			
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie		

Lokalizacja	Obszar rewitalizacji: sołectwo Huszlew		
Przewidywany termin realizacji	2019-2020		
Podmioty realizujące	Gmina Huszlew		
Zakres realizowanych zadań z uzasadnieniem realizacji projektu	<p>W celu kompleksowego wdrożenia projektów związanych z podnoszeniem poziomu nauczania dzieci i młodzieży oraz rozwijania ich umiejętności, niezbędne jest zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych. Zakres prac powyższego projektu obejmować będzie przeprowadzenie modernizacji i termomodernizacji obiektu użyteczności publicznej Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie.</p> <p>Adaptacja budynków będzie obejmowała ich termomodernizację i zapewni komfortowe warunki użytkowania obiektu, co niewątpliwie wpłynie na zaangażowanie do uczestnictwa w organizowanych zajęciach.</p> <p>W chwili obecnej budynek jest w niedostatecznym stanie co ma wpływ na jego znaczną energochłonność. Wiąże się to również ze znaczną emisją zanieczyszczeń (przede wszystkim CO₂ i pyłów) do atmosfery. Stan ten generuje również wysokie koszty ponoszone na jego ogrzewanie.</p> <p>Realizacja projektu spowoduje zmniejszenie strat ciepła w budynku, poprawiając jego efektywność energetyczną oraz ograniczając niską emisję. Działanie to stanowi również formę promocji prac termomodernizacyjnych wśród mieszkańców, przekonując do zmiany zachowań na ekologiczne w związku z ogrzewaniem gospodarstw domowych.</p>		
Wskaźniki monitorowania (produktu i rezultatu)	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	0 szt.	1 szt.
	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury na obszarze rewitalizacji	0 os.	80 os.
Prognozowane rezultaty	<p>Projekt przyczyni się do realizacji wyznaczonego celu strategicznego rewitalizacji 2 Poprawa dostępności do usług publicznych i infrastruktury społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji i kierunku działań 1: poprawa jakości i dostępu do podstawowych usług publicznych</p> <p>Przedsięwzięcie ma na celu niwelację problemu wysokiego udziału budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do poprawy stanu technicznego budynku oraz będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko, poprzez zmniejszenie zużycia energii oraz ograniczenie emisji CO₂ do atmosfery.</p> <p>Projekt poprawi standard jakości świadczonych usług edukacyjnych.</p> <p>Szczegółowe rezultaty zostały określone powyżej za pomocą wskaźników monitorowania – wskaźniki rezultatu.</p>		
Sposób oceny i zmierzenia	<ul style="list-style-type: none"> Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew 		

rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Protokół zdawczo-odbiorczy • Raport z realizacji projektu
Szacowana wartość projektu i źródła finansowania	<p>RPO WM, Działanie 4.2 (EFRR) – 80% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Wkład własny Gminy – 20% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Całkowita wartość projektu: 1 mln zł</p>
Komplementarność z EFS	<p>Przedmiotowy projekt jest komplementarny z projektem społecznym (miękkimi) – projekt główny nr 1.</p> <p>Brak odpowiedniej termoizolacji budynku użyteczności publicznej podwyższa koszty jego ogrzewania i utrzymania, obniża efektywność pracy pracowników oraz wszystkich użytkowników obiektu. Na podstawie przeprowadzonych wielorakich badań naukowych stwierdzono, iż nieutrzymanie wymaganego komfortu cieplnego, znaczne stężenie zanieczyszczeń w powietrzu, nieodpowiednia cyrkulacja powietrza oraz zbyt duża zawartość wilgoci w powietrzu pomieszczeń, jest powodem ogólnie złego samopoczucia, bólów i zawrotów głowy, zmęczenia i rozdrażnienia, problemów z koncentracją, podrażnienia błon śluzowych nosa, gardła, skóry, uczuleń i chorób dróg oddechowych. W związku z zaplanowanymi działaniami społecznymi (organizacja zajęć wyrównawczych i dodatkowych dla dzieci uzdolnionych) niezbędne jest stworzenie odpowiednich warunków dla ich uczestnictwa. Działanie to jest niezbędne również do eliminacji zjawiska kryzysowego w zakresie niskiej emisji występującej na terenie obszaru rewitalizowanego. Projekt zwiększy atrakcyjność obszaru pod względem osiedleńczym, rekreacyjnym oraz inwestycyjnym.</p> <p>Projekt poprawi standard jakości świadczonych usług edukacyjnych i razem w projektem społecznym w sposób kompleksowy przyczyni się do wzrostu poziomu kształcenia dzieci i młodzieży na obszarze rewitalizacji.</p>

Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – projekty uzupełniające:

W ramach Programu Rewitalizacji oprócz głównych projektów rewitalizacyjnych, zidentyfikowano także inne działania, które bezpośrednio nie przyczyniają się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na terenach rewitalizowanych, ale powodują wzmocnienie wzajemnych efektów skutkując ich maksymalizacją tzw. efekt synergii. Gmina będzie kontynuowała działania zmierzające do wykorzystania istniejącego potencjału i podejmowania nowych inicjatyw w tym zakresie, aby skorzystała na tym lokalna społeczność. Projekty uzupełniające są to projekty potrzebne do spotęgowania i osiągnięcia określonych efektów. Będą one realizowane w drugiej kolejności, po realizacji projektów głównych. Możliwość ich podejmowania wynikać będzie z dostępnych środków finansowych Gminy, inwestorów prywatnych, organizacji pozarządowych, dotacji z Funduszy Europejskich. Ich realizacja odbędzie się w latach obowiązywania Programu Rewitalizacji. Możliwość i warunki podejmowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych uzupełniających wynikają z przeprowadzonej diagnozy potrzeb i występujących problemów na terenie rewitalizacji. Wpłyną one na dopełnienie projektów podstawowych wzmacniając pozytywne rezultaty społeczne w zakresie występujących zagrożeń. Warunkiem ich realizacji jest powiązanie z projektami miękkimi oraz wyprowadzeniem z sytuacji kryzysowej obszarów rewitalizowanych.

Projekt 1. Modernizacja kościoła w Huszlewie

W ramach projektu planuje się wykonać prace konserwatorsko-restauratorskie i budowlane w kościele w Huszlewie. Realizacja projektu wpłynie bezpośrednio na zatrzymanie procesów destrukcyjnych, występujących na obiekcie i przywróci kościołowi jego pierwotny wygląd i wartość historyczną. Obiekt zostanie zabezpieczony na kolejne lata przed niszczącymi czynnikami, co podniesie atrakcyjność obiektu. Ponadto prace roboty konserwacyjne rozwiążą problem, dotyczący czystości i świeżości powietrza we wnętrzu kościoła.

W wyniku realizacji projektu możliwe będzie podniesienie lokalnej świadomości i patriotyzmu mieszkańców w ramach dziedzictwa kulturowego, zwiększenie propozycji kulturalnych dla mieszkańców i turystów poprzez konserwację obiektu sakralnego o wysokiej wartości historycznej i kulturowej dla mieszkańców i odwiedzających, poprawa atrakcyjności turystycznej zabytkowego kościoła w Huszlewie, powstanie możliwości rozwijania aktywności gospodarczej mieszkańców w branży turystycznej, zapewnienie dobrej jakości oferty kulturalnej i edukacyjnej Huszlewa, a także całej Gminy.

Projekt ma na celu poprawę atrakcyjności obiektu historyczno-kulturalnego i poszerzenie oferty kulturalnej. Pozwoli to na udostępnienie tego miejsca lokalnej społeczności, co z kolei wzmocni i podniesie przywiązanie mieszkańców do wartości, tradycji i historii tego miejsca.

PODSUMOWANIE

Zrealizowane projekty zarówno główne, jak i uzupełniające pozwolą w zakresie sfery społecznej na ograniczenie zjawiska bezrobocia, wykluczenia społecznego, niskiego poziomu edukacji oraz innych problemów społecznych. Przystosowanie obiektu do świadczenia usług społecznych (zdrowotnych) i doposażenie w odpowiedni sprzęt i materiały dla organizacji spotkań budynku świetlicy w ramach realizowanych projektów miękkich stanowi część projektów zintegrowanych. Ponadto, zapewnienie dobrego dostępu do tych miejsc, wpływa również na efektywniejsze uczestnictwo osób w realizacji projektu. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych stanowić będzie bardzo dobre miejsce do integracji ludności i budowania relacji. Stworzenie warunków do zagospodarowania czasu wolnego również pod względem rekreacji i wypoczynku, przyczyni się do zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców. Działania te przyczyniają się do zmniejszania się problemów społecznych. Sport sprzyja dobremu samopoczuciu fizycznemu i psychicznemu, a także ma wpływ na efektywne wykorzystanie wolnego czasu i na integrację. **Aktywność fizyczna pozwala na lepszą odporność i ograniczenie występowania chorób. Działania wpłyną pozytywnie na powrót osób wykluczonych społecznie do społeczności i poprawę stanu ich zdrowia. Ponadto miejsca rekreacji i wypoczynku sprzyjają budowaniu relacji społecznych i są ważnym czynnikiem wzmocnienia kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. Tworzenie miejsc integracji społecznej będzie też wpływać na zwiększanie przywiązania mieszkańców do obszaru rewitalizacji i budowaniu tożsamości lokalnej.**

Przewidziane do realizacji projekty opierają się w pierwszej kolejności na działaniach ze sfery społecznej, tzw. działaniach miękkich, ukierunkowanych głównie na edukację, integrację i aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Ich dopełnieniem będzie realizacja projektów infrastrukturalnych, czyli tzw. działań twardych, które wspomogą wykonanie działań miękkich i wpłyną na skuteczność ich działań. Inwestycje w infrastrukturę zaplanowane w dokumencie będą stanowiły narzędzie do zmian społeczno-gospodarczych na obszarach rewitalizowanych, a nie ich główny cel. Przewiduje się, że niniejsze przedsięwzięcia doprowadzą do integracji mieszkańców, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, podniesienia kompetencji kluczowych u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (co przełoży się na lepsze osiągnięcia w nauce, a w dalszej przyszłości wpłynie na organicznie bezrobocia i wzrost liczby podmiotów gospodarczych) oraz aktywizacji społecznej mieszkańców.

W przypadku nieuzyskania przez Gminę dofinansowania na wyżej wskazane działania Gmina będzie próbowała pozyskać środki od innych podmiotów zewnętrznych: organizacje społeczne, prywatny przedsiębiorcy, sponsorzy, środki krajowe. Bądź zrealizuje priorytetowe

projekty w możliwym zakresie ze środków własnych, aby uzyskać poprawę na obszarach rewitalizacji.

Powyższe projekty oddziałują na wszystkie sfery i wzmacniają poprzez efekt synergii realizację celów rewitalizacji, a także osiągnięcie zamierzonych rezultatów.

Ponadto, dodatkowe projekty, które oddziałują na komplementarność przestrzenną i efekt synergii zostały również przedstawione i wymienione w Rozdziale 10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/Przedsięwzięciami przy omawianiu komplementarności przestrzennej.

Wdrożenie zaplanowanych projektów i rozwiązań synergicznych pozwoli na wzmocnienie sieć partnerów lokalnych oraz poprawi dialog społeczny, wzajemne uczenie się, wymianę wiedzy i doświadczeń, przy realizacji następnych założeń i planów na terenie całej Gminy Huszlew.

Ponadto, w chwili obecnej trudno zidentyfikować wszystkie potrzeby mieszkańców, gdyż mogą one zostać ujawnione i zmieniać się na przestrzeni funkcjonowania Programu Rewitalizacji, w związku z czym niezbędne jest ciągle monitorowanie i jego aktualizacja. Zakres tematyczny projektów obejmuje przede wszystkim działania ukierunkowane na programy związane przywracaniem osób wykluczonych społecznie do społeczności, poprawę jakości kształcenia mieszkańców, wyrównywanie szans zawodowych mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizację i integrację społeczną mieszkańców (w tym działania ukierunkowane dla seniorów), zwiększanie udziału mieszkańców w życiu publicznym, poprawę jakości i dostępności do infrastruktury społecznej, kształtowanie przyjaznych przestrzeni publicznych i miejsc integracji mieszkańców, ochronę środowiska przyrodniczego.

Reasumując, realizacja wskazanych projektów przyczyni się do realizacji celu i dążeniu do osiągnięcia wyznaczonej wizji rozwoju obszaru rewitalizacji po rewitalizacji. Przedsięwzięcia infrastrukturalne oprócz zapewnienia odpowiednich warunków świadczonych usług społecznych, realizowanych zajęć i integracji mieszkańców wpłyną na tworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej oraz poprawą estetykę tego obszaru. Ponadto, zaplanowane działania niewątpliwie wpłyną na wzrost atrakcyjność Gminy pod względem osiedleńczym, rekreacyjnym oraz inwestycyjnym, co stanowi motor rozwoju społeczno-gospodarczego terenów rewitalizowanych, ale również całego obszaru Gminy. Przyjęte podejście wpłynie w sposób kompleksowy na zapewnienie trwałych efektów prowadzonego procesu rewitalizacji oraz wpłynie na zrównoważony rozwój całej Gminy Huszlew.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji

Program Rewitalizacji (PR) Gminy Huszlew łączy ze sobą działania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W związku z tym, w sposób kompleksowy przyczynia się do rozwiązania problemów istniejących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Zaplanowane działania są wzajemnie ze sobą powiązane i uzupełniają się. Ich szczegółowe powiązanie zostało opisane w poprzednim rozdziale. Program jest nastawiony na realizację głównie projektów „miękkich”, jednakże dla dopełnienia części działań planuje się wdrożenie również projektów „twardych”. Powyższe działania spełniają ideę projektów zintegrowanych.

Przedsięwzięcia uwzględnione w poprzednim rozdziale związane z celem dotyczącym wzrost aktywności społecznej i ograniczenie problemów społecznych ukierunkowane są na realizację zadań miękkich, które wpływają na ograniczenie lub likwidację zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji problemów społeczno-gospodarczych. Projekty z zakresu celu 2, przyczyniają się do skutecznej realizacji celów społecznych. Stanowią one swoiste narzędzie do niwelowania negatywnych zjawisk społecznych. Zintegrowane, połączone działania społeczne i infrastrukturalne wpływają na zachęcenie mieszkańców do uczestnictwa w projektach miękkich i kompleksowe rozwiązanie problemów. Przystosowanie budynków użyteczności publicznej, ich doposażenie w odpowiedni sprzęt i materiały dla organizacji spotkań i poprawy sytuacji zdrowotnej osób realizowane będą w sposób zintegrowany z projektami miękkimi. Utworzenie miejsc rekreacji na terenie sołectw, wpłynie na podniesienie atrakcyjności przestrzeni, w której również będą realizowane przedsięwzięcia na rzecz rewitalizacji społecznej. Sport sprzyja dobremu samopoczuciu fizycznemu i psychicznemu, a także ma wpływ na integrację społeczną. Zainteresowanie aktywnością fizyczną osób wykluczonych społecznie wpłynie pozytywnie na ich powrót do społeczności. Miejsca takie sprzyjają budowaniu relacji społecznych i są ważnym czynnikiem wzmacniania kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. Konkretnie programy operacyjne oraz działania i poddziałania, w ramach których przewidziano do realizacji poszczególne przedsięwzięcia zostały przedstawione w Rozdziale 9. Projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela 34. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych finansowanych z EFS i EFRR

Projekt	Źródło finansowania	Komplementarność
Projekty główne		
Projekt nr 1. Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży	EFS	Projekt główny nr: 8
Projekt nr 2. Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym	EFS	Projekt główny nr: 4,5,6,7
Projekt nr 3. Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy	EFS	Projekt główny nr: 5
Projekt nr 4. Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszlewie	EFS	Projekt główny nr: 2
Projekt nr 5. Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie	EFRR	Projekt główny nr: 2,3
Projekt nr 6. Budowa siłowni na świeżym powietrzu	EFRR	Projekt główny nr: 2
Projekt nr 7. Stworzenie miejsca integracji i rekreacji	EFRR	Projekt główny nr: 2
Projekt nr 8. Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie	EFRR	Projekt główny nr: 1
Projekty uzupełniające		
Projekt nr 1. Modernizacja kościoła w Huszlewie	EFRR	Projekt główny nr: 2

Źródło: Opracowanie własne

Reasumując, przewidziane do realizacji projekty opierają się w pierwszej kolejności na działaniach ze sfery społecznej, tzw. działaniach miękkich, ukierunkowanych głównie na aktywizację i integrację społeczno-zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Ich dopełnieniem będzie realizacja projektów infrastrukturalnych, czyli tzw. działań twardych, które wspomogą wykonanie działań miękkich i wpłyną na skuteczność ich działań. Inwestycje w infrastrukturę zaplanowane w dokumencie będą stanowiły narzędzie do zmian społeczno-gospodarczych na obszarach rewitalizowanych, a nie ich główny cel.

Komplementarność przestrzenna, problemowa, proceduralno-instytucjonalna, międzyokresowa oraz źródeł finansowania, pozwoli na efektywne oddziaływanie na wyznaczone obszary kryzysowe oraz poprzez efekt synergiczny wpłynie także na rozwój i poprawę warunków życiowych mieszkańców całej Gminy Huszlew.

W celu kompleksowego wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego w dokumencie zaplanowano projekty główne i projekty uzupełniające. Priorytetem dla Gminy

jest realizacja projektów głównych, które w największym stopniu, przyczynią się do poprawy sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

W **PR Gminy Huszlew** uwzględnione zostały projekty, które realizowane będą realizowane na obszarze rewitalizacji, jednak zasięg ich oddziaływania wykracza poza jego granice. Projekty przeprowadzone na terenie rewitalizacji, wywierają wpływ na mieszkańców pozostałych części Gminy, m.in. wynika to ze specyfiki obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznych poddanych odnowie i modernizacji. Wynikają one z występującego tzw. efektu synergii pomiędzy poszczególnymi działaniami. Zagospodarowanie terenów sołectw, umożliwi i stworzy dla mieszkańców miejsca, gdzie aktywne spędzanie czasu wolnego przez wszystkich jego mieszkańców, ale też mieszkańców całej Gminy, co korzystnie wpłynie na jakość ich życia, włączenie i integrację społeczną, a także na ich zdrowie. Skutek w postaci włączenia i integracji społecznej przyniosą również działania obejmujące zajęcia, kursy i szkolenia dla różnych grup społecznych i wiekowych. Bardzo ważnym projektem jest modernizacja budynku Ośrodka Zdrowia, która wpłynie na poprawę świadczenia usług zdrowotnych, które stanowią bardzo ważnym aspekt przede wszystkim dla starszych mieszkańców. **W związku z problemami osób niepełnosprawnych i chorych, a także zjawiskiem** starzeniem się społeczności Gmina zobowiązana jest zapewnić mieszkańcom odpowiedni standard opieki zdrowotnej. Realizacja zaplanowanych zadań zapewni efektywne oddziaływanie na cały obszar dotknięty kryzysem, nie tylko w pojedynczych miejscach.

Tabela 35. Komplementarność przestrzenna projektów rewitalizacyjnych

Projekt	Obszar rewitalizacji		Realizacja lub oddziaływania poza obszarem rewitalizacji
	Sołectwo Huszlew	Sołectwo Dziadkowskie	
Projekty główne			
Projekt nr 1. Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży			
Projekt nr 2. Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym			
Projekt nr 3. Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy			
Projekt nr 4. Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszlewie			
Projekt nr 5. Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie			

Projekt nr 6. Budowa siłowni na świeżym powietrzu			
Projekt nr 7 Stworzenie miejsca integracji i rekreacji			
Projekt nr 8 Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie			
Projekty uzupełniające			
Projekt nr 1. Modernizacja kościoła w Huszlewie			

Źródło: Opracowanie własne

Zaplanowana ciągła analiza następstw podejmowanych decyzji dla polityki przestrzennej Gminy i monitoring okresowy realizacji założeń Programu wpłynie na kontrolę i zahamowanie niepożądanych sytuacji. Zaplanowane uzupełniające, przedsięwzięcia spowodują wzmocnienie efektów osiągniętych w wyniku realizacji głównych projektów rewitalizacyjnych i tym samym spowodują tzw. efekt synergii.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

W Programie zaplanowano realizację projektów dopełniających się wzajemnie tematycznie, co spowoduje, że w sposób kompleksowy zostaną rozwiązane przyczyny kryzysu występujące na danym obszarze. Działania w zakresie rewitalizacji, powiązane są również ze strategicznymi decyzjami Gminy.

Komplementarność problemowa opierać się będzie na:

- wzajemnym dopełnianiu się działań sektorowych (dopełnienie programów, inwestycji służącym celom społecznym);
- parametryzacji pożądanego stanu, do którego osiągnięcia prowadzi realizacja programu (wskaźniki rezultatu);
- ocenie spójności działań z efektami analiz na obszarze województwa (monitorowanie i ocena wpływu rewitalizacji na wskaźniki regionalne).

Działania infrastrukturalne powiązane zostały z zadaniami o charakterze społeczno-gospodarczym. Przewidziane do realizacji projekty wpływają w sposób kompleksowy na aspekty w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Realizacja przedsięwzięć służy dodatkowo poprawie jakości środowiska i życia mieszkańców. Przedmiotowy Program jest również komplementarny względem dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym oraz jest powiązany ze strategicznymi decyzjami Gminy w innych dziedzinach.

Tabela 36. Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych w odniesieniu do poszczególnych sfer

Projekt	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno - funkcjonalna
Projekt nr 1. Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży					
Projekt nr 2. Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym					
Projekt nr 3. Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy					
Projekt nr 4. Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszlewie					
Projekt nr 5. Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie					
Projekt nr 6. Budowa siłowni na świeżym powietrzu					
Projekt nr 7. Stworzenie miejsca integracji i rekreacji					
Projekt nr 8. Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie					
Projekt uzupełniający nr 1. Modernizacja kościoła w Huszlewie					

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 37. Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych w odniesieniu do zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych

Zjawisko kryzysowe	Projekt nr 1. Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży	Projekt nr 2. Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym	Projekt nr 3. Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy	Projekt nr 4. Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszelewie	Projekt nr 5. Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie	Projekt nr 6. Budowa siłowni na świeżym powietrzu	Projekt nr 7 Stworzenie miejsca integracji i rekreacji	Projekt nr 8 Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszelewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszelewie	Projekt uzupełniający nr 1. Modernizacja kościół w Huszelewie
Wysoki udział bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	1	0	2	0	1	0	0	0	0
Wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu liczby zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze	1	0	2	0	1	0	0	0	0
Wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	1	0	2	1	1	1	1	0	1
Wysoki udział osób objętych pomocą z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	1	2	2	1	1	1	1	0	1
Wysoki udział osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	0	2	2	1	1	0	0	0	0
Wysoki udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	0	2	0	1	1	0	0	0	0
Niski poziom kształcenia uwidaczniający się w	2	0	0	0	0	0	0	1	0

Zjawisko kryzysowe	Projekt nr 1. Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży	Projekt nr 2. Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym	Projekt nr 3. Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy	Projekt nr 4. Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszelewie	Projekt nr 5. Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie	Projekt nr 6. Budowa siłowni na świeżym powietrzu	Projekt nr 7 Stworzenie miejsca integracji i rekreacji	Projekt nr 8 Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszelewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszelewie	Projekt uzupełniający nr 1. Modernizacja kościółka w Huszelewie
wynikach ze sprawdzianu szóstoklasistów									
Występowanie zjawiska niskiej emisji	0	1	0	2	0	0	0	2	0
Słaby stan JCWP na terenie Gminy	0	1	0	1	0	0	0	1	0
Wysoki udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze	0	0	0	2	0	0	0	2	1

Legenda:

0-brak wpływu

1-wpływ pośredni

2-wpływ bezpośredni

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Struktura i system zarządzania **PR Gminy Huszlew**, pozwala na efektywne współdziałanie ze sobą różnych instytucji, co wpływa na skuteczniejsze rozwiązanie występujących na tym terenie negatywnych zjawisk i zagrożeń.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna opierać się będzie na:

- efektywnym systemie zarządzania rewitalizacją (w oparciu o system terytorialny);
- spójności działań proceduralnych (monitorowanie, czy proceduralność działań nie wpływa na ich skuteczność);
- wypracowaniu trwałych standardów.

Osobami odpowiedzialnymi za monitorowanie oraz koordynowanie działań określonych w Programie Rewitalizacji, a także za sprawozdawczość i ocenę, będą pracownicy Urzędu Gminy w Huszlew oraz jednostek organizacyjnych Gminy, posiadający wiedzę i doświadczenie w zakresie zagadnień istotnych z punktu widzenia rewitalizacji. Poszczególne zadania będą wykonywane przez pracowników Urzędu Gminy zgodnie z ich kompetencjami i zakresem obowiązków określonym w Regulaminie Organizacyjnym. System zarządzania Programem Rewitalizacji przez Gminę Huszlew odbywać się będzie zgodnie ze schematem organizacyjnym Urzędu Gminy Huszlew.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Komplementarność międzyokresowa w zakresie projektów rewitalizacyjnych nie zachodzi ze względu na typ Gminy. W poprzedniej perspektywie finansowej 2007-2013, działania rewitalizacyjne dotyczyły gmin miejskich/miast powyżej 5 tys. mieszkańców.

PR Gminy Huszlew, w części swoich działań jest uzupełnieniem przedsięwzięć realizowanych w ramach polityki spójności 2007-2014. W związku z tym, nawiązuje do zachowania ciągłości programowej. Doświadczenie z poprzedniego okresu finansowania wpłynęło na wsparcie planowanych projektów w ramach obecnej perspektywy finansowej.

Gmina Huszlew, zapewni komplementarność międzyokresową Programu Rewitalizacji. Przeprowadzone działania Gminy będą podlegały analizie, ocenie skuteczności osiągnięć i efektywności, a wnioski z dotychczasowych działań ewaluacyjnych zostaną i zostały wykorzystane przy planowaniu projektów.

Zadania wyznaczone w niniejszym Programie Rewitalizacji są komplementarne względem przedsięwzięć realizowanych w poprzednich latach na terenie Gminy Huszlew. Tworzą odpowiedź na potrzeby wynikające ze zmian jakie zostały zidentyfikowane w ramach systematycznego monitoringu.

Komplementarnymi zrealizowanymi projektami są m.in.:

- *Wyższe Kwalifikacje szansa na lepsze jutro – projekt zrealizowano w perspektywie 2007-2013 z POKL, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej;*
- *Teatr to życie – projekt zrealizowano w perspektywie 2017-2013 z POKL, Działanie 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich;*
- *Indywidualizacja procesu nauczania klas I – III w Szkole Podstawowej w Huszlewie – projekt zrealizowano w perspektywie 2007-2013 z POKL, Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych;*
- *Ścisłe nie znaczy ograniczone – projekt zrealizowany w perspektywie 2007-2013 z POKL, działanie 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich;*
- *Zagospodarowanie terenu w centrum Huszlewa oraz kompleksowe wyposażenie świetlicy wiejskiej jako konsekwentne działania – projekt zrealizowany w latach 2010-2013, zgodnych z LSR w ramach działania 4.1/413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” PROW na lata 2007-2013 na operacje, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” ogłoszonego przez Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Bugu”.*

Wiele przedsięwzięć realizowanych na terenie Gminy Huszlew w latach 2007-2013 ma swoją kontynuację tematyczną w okresie 2014-2020. Ponadto, powyższe projekty są komplementarne z projektami zaplanowanymi w ramach Programu Rewitalizacji pod względem:

- przedmiotowym – przyczyniają się do skuteczniejszej i efektywniejszej realizacji zadań własnych Gminy i jej jednostek organizacyjnych oraz realizują wspólne cele społeczno – gospodarczo-przestrzenne;
- geograficznym – realizowane były, są i będą na terenie Gminy;
- funkcjonalnym – przyczyniają się do poprawy życia społecznego mieszkańców oraz jakości technicznej i energetycznej infrastruktury technicznej na terenie Gminy, zwiększenia komfortu życia oraz poprawy skuteczności zarządzania Gminy Huszlew w zakresie wykorzystania środków pozabudżetowych.

W latach 2007-2013 Gmina Huszlew zrealizowała szereg projektów. Zrealizowane projekty w połączeniu z planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi w przyszłości mogą przyczynić się do rozwoju edukacji, ograniczenia skali bezrobocia oraz zasięgu występowania problemów społecznych na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego. W perspektywie obowiązywania Programu Rewitalizacji będą podejmowane

dalsze działania zmierzające do edukacji, aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców obszarów rewitalizowanych, a także całej Gminy Huszlew.

Projekty główne zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji będą kontynuować realizację celów, które już po części zostały zrealizowane w wyniku wdrożenia powyższych przedsięwzięć tj. poprawę edukacji mieszkańców i atrakcyjności społeczno - gospodarczej oraz jakości środowiska naturalnego, przy czym będą się one koncentrować na obszarze rewitalizacji, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych w odniesieniu do sytuacji występującej na terenie całej Gminy.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych będą środki pochodzące z funduszy unijnych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne opierać się będą na uzupełnianiu i łączeniu wsparcia środków pochodzących z EFRR, EFS i FS. Ponadto projekty uzupełniane będą wkładem własnym – publicznym i prywatnym oraz innymi środkami zewnętrznymi. Dzięki zapewnieniu komplementarności z zakresu źródeł finansowania prowadzi do uzyskania korzystniejszych efektów dla obszarów podlegających rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania opierać się będzie na: uzupełnianiu i łączeniu form wsparcia (EFRR, EFS, FS, publicznych środków krajowych) oraz tworzeniu warunków do włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji.

Dokładne wskazanie źródeł finansowania i szacunkowa wielkość została przedstawiona w rozdziale 9. Projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne i Rozdziale 12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć. wraz ze wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych.

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Jednym z istotnych aspektów prac nad **PR Gminy Huszlew** i planowania działań rewitalizacyjnych jest partycypacja społeczna. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji (art. 5), partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych. Polega ona na realizacji wśród interesariuszy następujących działań, tj.:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenia do spójności planowanych z nimi działań,

- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, skierowanych do interesariuszy (o zasadach, celach, istotnie prowadzenia rewitalizacji oraz jej przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowywaniu i realizacji Programów Rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Rewitalizacja jest procesem, który bezpośrednio skierowany jest do społeczeństwa lokalnego, gdyż w wyniku nasilenia na danym obszarze negatywnych zjawisk, część mieszkańców może być wykluczona z życia społecznego Gminy.

W związku z tym, zaplanowane działania rewitalizacyjne mają również na celu pobudzenie lokalnej społeczności oraz aktywne zaangażowanie mieszkańców Gminy i pozostałych interesariuszy w tworzeniu i realizacji PR, który uwzględnia w swoich założeniach istotne dla tych grup elementy. Współdziałanie jednostki samorządu terytorialnego z interesariuszami przy podejmowaniu istotnych decyzji jest niezwykle ważne dla efektywności wdrażanych założeń.

Udział interesariuszy podczas tworzenia Programu Rewitalizacji

Podczas opracowywania **Programu Rewitalizacji (PR) Gminy Huszlew na lata 2018-2023** przeprowadzono spotkania konsultacyjne z mieszkańcami oraz ankietyzację, aby zapewnić im aktywny udział w przygotowaniu dokumentu oraz poznać ich oczekiwania wobec procesu rewitalizacji. Propozycje i argumenty mieszkańców wysunięte podczas dyskusji oraz analiza uzupełnionych ankiet, były jednym z aspektów branych pod uwagę podczas podejmowania decyzji o wyborze obszaru rewitalizacji oraz projektów rewitalizacyjnych na terenie Gminy Huszlew.

Ponadto pracownicy Urzędu Gminy Huszlew publikowali ogłoszenia i komunikaty na stronie internetowej Gminy i tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, dotyczące postępów prac nad przygotowaniem dokumentu.

Powyższa metoda partycypacji społecznej jest narzędziem popularnym, nieskomplikowanym i dążącym do bezpośredniego włączenia i zaangażowania całej społeczności lokalnej oraz pozostałych interesariuszy w proces rewitalizacji. Narzędzie to stanowi podstawę do

przygotowania skutecznego *Programu Rewitalizacji*. Spotkania konsultacyjne pozwoliły na wyjaśnienie problematyki rewitalizacji, a przeprowadzona w następnym etapie dyskusja, dostarczyła konkretnych sugestii do określenia obszaru zdegradowanego. Wspólna analiza potencjalnych możliwości rozwojowych i zgłoszone propozycje projektowe przyczyniły się do efektywnej realizacji programu. Przeprowadzone konsultacje zapewniły:

- dostarczenie mieszkańcom pełnej wiedzy o charakterze planowanych działań;
- wzrost społecznej aktywności i zaangażowania mieszkańców w przygotowanie i realizację lokalnego programu rewitalizacji;
- rozpoznanie problemów i potrzeb mieszkańców;
- pozyskanie opinii i uwag mieszkańców na temat PR.

Konsultacje społeczne stanowią proces dialogu między interesariuszami, który pozwala na podjęcie przez gminę optymalnych decyzji w sprawach publicznych. Aktywne zaangażowanie interesariuszy oferuje możliwość ich identyfikacji z gminą i znalezienie rozwiązań projektowych zadowalających wszystkich uczestników. Partycypacja społeczna jest fundamentem działań rewitalizacyjnych na wszystkich jej etapach tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja.

PROCES KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY HUSZLEW NA LATA 2018-2023

W ramach procesu partycypacji społecznej na terenie Gminy Huszlew odbyło się spotkanie konsultacyjne, które miało miejsce w Urzędzie Gminy Huszlew. Aby zapewnić jak największy udział interesariuszy Wójt Gminy Huszlew zamieścił na stronie Gminy oraz w Urzędzie ogłoszenie o spotkaniu w ramach rewitalizacji Gminy Huszlew. Spotkanie odbyło się 22 września o godzinie 12 w Sali konferencyjnej Urzędu Gminy w Huszlewie podczas XXVI Sesji Rady Gminy. Jego organizacja pozwoliła na przedstawienie i wyjaśnienie istoty rewitalizacji. Spotkanie przeprowadzone zostało w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści. Aby zachęcić mieszkańców do aktywnego udziału, została również przygotowana wizualizacja sporządzona w języku niespecjalistycznym z wykorzystaniem różnorodnych form graficznych. Po wyjaśnieniu istoty rewitalizacji i przedstawieniu podstawowych pojęć w tym zakresie, została przeprowadzona debata. Miała ona na celu ustalenie problemów jakie występują na terenie Gminy i które według mieszkańców obszary powinny zostać uznane jako zdegradowane, a następnie wytypowane do rewitalizacji. W związku z zaznajomieniem interesariuszy z ideą i potrzebą rewitalizacji mieli oni następnie możliwość uczestnictwa w tworzeniu *Programu* zgłaszając swoje propozycje projektowe do pracowników Urzędu Gminy. W spotkaniach udział wzięli pracownicy Urzędu Gminy, mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele wspólnot itp. Informacje o konsultacjach zamieszczane były na stronie internetowej Gminy oraz w Urzędzie Gminy na tablicy

ogłoszeń. Przeprowadzone konsultacje dały pogląd na problemy występujące na terenie Gminy i przyczyniły się do określenia wskaźników zjawisk kryzysowych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i określenia jego priorytetowych działań oraz najbardziej oczekiwanych efektów.

Przebieg konsultacji miał na celu:

- analizę stanu obecnego i problemów społeczno-gospodarczych;
- analizę zamierzeń rewitalizacyjnych;
- dyskusję nad zadaniami i potrzebami interesariuszy w obrębie potencjalnych obszarów rewitalizacyjnych.

Podczas spotkania rozdysponowana została również ankieta wśród mieszkańców. Szczegółowe informacje na ten temat zostały przedstawione poniżej przy opisie badania ankietowego.

Drugie spotkanie konsultacyjne miało miejsce po opracowaniu ostatecznej wersji Programu Rewitalizacji 23.03.2018 r. również w Sali konferencyjnej Urzędu Gminy Huszlew podczas sesji Rady Gminy. Przedstawiono na nim wyniki analizy wskaźnikowej, obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji i występujące na tym terenie zjawiska kryzysowe wraz z działaniami mającymi na celu ich niwelację.

BADANIE ANKIETOWE

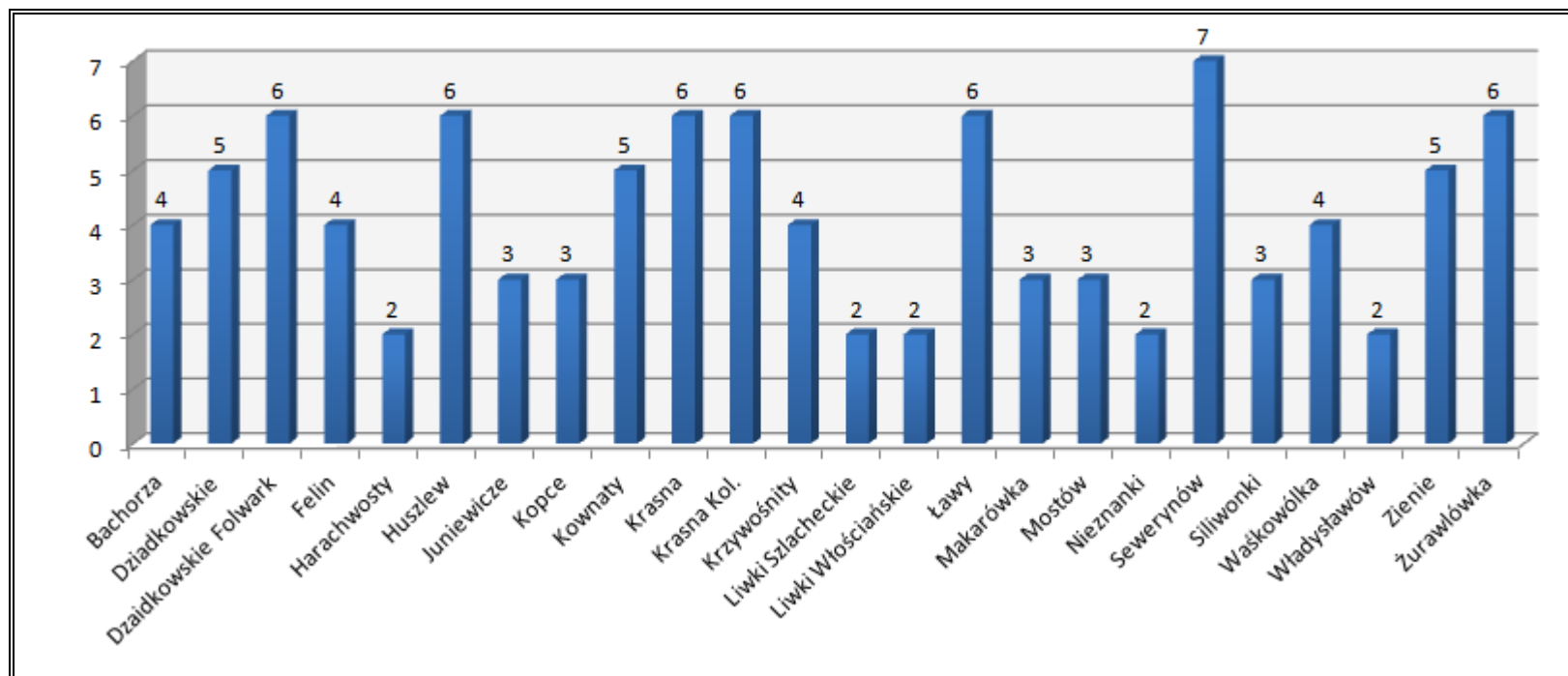
W trakcie prac nad opracowaniem *PR Gminy Huszlew*, przeprowadzone została ankietyzacja wśród mieszkańcami Gminy. Kwestionariusz ankiety składały się z pytań zamkniętych i pytań otwartych.

Ankieta została udostępniona na pierwszym spotkaniu konsultacyjnym. Jej celem było zdiagnozowanie występujących na terenie Gminy problemów oraz wskazanie kierunków działań prowadzących do ich ograniczenia i niwelacji z punktu widzenia interesariuszy *Programu*. Dobrana próba osób z populacji jest reprezentatywna, gdyż badanie obejmowała zbiorowość lokalną, bezpośrednio związaną z działaniami Gminy w zakresie rewitalizacji. Cechy wybranej próby ściśle odzwierciedlają te same zagregowane cechy populacji i były związane z głównym celem badań. Każda zainteresowana osoba mogła uczestniczyć w badaniu tylko raz. Wyniki przeprowadzonej ankietyzacji zostały przedstawione poniżej.

Celem przeprowadzonej ankiety na terenie Gminy Huszlew było zdiagnozowanie występujących na jej obszarze problemów oraz wskazanie kierunków działań prowadzących do ich ograniczenia i niwelacji z punktu widzenia interesariuszy *Programu Rewitalizacji dla Gminy Huszlew*. Badanie miało sprawdzić czy rozumieją oni ideę rewitalizacji. Na jego podstawie zaplanowano dalsze działania uświadamiające populację, które wpłynęły na wypracowanie rozwiązań w postaci projektów rewitalizacyjnych, przedstawionych rozdziale 9.

W badaniu ankietowym udział wzięło 27 interesariuszy. Próba ta jest reprezentatywna, gdyż jest to zbiorowość lokalna, która jest bezpośrednio związana z działaniami Gminy w zakresie rewitalizacji. Cechy wybranej próby ściśle odzwierciedlają te same zagregowane cechy populacji i były związane z głównym celem badań. Grupa respondentów została dobrana za pomocą doboru losowego, wg schematu bezzwrotnego. Każda zainteresowana jednostka mogła uczestniczyć w badaniu tylko raz.

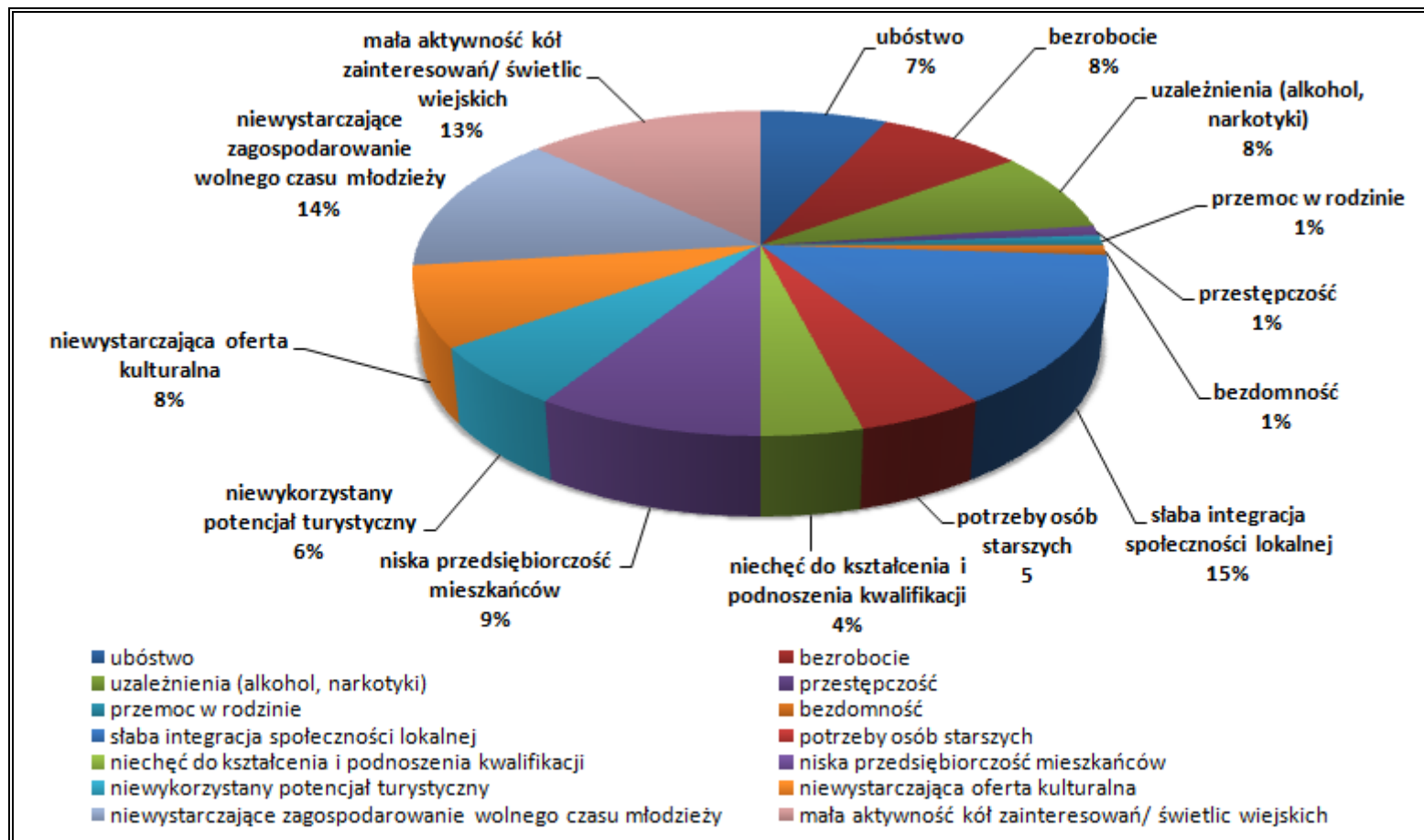
Pytanie 1. Które obszary Gminy według Pana charakteryzują się największą kumulacją problemów społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych ?

Pierwsze pytanie dotyczyło wskazania przez interesariuszy obszarów, które ich zdaniem charakteryzują się największą kumulacją problemów z różnych sfer. Odpowiedzią najczęściej wskazywana przez respondentów był obszar sołectwa Sewerynów, Dziadkowskie Folwark, Huszlew, Krasna, Kolonia Krasna, Ławy, Żurawłówka. Ankietowani wskazali, że w tych sołectwach występuje wzmożona ilość problemów oddziałująca na jakość życia.

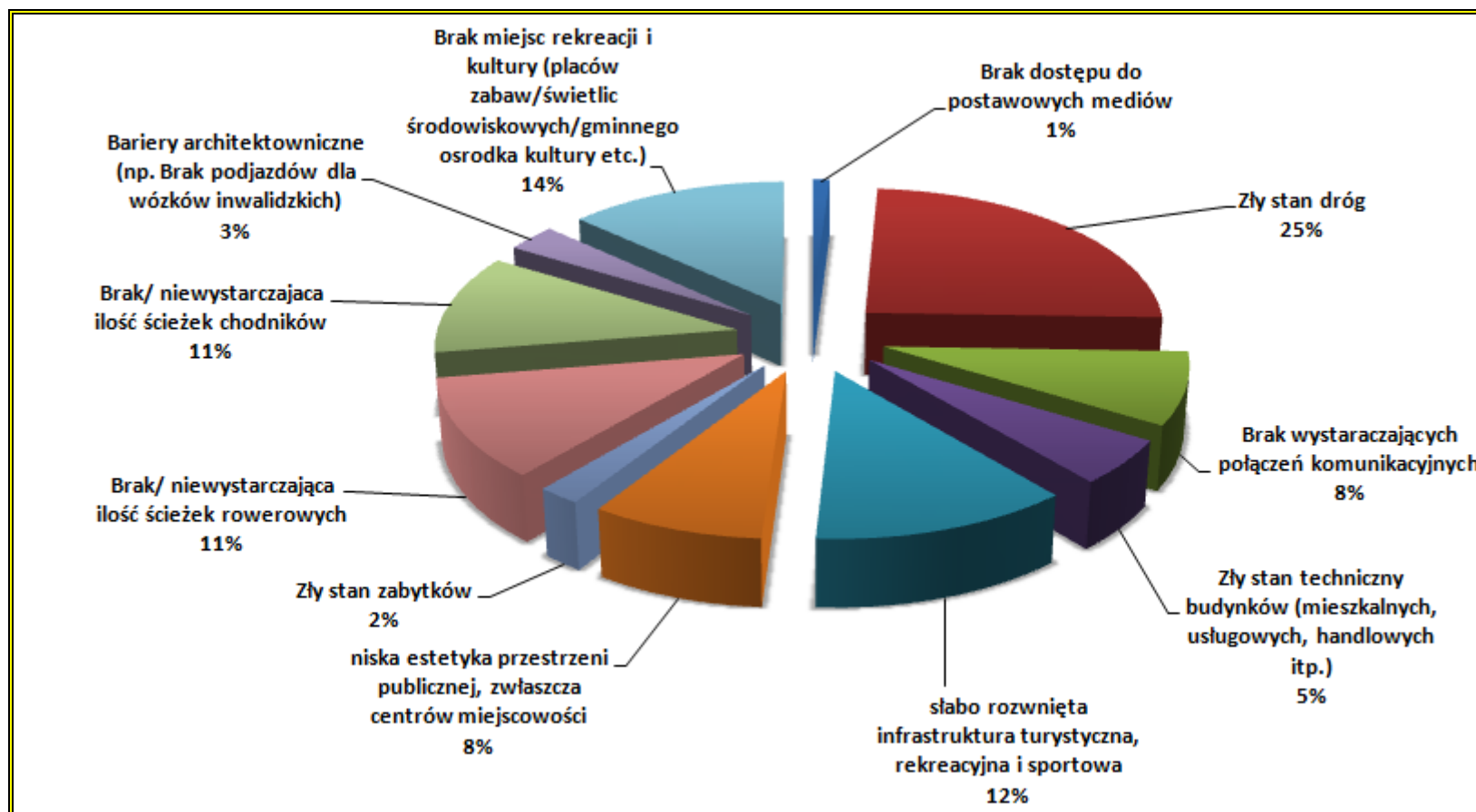
Pytanie 2a. Które z problemów sfery społeczno-gospodarczej uważa Pan/Pani za najpoważniejszy na wskazanym obszarze?

Wg badanych do najpoważniejszych problemów na terenie Gminy należy: słaba integracja społeczności lokalnej, niewystarczające zagospodarowanie czasu wolnego młodzieży oraz mała aktywność kół zainteresowań i świetlic wiejskich. Ponadto, interesariusze wskazywali na problemy z zakresu: niskiej przedsiębiorczości mieszkańców, bezrobocia, uzależnienie od używek, a także niechęci do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji. Są główne problemy, na które powinien zostać położony nacisk, przy realizacji **PR Gminy Huszlew**.

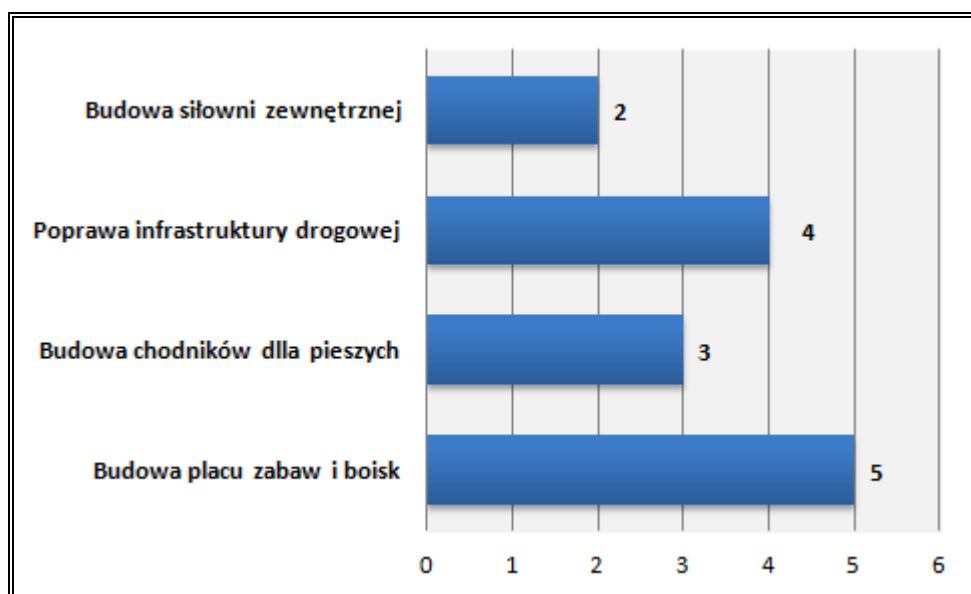
Druga część pytania 2 miała charakter otwarty. Interesariusze zostali poproszeni o odpowiedź dotyczącą jakie wg ich działania powinny zostać podjęte, aby zwalczyć problemy wskazane w powyższym pytaniu 2a. Interesariusze wskazywali w ankiecie na konieczność stworzenia oferty dla zagospodarowania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych, organizowaniu kursów, szkoleń podnoszących kwalifikację, w tym kursów dla osób bezrobotnych.

Pytanie 3a. Które z problemów sfery infrastrukturalno-technicznej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na wskazanym powyżej obszarze?

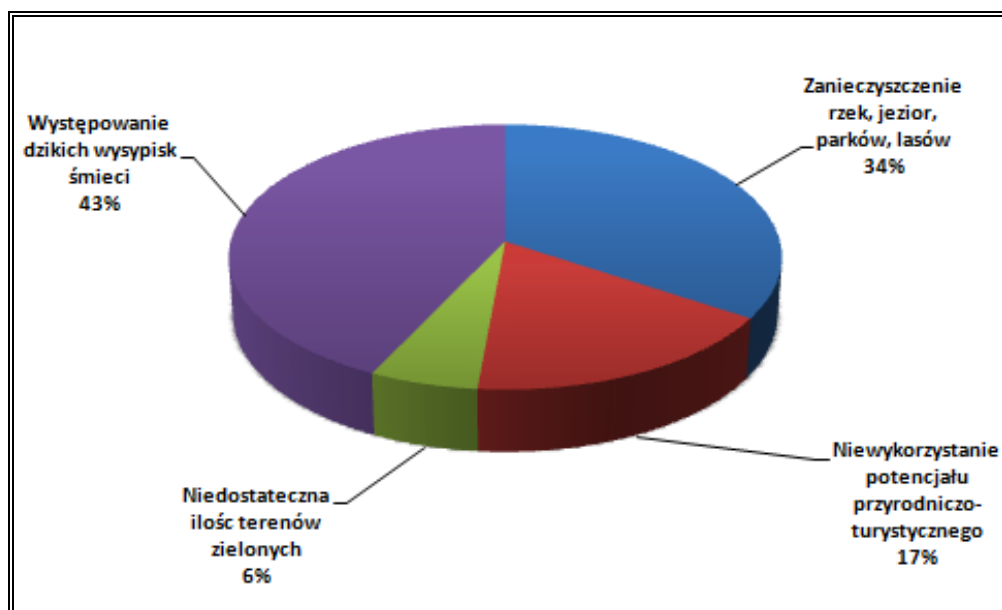
Ankietowani z zakresu sfery infrastrukturalno-technicznej najczęściej wskazywali na problem dotyczący złego stanu dróg, braku miejsca rekreacji i kultury, które stanowić mogłoby miejsce integracji dla mieszkańców, problem słabo rozwiniętej infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej i sportowej, która stanowi ważny element kształtowania gospodarki na tym terenie.

Pytanie 3b. Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny zostać podjęte, aby zwalczyć problemy wskazane w Pytaniu 3a?

Najczęściej wskazywane kierunki działań przez respondentów służące poprawie zdiagnozowanych problemów ze sfery infrastrukturalno-technicznej to: budowa placu zabaw i boisk, poprawa infrastruktury drogowej, budowa chodników i siłowni zewnętrznych.

Pytanie 4a. Które z problemów sfery przyrodniczej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na wskazanym powyżej obszarze?

Największym problemem występującym na terenie Gminy dotyczącym środowiska jest: występowanie dzikich wysypisk śmieci oraz stan zanieczyszczenia rzek, jezior, parków i lasów. W odpowiedzi na drugą część pytania, dotyczącą podjęcia przez ankietowanych działań, które prowadzić mogłyby do zwalczania problemów wskazanych w pytaniu 4a, wskazywano na uprzątnięcie dzikich wysypisk, oczyszczenie rzecz, postawienie większej ilości koszy na śmieci. Reasumując, występujące na terenie Gminy zjawiska, które koncentrują się na obszarze zdegradowanym, zakłócają prawidłowy rozwój mieszkańców i wpływają na pogorszenie jakości ich życia. Obecność ww. problemów stanowi uzasadnienie dla konieczności przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy Huszlew.

SOOŚ WRAZ Z WYŁOŻENIEM DOKUMENTU DO WGLADU PUBLICZNEGO

Projekt **PR Gminy Huszlew** został poddany konsultacjom społecznym w grudniu 2017 roku w celu zebrania uwag i opinii od mieszkańców Gminy, o których informacja umieszczona została również na stronie internetowej Gminy. W czasie 21 dniowych konsultacji nie wpłynęły żadne uwagi oraz propozycję od interesariuszy. Program w tym czasie został również wysłany w celu do Wojewódzkiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, w celu uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z powyższym należy podkreślić, że interesariusze w ramach ankietyzacji, spotkań i wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego mieli możliwość wskazania problemów jakie występują na terenie Gminy Huszlew. Mogli również odnieść się do propozycji działań jakie zaplanowano w ramach **PR Gminy Huszlew na lata 2018-2023**. Zgłoszone przez nich sugestie i uwagi zostały rozpatrzone na etapie opracowywania Programu. Zorganizowane spotkania pozwoliły przede wszystkim na wyjaśnienie problematyki rewitalizacji, a dyskusja na temat problemów jakie występują na terenie Gminy oraz przewidzianych do realizacji zadań, dostarczyła konkretnych sugestii od społeczności i organizacji, zawartych następnie w Programie Rewitalizacji.

Wspólna analiza możliwości rozwojowych i zgłoszone projekty przyczynią się niewątpliwie do pełnej realizacji Programu Rewitalizacji.

Włączenie interesariuszy w proces wdrażania i monitorowania Programu Rewitalizacji

Ze względu na planowane przedsięwzięcia, katalog interesariuszy jest szeroki i otwarty. Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji

społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno - funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Huszlew.

Program Rewitalizacji tworzony jest we współpracy z lokalnymi partnerami do których m.in. należą: mieszkańcy obszaru, przedsiębiorcy organizacje pozarządowe, wspólnoty, kościoły itp. Będą oni mogli na bieżąco zgłaszać swoje problemy oraz propozycje do ujęcia w Programie Rewitalizacji w sposób przedstawiony w rozdziale 13. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji. W związku z tym, będą brali udział w pracach nad aktualizacją dokumentu.

- **Gmina Huszlew** – odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania Programu Rewitalizacji. To główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Gmina odgrywa podstawową rolę w planowaniu przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto tworzy podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy. W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Do głównych zadań Gminy należy zaliczyć:
  - inicjowanie projektów rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami,
  - pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych, w szczególności na projekty, w których Gmina będzie beneficjentem,
  - angażowanie publicznych środków budżetowych w proces rewitalizacji,
  - komunikowanie oraz konsultowanie planów i zamierzeń ze społecznością lokalną,
  - monitorowanie zapotrzebowania na działania z zakresu rewitalizacji,
  - zarządzanie procesem rewitalizacji,
  - tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
  - prowadzenie działań promocyjnych,
  - monitorowanie zmian zachodzących w obszarach wsparcia oraz całego procesu rewitalizacji,
  - wykonywanie innych zadań własnych samorządu gminnego, sprzyjających osiągnięciu poszczególnych celów długofalowego procesu rewitalizacji.
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Huszlewie** – to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. GOPS będzie jednym z

głównych realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji, gdyż posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i ilości koniecznych projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego, ubóstwa, czy też innych dysfunkcji społecznych.

- **Powiatowy Urząd Pracy** – podobnie jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Huszlewie będzie odgrywał zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. PUP w Łosicach będzie głównym inicjatorem i koordynatorem działań „miękkich”, mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i aktywizację zawodową. Odegra on także ważną rolę w procesie oceny działań rewitalizacyjnych. PUP jest bowiem w posiadaniu szczegółowych danych na temat osób bezrobotnych, co pozwoli w przyszłości określić, czy zadania zaplanowane w ramach rewitalizacji przynoszą wymierne efekty.
- **Mieszkańcy Gminy Huszlew** – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Dzięki projektom „miękkim” poprawie ulegnie ich sytuacja społeczna i finansowa, natomiast działania infrastrukturalne przyczynią się do podniesienia komfortu życia i integracji społecznej. Ich głównym zadaniem w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji.

Do interesariuszy rewitalizacja należy także zaliczyć pozostałych mieszkańców Gminy, zamieszkujących tereny poza obszarem rewitalizacji. Dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym ograniczone zostaną negatywne zjawiska społeczne występujące na terenie całej Gminy, co wpłynie na komfort życia wszystkich mieszkańców Gminy.

W miarę możliwości mieszkańcy będą również zatrudniani do prac rewitalizacyjnych, by móc uzyskać nowe kompetencje i wzmacniać odpowiedzialność i przywiązanie z najbliższym otoczeniem.

- **Przedsiębiorcy** – będą oni przede wszystkim uczestniczyć w działaniach mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Mogą oni zasadniczo wpłynąć na osiągnięcie celów rewitalizacji poprzez organizację miejsc pracy z przeznaczeniem na staże lub praktyki. Ponadto przy wsparciu innych interesariuszy rewitalizacji mogą oni tworzyć

nowe miejsca pracy, które niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na terenie rewitalizowanym.

- **Stowarzyszenia** – stowarzyszenia uczestniczą przede wszystkim przy tworzeniu bazy produktów regionalnych, zachowań tradycji, obyczajów lokalnych. Prowadzą one swoją działalność na rzecz ogółu społeczeństwa Gminy Huszlew oraz wspierają rozwój obszarów i społeczną aktywność obywateli (informacje dotyczące stowarzyszeń zostały przedstawione przy diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej).

Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta co najmniej raz na 2 lata. Ocena sporządzona przez Wójta zostanie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, dzięki czemu wszyscy interesariusze rewitalizacji będą mogli się z nią zapoznać i zgłosić ewentualne uwagi. W przypadku stwierdzenia że Program Rewitalizacji wymaga zmian, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, uwzględniającą wnioski i uwagi zgłoszone przez interesariuszy rewitalizacji.

12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Analiza sytuacji finansowej Gminy Huszlew, przedstawia możliwości finansowe Gminy w celu finansowania lub współfinansowania określonych działań inwestycyjnych na obszarach objętych rewitalizacją. Pozostałymi źródłami finansowania, oprócz środków pochodzących z gminy mogą być:

- środki wspólnot budynków objętych **PR Gminy Huszlew**,
- środki z budżetu państwa,
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej (pozyskanie dotacji),
- zobowiązania finansowe (kredyty, pożyczki),
- partnerstwo publiczno-prywatne.

Podstawowym źródłem finansowania projektów zaplanowanych do zrealizowania w ramach **PR Gminy Huszlew** będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Przede wszystkim planuje się wsparcie przedsięwzięć w ramach Działania 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych. Celem szczegółowym tego działania jest ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

Przewidziane projekty wpłyną na przeciwdziałanie marginalizacji obszarów kryzysowych i zahamowaniu nasilających się na tych terenach negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych. W ramach Programu o dofinansowanie mogą się ubiegać następujące typy projektów:

- rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej,
- odnowa tkanki mieszkaniowej.

Realizacja projektów będzie możliwa, poprzez zapewnienie komplementarności i skoordynowania projektów z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach EFS i EFRR.

Poniżej zaprezentowane zadania przewidziane do realizacji w ramach **Programu Rewitalizacji Gminy Huszlew na lata 2018-2023**, ze wskazaniem lokalizacji zadania, ramami czasowymi i szacunkowymi kosztami przedsięwzięcia. Poniższa tabela prezentuje również możliwe źródła finansowania inwestycji.

Tabela 38. Główne projekty rewitalizacyjne – szacunkowe ramy finansowe

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu (zł)	wartość/udział krajowych środków publicznych	wartość/udział środków prywatnych	wartość/udział środków UE (EFRR/EFSD/FS)	wartość/udział środków z innych źródeł;	Możliwe źródło finansowania
Sołectwo Huszlew i Dziadkowskie	Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży	Gmina Huszlew we współpracy z placówką oświatową.	2020-2023	960 000,00	48 000,00	0,00	912 000,00	0,00	RPO WM, Poddziałanie 10.1.1. Edukacja ogólna (w tym w szkołach zawodowych) Wsparcie kształcenia ogólnego oraz wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli Budżet Gminy
Sołectwo Huszlew i Dziadkowskie	Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym	Gmina Huszlew we współpracy z różnymi instytucjami, tj. GOPS, biblioteki, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, itp.	2020-2023	220 000,00	11 000,00	0,00	187 000,00	22 000,00	RPO WM, Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych społecznie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (EFS) Budżet Gminy Budżet Państwa
Sołectwo Huszlew i Dziadkowskie	Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy	Gmina Huszlew/ GOPS	2020-2023	200 000,00	10 000,00	0,00	190 000,00	0,00	RPO WM, Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych społecznie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (EFS) Budżet Gminy
Sołectwo Huszlew	Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszlewie	Gmina Huszlew	2019-2020	1,5 mln	300 000,00	0,00	1,2 mln	0,00	RPO WM Działanie 6.1. Infrastruktura ochrony

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY HUSZLEW NA LATA 2018-2023

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu (zł)	wartość/udział krajowych środków publicznych	wartość/udział środków prywatnych	wartość/udział środków UE (EFRR/ERDF/FS)	wartość/udział środków z innych źródeł;	Możliwe źródło finansowania
									zdrowia Budżet Gminy
Sołectwo Dziadkowskie	Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie	Gmina Huszlew	2019-2020	150 000,00	37 500,00	0,00	112 500,00	0,00	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych Budżet Gminy
Sołectwo Huszlew i Dziadkowskie	Budowa siłowni na świeżym powietrzu	Gmina Huszlew	2019-2020	200 000,00	30 000,00	0,00	170 000,00	0,00	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych Budżet Gminy
Sołectwo Huszlew i Dziadkowskie	Stworzenie miejsca integracji i rekreacji	Gmina Huszlew	2019-2020	500 000,00	181 850,00	0,00	318 150,00	0,00	PROW Poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” Budżet Gminy
Sołectwo Huszlew	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie	Gmina Huszlew	2019-2020	1 mln	200 000,00	0,00	800 000,00	0,00	RPO WM, Działanie 4.2 Efektywność energetyczna Budżet Gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 39. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram realizacji przedsięwzięć

Projekt	Lata					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży						
Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym						
Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy						
Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Huszlewie						
Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie						
Budowa siłowni na świeżym powietrzu						
Stworzenie miejsca integracji i rekreacji						
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie						

Źródło: Opracowanie własne

Zdolność finansowa Gminy do samodzielnego finansowania projektów

Gmina Huszlew posiada odpowiednie zasoby finansowe na realizację projektów. Poniżej przedstawione została analiza sytuacji finansowej Gminy Huszlew, która potwierdza zdolność jednostki do regulowania zobowiązań i zapewnia trwałość realizowanych projektów.

Poniżej przedstawione dochody, wydatki oraz wyniki budżetu w ostatnich latach wskazuje, że Gmina dobrze gospodarowała zasobami finansowymi i w każdym analizowanym roku osiągała nadwyżkę (wyjątek stanowi rok 2014).

Tabela 40. Sytuacja finansowa Gminy Huszlew w latach 2012-2016 [zł]

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
Dochody	8 698 072,47	11 996 330,95	9 224 018,20	9 904 673,50	12 770 436,80
Wydatki	7 475 452,47	9 312 539,19	10 456 818,95	8 198 932,60	12 116 929,70
Wyniki budżetu	1 222 620,00	2 683 791,76	- 1 232 800,75	1 705 740,90	653 507,10

Gmina posiadać będzie odpowiednie zasoby finansowe na wkład własny przy realizacji projektu. Środki będą zabezpieczane w Wieloletnim Planie Finansowym Gminy Huszlew. Ponadto w Wieloletniej Prognozie Finansowej przedstawiono wskaźnik spłaty zobowiązań, który jest potwierdzeniem zachowania płynności finansowej.

Tabela 41. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Huszlew

Wyszczególnienie	Wskaźnik spłaty zobowiązań								
	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy, do dochodów, bez uwzględnienia zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego i bez uwzględnienia ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok ^x	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy, do dochodów, bez uwzględnienia zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok ^x	Kwota zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego przypadających do spłaty w danym roku budżetowym, podlegająca doliczeniu zgodnie z art. 244 ustawy ^x	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy, do dochodów, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok ^x	Wskaźnik dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów budżetu, ustalony dla danego roku (wskaźnik jednoroczny) ^x	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń ⁹⁾ , obliczony w oparciu o plan 3 kwartału roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat) ^x	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat) ^x	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego rok budżetowy ^x	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego rok budżetowy ^x
Lp	9.1	9.2	9.3	9.4	9.5	9.6	9.6.1	9.7	9.7.1
Wykonanie 2014	13,81%	10,32%	0,00	10,32%	12,08%	x	x	x	x
Wykonanie 2015	18,26%	10,01%	0,00	10,01%	10,23%	x	x	x	x
Plan 3 kw. 2016	6,13%	6,13%	0,00	6,13%	9,08%	x	x	x	x
Wykonanie 2016	5,45%	5,45%	0,00	5,45%	9,47%	x	x	x	x
2017	6,53%	6,53%	0,00	6,53%	7,45%	10,46%	10,59%	TAK	TAK
2018	8,66%	8,66%	0,00	8,66%	16,56%	8,92%	9,05%	TAK	TAK
2019	9,39%	9,39%	0,00	9,39%	14,19%	11,03%	11,16%	TAK	TAK
2020	9,97%	9,97%	0,00	9,97%	15,10%	12,73%	12,73%	TAK	TAK
2021	8,63%	8,63%	0,00	8,63%	12,23%	15,28%	15,28%	TAK	TAK
2022	5,31%	5,31%	0,00	5,31%	9,54%	13,84%	13,84%	TAK	TAK
2023	4,51%	4,51%	0,00	4,51%	8,33%	12,29%	12,29%	TAK	TAK
2024	4,29%	4,29%	0,00	4,29%	7,32%	10,03%	10,03%	TAK	TAK
2025	3,76%	3,76%	0,00	3,76%	5,69%	8,40%	8,40%	TAK	TAK
2026	2,63%	2,63%	0,00	2,63%	5,36%	7,11%	7,11%	TAK	TAK
2027	1,63%	1,63%	0,00	1,63%	4,69%	6,12%	6,12%	TAK	TAK

Źródło: Uchwała nr XXVI/160/2017 Rady Gminy Huszlew z dnia 22 września 2017 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Huszlew na lata 2017-2027

Dane zawarte w powyższych tabelach potwierdzają dobrą sytuację finansową Gminy. Wskaźniki zadłużenia kształtują się poniżej indywidualnych limitów wskaźników zadłużenia Gminy. Świadczy to o stabilnej sytuacji finansowej Beneficjenta w latach realizacji i trwałości projektów. Prognozowany poziom zadłużenia Gminy wskazuje na jej duże możliwości w zakresie realizacji inwestycji. W okresie realizacji i eksploatacji projektów relacja planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań do dochodów spełnia warunek, o którym mówi ustawa o finansach publicznych.

13. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji (PR) jest dokumentem złożonym, wieloletnim, który wyznacza cele i określa kierunki działań w różnych sferach. W związku z tym, realizacja jego założeń odbywa się poprzez zintegrowany system wdrażania, zmierzający do ich skutecznej realizacji. System wdrażania Programu Rewitalizacji opiera się na wzajemnym współdziałaniu różnych podmiotów. Zapewniania również spójność procedur, co za tym idzie spełnia wymóg komplementarności proceduralno- instytucjonalnej.

Podstawowym warunkiem obowiązywania *PR* jako aktu prawa funkcjonującego jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy. Podmiotem wdrażającym założenia *PR* będzie Gmina Huszlew. Proces ten odbywać się będzie przy pomocy doświadczonych pracowników Urzędu Huszlew, których zadaniem będzie przede wszystkim sprawowanie nadzoru nad skutecznością i prawidłowością realizacji założonych w dokumencie założeń, a także:

- tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
- koordynacja wdrażania wyznaczonych działań,
- monitoring wdrażanych poszczególnych działań,
- ocena skuteczności przeprowadzonych działań,
- aktualizacja *Programu Rewitalizacji*,
- współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi oraz dialogu społecznego.

Nad realizacją wszystkich projektów wynikających i zapisanych w *Programie Rewitalizacji* nadzór i monitoring sprawować będzie zespół projektowy. Będzie on składać się będzie z wyspecjalizowanych pracowników Urzędu Gminy. Osoby zatrudnione w Urzędzie Gminy posiadają wieloletnie doświadczenie, niezbędną wiedzę merytoryczną, a także staż pracy umożliwiający rzetelne przygotowanie oraz prawidłowe wdrażanie opracowanego Programu Rewitalizacji. Zespół będzie udostępniał i zapewniał powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć.

Zespół odpowiedzialny będzie za koordynacją procesu rewitalizacji oraz za bieżącą koordynację działań w zakresie przygotowania i podejmowania projektów rewitalizacyjnych. Zajmować się będzie również aktualizacją dokumentu, pozyskiwaniem nowych partnerów, bieżącym monitoringiem Programu oraz jego sprawozdawczością. Zespół projektowy zostanie powołany przez Wójta Gminy, który również będzie Koordynatorem/Kierownikiem zespołu projektowego.

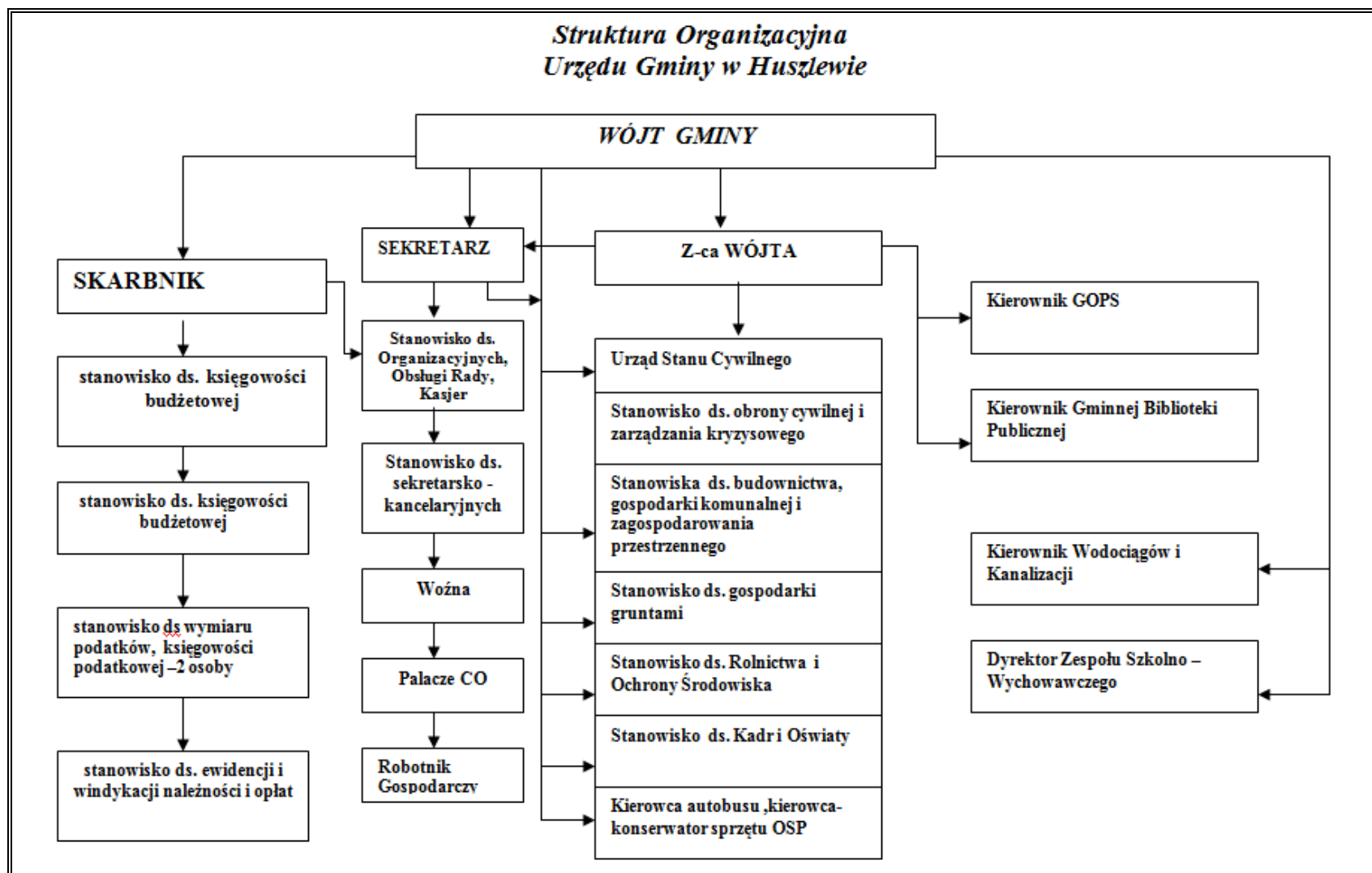
W celu stworzenia odpowiedniego przepływu informacji zespół projektowy będzie w ramach potrzeb organizował spotkania oraz panele dyskusyjne umożliwiające wdrażanie rozwiązań rewitalizacyjnych. Decyzje podejmowane podczas spotkań będą przekazywane poprzez przełożonych do Wójta Gminy w celu ich zatwierdzenia, bądź wniesienia ewentualnych uwag. Następnie ustalone wnioski i decyzje zostaną przekazane do realizacji pracownikom merytorycznym. Czynności zarządcze nad pracami zespołu projektowego, zapewniające prawidłowe przygotowanie oraz wdrażanie Programu Rewitalizacji będą realizowane przez Wójta Gminy. Zespół projektowy będzie przygotowywał okresowe raporty postępu prac z zakresu przygotowania, a w dalszym etapie z zakresu wdrażania Programu Rewitalizacji i przekazywał je do analizy na ręce Wójta Gminy.

Prace pozostałych członków zespołu projektowego są zależne od postawienia Koordynatora/Kierownika. Zespół podlega i jest zależny decyzyjnie od postanowień Wójta Gminy Huszlew i Rady Gminy Huszlew.

W związku z faktem, że realizacja tego etapu należeć będzie do poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy (tj. sekretarz, zastępca wójta, stanowiska ds. budownictwa, gospodarki komunalnej, i zagospodarowania przestrzennego, stanowiska ds. gospodarki i zarządzania gruntami, stanowisko ds. rolnictwa i ochrony środowiska, stanowiska ds. kadr i oświaty, kierownik GOPS), trwałość projektu w wymiarze instytucjonalnym nie jest zagrożona. Poszczególne obowiązki będą wykonywane przez pracowników Urzędu Gminy zgodnie z ich kompetencjami i zakresem obowiązków określonym w Regulaminie Organizacyjnym. Za sprawy finansowe odpowiedzialna będzie księgowość Urzędu Gminy. Zespół podlega i jest zależny od decyzji Wójta Gminy Huszlew.

Na poniższym rysunku przedstawiono schemat organizacyjny Urzędu Gminy Huszlew.

Rysunek 7. Schemat organizacyjny Urzędu Gminy Huszlew

Źródło: Załącznik nr 1 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Huszlew

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w realizacji Programu

Koordynacja Programu Rewitalizacji leży w obowiązkach Gminy. Za zarządzanie przedsięwzięciami, w tym wdrażanie oraz monitorowanie odpowiedzialni będą wyznaczeni przez Wójta Gminy pracownicy. Zajmować się będą koordynacją procesu rewitalizacji, w tym poszczególnych przedsięwzięć i zadań. Ich zakres działań obejmuje

- współpracy z podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu;
- koordynacja działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania kilku komórek organizacyjnych oraz strony społecznej;
- współpraca z zewnętrznymi podmiotami realizującymi zadania wynikające z Programu Rewitalizacji lub z nimi powiązane;
- przygotowanie i składanie wniosków o dofinansowanie, czy pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zaplanowanych projektów,
- odpowiedzialność merytoryczna za sprawy związane z inwestycjami, przygotowaniem dokumentacji dotyczących zamówień publicznych,
- zbieranie informacji do monitorowania projektów oraz organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego,
- ocena projektów zgłoszonych do realizacji pod kątem osiągnięcia celów programu,
- opracowanie systemu sprawozdawczości z realizacji Programu;
- dokonywanie okresów przeglądów realizacji projektów,
- sporządzenia raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji Programu
- prowadzenie działań promocyjnych i publikacje informacji na temat realizacji programu
- przyjmowanie i weryfikacja wniosków od podmiotów zgłaszających udział w programie oraz planowanie kolejnych działań w ramach programu
- weryfikacja kompleksowości kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- weryfikacja założeń programu i jego aktualizacja na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań.

Jednym z kluczowym elementów realizacji *PR* jest prowadzenie systematycznego dialogu pomiędzy interesariuszami a osobami zaangażowanymi w tworzenie i wdrażanie założeń dokumentu. W związku z tym, niezbędne jest prowadzenie przez Gminę działań promocyjno-informacyjnych, tj.:

- regularne publikowanie na stronie internetowej Gminy informacji na temat postępów w przygotowaniu, a następnie wdrażaniu PR,
- umieszczenie informacji na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy,

- organizacja spotkań bezpośrednich z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
- umieszczanie tablic reklamowych i tablicy pamiątkowej w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych, które będą informować o zakresie projektu,
- publikacje w lokalnej prasie, radiu.

W systemie organizacyjnym przygotowania, wdrażania i monitoringu PR należy uwzględnić także udział organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli przedsiębiorców i samych mieszkańców terenów rewitalizowanych. Efektywne włączenie przedstawicieli mieszkańców w system zarządzania PR będzie miało szczególną rolę aktywizującą społeczność lokalną oraz budowanie tożsamości z miejscem zamieszkania. Mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe na bieżąco będą mogli zgłaszać swoje problemy oraz propozycje do ujęcia w Programie Rewitalizacji w następujący sposób:

- za pośrednictwem samodzielnych stanowisk wydzielonych w strukturze Urzędu Gminy bezpośrednio zaangażowanych w proces rewitalizacji;
- za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (w szczególności osoby będące podopiecznymi GOPS) – GOPS zgłaszane potrzeby i propozycje przekazuje Wójtowi oraz Radzie Gminy przede wszystkim w ramach sporządzanych raportów;
- bezpośrednio do Wójta Gminy Huszlew w ramach indywidualnych spotkań w Urzędzie Gminy oraz na spotkaniach z mieszkańcami organizowanymi w poszczególnych sołectwach;
- za pośrednictwem Radnych i Sołtysów, którzy są bezpośrednimi przedstawicielami mieszkańców Gminy, w tym przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Powyższe działania mają na celu włączenie wszystkich zainteresowanych i możliwość uczestnictwa w podejmowaniu decyzji dotyczących rewitalizacji, a co za tym idzie, stworzenie przez władze korzystnego klimatu skłaniającego do aktywnego, społecznego udziału wszystkich interesariuszy w procesie rewitalizacji.

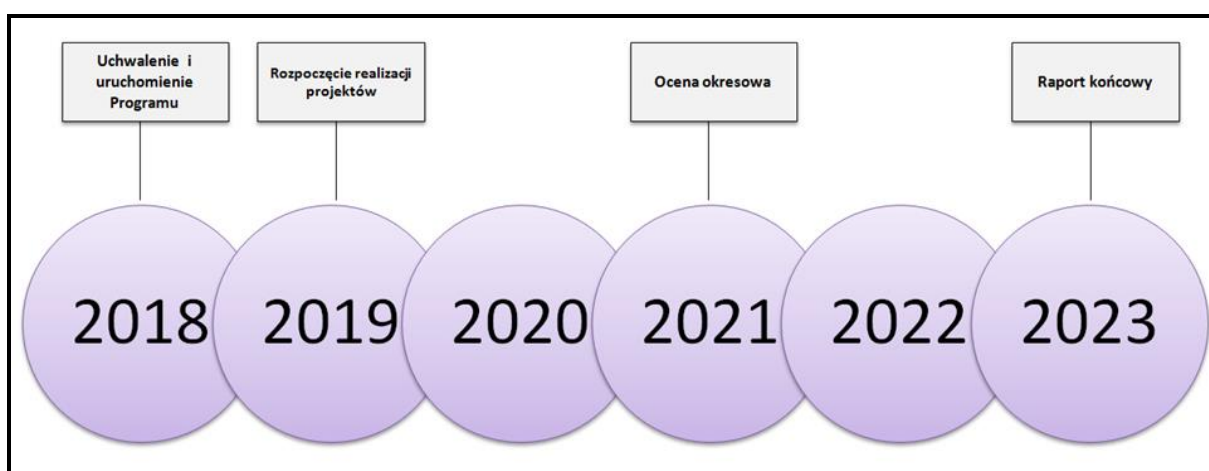
Niniejszy dokument dla efektywnej realizacji zapisanych w nim celów i założeń został oparty m.in. na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina planuje pozyskiwać wsparcie na inwestycje, wykorzystując możliwość otrzymania dofinansowania na określone projekty unijne. W związku z tym, zobowiązuje się przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych.

Na poniższym rysunku przedstawiono schemat struktury zarządzania realizacją programu rewitalizacji.

Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Huszlew, obejmuje okres od 2018 roku do 2023 roku. W 2017 roku zostały rozpoczęte prace nad przedmiotowym dokumentem: dokonano diagnozy i wyznaczenia obszaru rewitalizacji, opracowano dokument. Jego realizacja natomiast będzie odbywać się będzie od roku 2018, tj. roku przyjęcia Uchwałą Rady Gminy Huszlew, wtedy nastąpi jego uruchomienie. Przedsięwzięcia będą realizowane w latach 2019-2023. Ocena okresowa będzie odbywać się co dwa lata, a raport końcowy złożony zostanie w 2023 roku. Na poniższym rysunku przedstawiono ramowy harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji.

Rysunek 8. Harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji

Źródło Opracowanie własne

Niniejszy dokument dla efektywnej realizacji zapisanych w nim celów i założeń został oparty m.in. na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej (UE). Gmina Huszlew planuje pozyskiwać wsparcie na inwestycje, wykorzystując możliwość otrzymania dofinansowania na określone projekty. W wyniku tego, zobowiązuje się przestrzegać wyznaczonych zasad i procedur wspólnotowych.

14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu

Monitorowanie jest to proces polegający na systematycznym zbieraniu, analizowaniu, raportowaniu ilościowych i jakościowych danych, opisujących postępy i efekty realizowanych zadań, określonych w Programie. Sprawny system monitoringu jest niezbędny dla oceny skuteczności i prawidłowości przeprowadzanych działań.

W zależności od charakteru dostępnych danych przeprowadzony zostanie monitoring:

- monitoring rzeczowy – dostarczy informacji na temat efektów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na podstawie wskaźników produktu i rezultatu;
- monitoring finansowy – dostarczy informacji na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, które będą podstawą do oceny efektywności i racjonalności wydatkowania potencjalnych środków.

Monitoring prowadzić będą pracownicy Urzędu Gminy w Huszlew. Do ich zadań należeć będzie:

- pozyskiwanie i analizę danych potrzebnych do wyznaczenia wskaźników,
- sporządzanie raportów z realizacji dokumentu i przedstawienia ich do zatwierdzania Radzie Gminy,
- publikacja wyników sprawozdawczości na stronie BIP Gminy.

Raport dotyczący oceny skuteczności działań wynikający z przeprowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych sporządzany jest co najmniej raz na 2 lata. Sugerowane jest jednak jego coroczne sporządzanie, w celu pełnej kontroli nad wykonalnością projektów realizowanych w ramach PR. Zakres przedmiotowych raportów powinien obejmować następujące informacje, dotyczące:

- postępów finansowych, źródeł finansowanych zadań,
- postępów rzeczowych, zgodności z przyjętym harmonogramem,
- przebiegu wdrażania poszczególnych projektów,
- sposobu komunikacji ze wspólnotą lokalną w zakresie wdrażania programu.

Tabela 42. Główne wskaźniki monitorowania postępów rewitalizacji – wskaźniki produktu i rezultatu

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mienniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
WZROST KOMPETENCJI, AKTYWNOŚCI I INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI	Zapewnienie dzieciom i młodzieży równego dostępu do edukacji i szans rozwoju	Nasza przyszłość – zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w projekcie	0 szt.	1 szt.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu Faktury zakupu, Wpisy do dzienników zajęć o wykorzystaniu pomocy dydaktycznych
			Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	0 szt.	1 szt.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu Faktury zakupu, Wpisy do dzienników zajęć o wykorzystaniu narzędzi TIK
			Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	0	80 os	Listy obecności oraz dzienniki zajęć Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	0 os	13 os	Listy obecności na szkoleniach Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w	0 os	13 os	Listy obecności na szkoleniach Wpisy do dzienników

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mienniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
			programie			zajęć o wykorzystaniu sprzętu TiK, pomocy dydaktycznych, Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	0 szt.	1 szt.	Wpisy do dzienników zajęć o wykorzystaniu sprzętu TiK, pomocy dydaktycznych, Faktury zakupu, Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	0 szt.	1 szt.	Wpisy do dzienników zajęć o wykorzystaniu pomocy dydaktycznych, Faktury zakupu, Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	0	80 os	Listy obecności Wyniki końcowe egzaminów, Testy wiedzy przed i po realizacji projektu,

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mienniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
						Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	0 os	13 os	Certyfikaty potwierdzające uzyskane kwalifikacje, Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Wynik ze sprawdzianu kończącego szkołę podstawową	Poniżej średniej dla województwa	Powyżej średniej dla województwa	Dane z OKE Warszawa Raport z realizacji projektu
	Aktywizacja społeczno – gospodarcza mieszkańców oraz integracja osób wykluczonych społecznie	Integracja społeczności ze środowiskiem lokalnym	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	0 os	40 os	Listy obecności, Ankiety ze spotkań, Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 os	25 os	Ankiety ewaluacyjne, Obserwacja własna Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
						Raport z realizacji projektu
			Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	19,03%	15,91%	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
		Szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności niezbędne na rynku pracy	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0 os	20 os	Listy obecności Ankiety ewaluacyjne, Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 os	15 os	Certyfikaty, Ankiety ewaluacyjne, Obserwacja własna Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mienniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
						I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0 os	10 os	Ankiety ewaluacyjne, Obserwacja własna Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0 os	5 os	Ankiety ewaluacyjne, Obserwacja własna Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Udział liczby bezrobotnych w ludności ogółem na danym obszarze	2,65%	1,87%	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew I Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie Raport z realizacji projektu
POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG PUBLICZNYCH	Poprawa jakości i dostępu do podstawowych usług	Modernizacja Ośrodka	Liczba wspartych	0 szt.	1 szt.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew i Ośrodka

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mienniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
I INFRASTRUKTURY SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI	publicznych	Zdrowia w Huszlewie	podmiotów leczniczych			Zdrowia w Huszlewie Raport z realizacji projektu Protokół zdawczo-odbiorczy
			Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	0 os	1 500 os.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew i Ośrodka Zdrowia w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Ludność mieszkająca na obszarach objętych projektem rewitalizacyjnym	0 os	641 os.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew i Ośrodka Zdrowia w Huszlewie Raport z realizacji projektu
			Udział osób objętych pomocą z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	2,50%	1,72%	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew i Ośrodka Zdrowia w Huszlewie Raport z realizacji projektu
		Doposażenie świetlicy wiejskiej w sołectwie Dziadkowskie	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	1 szt.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu Protokół zdawczo-odbiorczy
			Ludność mieszkająca na obszarach objętych projektem rewitalizacyjnym	0 os	176 os	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Udział projektu w odniesieniu obszaru	0 %	0,001%	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mienniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
			objętego projektem rewitalizacji			Raport z realizacji projektu
			Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	0 os.	80 os.	Listy obecności z zajęć/spotkań Rejestr uczestników organizowanych wydarzeń Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno – Wychowawczego w Huszlewie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	0 szt.	1 szt.	Protokół zdawczo-odbiorczy Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury na obszarze rewitalizacji	0 os.	80 os.	Protokół zdawczo-odbiorczy Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
	Poprawa użyteczności dostępności do zewnętrznych przestrzeni publicznych	Budowa siłowni na świeżym powietrzu	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	2 szt.	Protokół zdawczo-odbiorczy Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba wspartej infrastruktury rekreacyjnej	0 szt.	2 szt.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
						Protokół zdawczo-odbiorczy
			Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury	0 os	641 os	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu Rejestr wejść
		Stworzenie miejsca integracji i rekreacji	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	2 szt.	Protokół zdawczo-odbiorczy Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu
			Liczba wybudowanych placów zabaw	0 szt.	2 szt.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu Protokół zdawczo-odbiorczy
			Liczba osób korzystająca z infrastruktury	0 os	641 os.	Dane/rejestry z Urzędu Gminy Huszlew Raport z realizacji projektu Rejestr wejść

Źródło: Opracowanie własne

Istotnym elementem jest aktualizacja dokumentu, w przypadku wystąpienia podczas jego realizacji zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji lub na terenie pozostającym z nim zależnościami i wywierającym na niego wpływ. W przypadku takiej sytuacji istnieje konieczność dokonania odpowiednich zmian i uchwalenie aktualizacji dokumentu. Mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe będą mogli brać czynny udział w przygotowaniu, wdrażaniu i monitoringu PR w ramach sporządzanej przez Wójta Gminy aktualizacji. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi mieszkańcom zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. Najważniejszym zadaniem Gminy jest stworzenie warunków zaspokajania potrzeb jej mieszkańców. W związku z tym, w ramach niniejszej procedury mieszkańcy obszarów rewitalizacji będą mogli również proponować nowe zadania do ujęcia w PR, co będzie miało znaczący wpływ na przebieg rewitalizacji w kolejnych latach. Zgłoszone wnioski zostaną uwzględnione podczas aktualizacji PR.

W związku z powyższym, przedmiotowy projekt będzie podlegał kontroli obywatelskiej, która dotyczy nadzoru nad funkcjonowaniem instytucji i wypełnianiem założeń Programu Rewitalizacji. Ponadto ocena wszystkich projektów będzie dokonywana przy współudziale wszystkich interesariuszy Programu Rewitalizacji.

Ponadto, aby zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej zapewniony zostanie dostęp wszystkim zainteresowanym na temat przeprowadzanych przedsięwzięć i skuteczności ich realizacji. W tym celu udostępnione zostaną odpowiednie materiały w Urzędzie Gminy Huszlew, na stronie internetowej Gminy, czy na spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych z interesariuszami.

Reasumując, efektywne wdrażanie założeń PR wymaga stałego monitorowania efektów rzeczowych i finansowych poszczególnych projektów. W celu uwidocznienia zmian zachodzących w obszarze prowadzonych działań rewitalizacyjnych, niezbędne jest porównywanie wskaźników wg stanu na początku okresu z tymi samymi wskaźnikami osiąganymi w późniejszych etapach realizacji PR.

15. Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2017	13
Tabela 2. Liczba ludności na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew w 2018 roku	13
Tabela 3. Ludność Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w latach 2012-2017	16
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego, województwa mazowieckiego w latach 2012-2017	17
Tabela 5. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Huszlew na tle powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2017	18
Tabela 6. Charakterystyka liczby bezrobotnych w 2018 r. na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew	19
Tabela 7. Wskaźniki społeczne - bezrobocie	21
Tabela 8. Charakterystyka edukacji publicznej na terenie Gminy Huszlew w latach 2012-2017	23
Tabela 9. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach działających na danym obszarze) wg danych na rok 2016	24
Tabela 10. Wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w 2018 roku	25
Tabela 11. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego, województwa mazowieckiego w latach 2012-2017	26
Tabela 12. Charakterystyka liczby bezrobotnych w 2018 r. na terenie poszczególnych sołectw Gminy Huszlew	28
Tabela 13. Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej	30
Tabela 14. Aktywność społeczno-obywatelska w wyborach	32
Tabela 15. Stowarzyszenia na terenie Gminy Huszlew	33
Tabela 16. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w latach 2012-2018	35
Tabela 17. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w 2018 roku	38
Tabela 18. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2017 roku	38
Tabela 19. Charakterystyka zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w Gminie Huszlew, powiecie łosickim i województwie mazowieckim	41
Tabela 20. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia wg jednolitych kryteriów w skali kraju, zgodnych z kryteriami UE	42
Tabela 21. Ocena stanu JCWP na terenie Gminy Huszlew	42
Tabela 22. Wskaźniki środowiskowe	43
Tabela 23. Struktura gruntów na terenie Gminy Huszlew na tle powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego	44
Tabela 24. Powierzchnia sołectw wchodzących w skład Gminy Huszlew	45
Tabela 25. Udział budynków publicznych, obiektów wykorzystywanych na cele społeczne znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym (w tym wymagających termomodernizacji) w stosunku do ogółu tych budynków na danym obszarze	47
Tabela 26. Wskaźniki degradacji dla Gminy Huszlew	52
Tabela 27. Charakterystyka występowania negatywnych zjawisk na terenie Gminy Huszlew	54
Tabela 28. Podsumowanie wskaźników	56
Tabela 29. Podsumowanie wskaźników obszaru zdegradowanego	64
Tabela 30. Obszar rewitalizacji	65
Tabela 31. Wskaźniki charakteryzujące sołectwo Huszlew	67
Tabela 32. Wskaźniki charakteryzujące sołectwo Dziadkowskie	72
Tabela 33. Cele strategiczne rewitalizacji i kierunki działań	78

Tabela 34. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych finansowanych z EFS i EFRR ..99	
Tabela 35. Komplementarność przestrzenna projektów rewitalizacyjnych	100
Tabela 36. Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych w odniesieniu do poszczególnych sfer	102
Tabela 37. Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych w odniesieniu do zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych	103
Tabela 38. Główne projekty rewitalizacyjne – szacunkowe ramy finansowe	121
Tabela 39. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram realizacji przedsięwzięć	123
Tabela 40. Sytuacja finansowa Gminy Huszlew w latach 2012-2016 [zł]	124
Tabela 41. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Huszlew	125
Tabela 42. Główne wskaźniki monitorowania postępów rewitalizacji – wskaźniki produktu i rezultatu	133

16. Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa podziału Gminy Huszlew na sołectwa (mapa podziału obszarów referencyjnych).....	11
Rysunek 2. Położenie Gminy Huszlew na terenie powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego.....	12
Rysunek 3. Gmina Huszlew na tle obszarów chronionych.....	40
Rysunek 4. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Huszlew	57
Rysunek 5. Schemat wyboru obszaru rewitalizacji	63
Rysunek 6. Obszary objęte rewitalizacją na terenie Gminy Huszlew	66
Rysunek 7. Schemat organizacyjny Urzędu Gminy Huszlew	128
Rysunek 8. Harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji	131

17. Spis wykresów

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Huszlew w latach 2019-2023	15
Wykres 2. Kształtowanie się przyrostu naturalnego dla Gminy Huszlew, powiatu łosickiego i województwa mazowieckiego w lata 2012-2017	16
Wykres 3. Podmioty według sekcji PKD 2007 na terenie Gminy Huszlew w 2018 roku	37
Wykres 4. Podmioty gospodarcze na 100 mieszkańców danego obszaru w poszczególnych sołectwach Gminy Huszlew w roku 2018.....	39
Wykres 5. Charakterystyka pomocy społecznej na terenie sołectwa Huszlew	68
Wykres 6. Bezrobocie na terenie sołectwa Huszlew	69
Wykres 7. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w rejonie obsługiwanym sołectwo Huszlew	70
Wykres 8. Frekwencja wyborcza na terenie obwodu nr 1 Gminy Huszlew	71
Wykres 9. Charakterystyka pomocy społecznej na terenie sołectwa Dziadkowskie	73
Wykres 10. Frekwencja wyborcza na terenie obwodu 4 w Gminie Huszlew	74